

Paavi Franciscuksen
kiertokirje

DILEXIT NOS

(Hän on rakastanut meitä)

Jeesuksen Kristuksen sydämen inhimillisestä
ja jumalallisesta rakkaudesta

Paavi Franciscuksen kiertokirje Dilexit nos *(Hän on rakastanut meitä)*
Jeesuksen Kristuksen sydämen inhimillisestä ja jumalallisesta rakkaudesta
24. lokakuuta 2024.

© Copyright 2024 – Libreria Editrice Vaticana

Suomenkielinen laitos:
© Copyright 2025 Katolinen tiedotuskeskus, Helsinki
Painopaikka Hansaprint, Turenki 2025
ISBN 978-952-7153-82-6

Sisällys

Hän on rakastanut meitä [1] 6

Ensimmäinen luku

Sydämen tärkeys [2] 7

Mitä "sydän" tarkoittaa? [3–8] 7
Paluu sydämeen [9–16] 10
Sydän yhdistää palaset [17–23] 14
Tuli [24–27] 17
Maailma voi muuttua sydämestä lähtien [28–31] 19

Toinen luku

Rakkauden teot ja sanat [32] 22

Teot, joissa sydän heijastuu [33–38] 22
Jeesuksen katse [39–42] 24
Jeesuksen sanat [43–47] 26

Kolmas luku

Tämä sydän rakasti paljon [48] 28

Kristuksen palvonta [49–51] 28
Hänen kuvansa kunnioittaminen [52–58] 30
Käsinkosketeltava rakkaus [59–63] 33
Kolminkertainen rakkaus [64–69] 35

Kolminaisuuden näkökohtia [70–77] 38
Opetusvirka [78–81] 42
Syventyminen ja ajankohtaisuus [82–91] 44

Neljäs luku

Rakkaus joka antaa juotavaa [92] 49

Jumalan rakkauden jano [93–101] 49
Sanan kaikuja historiassa [102–108] 53
Kristuksen sydämen hartauden leviäminen [109–113] 56
Pyhä Frans Salesilainen [114–118] 58
Uusi rakkauden julistus [119–124] 61
Pyhä Claude de La Colombière [125–128] 64
Pyhä Charles de Foucauld ja pyhä Jeesus-lapsen Teresa [129] 66
Iesus Caritas [130–132] 67
Pyhä Jeesus-lapsen Teresa [133–142] 68
Kaikuja Jeesuksen seurassa [143–147] 73
Sisäisen elämän laaja virta [148–150] 76
Lohdutuksen hartaus [151] 78
Hänen kanssaan ristillä [152–153] 79
Sydämen syyt [154–157] 80
Pisto [158–160] 83
Lohdutettuja, jotta lohduttaisimme [161–163] 84

Viides luku

Rakkautta rakkaudesta [164] 86

Valitus ja pyyntö [165–166] 86
Hänen rakkautensa ulottaminen veljiin ja sisariin [167–171] 87
Kaikuja spiritualiteetin historiassa [172] 90
Olla lähde toisille [173–176] 90
Veljeys ja mystiikka [177–180] 91
Hyvittäminen: raunioille rakentaminen [181] 95
Kristuksen sydämelle osoitetun hyvittämisen sosiaalinen merkitys [182–184] 95
Haavoitettujen sydänten parantaminen [185–186] 97
Anteeksipyytämisen kauneus [187–190] 97
Hyvittäminen: Kristuksen sydämen laajeneminen [191–194] 99
Uhrautuminen Rakkaudelle [195–199] 101
Kokonaisuus ja sopusointu [200–204] 103
Saada maailma rakastamaan [205–211] 106
Palvelemisen yhteydessä [212–216] 109
Päätös [217–220] 112

1. ”Hän on rakastanut meitä”, sanoo pyhä Paavali Kristuksesta (vrt. Room. 8:37), saadakseen meidät ymmärtämään, että mikään ei voi erottaa meitä tästä rakkaudesta (vrt. Room. 8:39). Paavali sanoi sen varmuudella, koska Kristus itse oli vakuuttanut opetuslapsilleen: ”olen rakastanut teitä” (Joh. 15:9.12). Hän sanoi myös: ”Minä sanon teitä ystävikseni” (Joh. 15:15). Hänen avattu sydämensä on edeltänyt meitä ja odottaa meitä varauksetta, vaatimatta ennalta mitään, haluten vain rakastaa meitä ja tarjota ystävyytensä: hän rakasti meitä ensin (vrt. 1. Joh. 4:10). Jeesuksen ansiosta ”olemme oppineet tuntemaan Jumalan rakkauden kaikkia meitä kohtaan ja uskomme siihen” (1. Joh. 4:16).

Ensimmäinen luku

SYDÄMEN TÄRKEYS

2. Jeesuksen rakkauden ilmaisemiseksi käytetään usein symbolina sydäntä. Jotkut kysyvät, onko sillä yhä merkitystä nykyään. Mutta koska meillä on kiusaus elää pinnallisesti, kiiruhtaa asiasta toiseen tietämättä edes lopulta miksi, niin että meistä tulee kyltymättömiä kuluttajia, sellaisen markkinajärjestelmän orjia, jota olemassaolomme merkitys ei kiinnosta, meidän on löydettävä uudelleen sydämen tärkeys.[1]

Mitä "sydän" tarkoittaa?

3. Profaanissa klassisessa kreikassa termi *kardía* tarkoittaa ihmisten, eläinten ja kasvien sisintä osaa. Homeroksella se ei tarkoita vain ruumiin keskusta, vaan myös ihmisen sielullista ja henkistä ydintä. *Iliaksessa* ajattelu ja tunne kuuluvat sydämeen ja liittyvät läheisesti toisiinsa.[2] Sydän näyttäytyy siinä

1 Suuri osa tämän ensimmäisen luvun ajatuksista on saanut vaikutteita edesmenneen isä Diego Faresin SJ julkaisemattomista kirjoituksista. Herra ottakoon hänet kirkkauteensa.

2 Vrt. Homeros, *Ilias*, 21, 441.

halun keskuksena ja paikkana, jossa ihmisen tärkeimmät päätökset muotoutuvat.[3] Platonilla sydän jollakin tavalla ”tiivistää” ihmisen järjellisen ja vaistonvaraisen ulottuvuuden, sillä sekä korkeampien kykyjen impulssit että intohimot kulkevat sydämessä yhtyvien suonten kautta.[4] Muinaisajoista saakka siis on havaittu se, että ihminen ei ole vain eri kykyjen summa, vaan sielun ja ruumiin ykseys; hänellä on yhdistävä keskus, joka antaa kaikille hänen kokemuksilleen merkityksen ja suunnan.

4. Raamatussa sanotaan, että ”Jumalan sana on elävä ja väkevä… se paljastaa sisimmät aikeemme ja ajatuksemme” [kirj. ”sydämen aikeet ja ajatukset”] (Hepr. 4:12). Niin se puhuu meille ytimestä, sydämestä, joka on kaiken ulkonaisen, myös meitä eksyttävien pinnallisten ajatusten takana. Salaperäisellä matkallaan ylösnousseen Kristuksen kanssa Emmauksen opetuslapset kokivat ahdistusta, hämmennystä, epätoivoa ja pettymystä. Mutta kaiken takana ja kaikesta huolimatta jotakin tapahtui syvällä: ”Eikö sydämemme hehkunut innosta, kun hän kulkiessamme puhui meille?” (Luuk. 24:32).

5. Sydän on myös vilpittömyyden paikka, jossa ei voi pettää eikä teeskennellä. Yleensä se tarkoittaa ihmisen todellisia aikeita, sitä mitä hän todella ajattelee, uskoo ja tahtoo, “salaisuuksia” joita ei kerrota kenellekään, alastonta totuutta. Kyse on siitä, mikä ei ole ulkonaista eikä valheellista, vaan aitoa, todellista, täysin henkilökohtaista. Siksi Delila kysyi Simsonilta, joka ei kertonut hänelle voimansa salaisuutta: ”Kuinka voit väittää rakastavasi minua, kun et sydämessäsi luota minuun?” (Tuom. 16:15). Vasta kun Simson paljasti kätketyn sa-

3 Vrt. sama, 10, 244.
4 Vrt. *Timaios* 65 c-d; 70.

laisuutensa Delila näki, että ”hän oli paljastanut hänelle koko sydämensä” (vrt. Tuom. 16:18).

6. Tämä jokaisen ihmisen totuus kätkeytyy ja peittyy usein paksun ”kuolleiden lehtien” kerroksen alle. Siksi on vaikea päästä varmuuteen itsensä ja vielä vähemmän toisen ihmisen tuntemisesta: ”Petollinen on ihmissydän, paha ja parantumaton vailla vertaa! Kuka sen tuntee?” (Jer. 17:9). Niin voimme ymmärtää Sananlaskujen kirjan neuvon: ”Ennen muuta varjele sitä, mikä on sydämessäsi – siellä on koko elämäsi lähde. Älä päästä suuhusi petollisia puheita” (4:23–24). Näennäisyys, epärehellisyys ja petos vahingoittavat ja vääristävät. Huolimatta yrityksistämme näyttää joltakin, jota emme ole, sydän ratkaisee: siellä ei ole väliä sillä, mitä näytämme ulos tai kätkemme, siellä olemme oma itsemme. Siihen perustuu jokainen kestävä elämänsuunnitelma, koska mitään arvokasta ei voi rakentaa ilman sydäntä. Näennäisyydet ja valheet tarjoavat vain tyhjää.

7. Vertauskuvana toistan sen, mitä jo toisessa yhteydessä kerroin: ”Ollessamme lapsia isoäiti teki karnevaalia varten tietynlaisia munkkeja, joiden taikina oli hyvin kevyttä. Kun hän heitti taikinapalaset kuumaan öljyyn, ne laajenivat, mutta syödessä ne olivat sisältä tyhjiä. Murteessa niitä kutsuttiin nimellä *mentiras* eli ’valheet’. Isoäiti selitti syyn: ’Ne ovat kuin valheet ovat: näyttävät suurilta, mutta sisällä ei ole mitään, ei mitään todellista, ei mitään olennaista.’”[5]

8. Sen sijaan, että etsimme pinnallista tyydytystä tai näyttelemme roolia toisten edessä, parasta on antaa tärkeiden kysy-

5 Saarna aamumessussa, Domus Sanctae Marthae, 14. lokakuuta 2016: *L'Osservatore Romano* 15. lokakuuta 2016, s. 8.

mysten nousta esiin: kuka todella olen, mitä etsin, mitä merkitystä haluan elämälläni, valinnoillani tai teoillani olevan, miksi ja mitä varten olen tässä maailmassa, miten haluan arvioida elämääni sen päättyessä, minkä merkityksen haluan antaa kaikelle kokemalleni, kuka haluan olla toisten edessä, kuka olen Jumalan edessä. Nämä kysymykset tuovat minut sydämeeni.

Paluu sydämeen

9. Tässä muuttuvassa maailmassa on puhuttava uudelleen sydämestä, paikasta, jossa jokainen ihminen luokasta ja tilanteesta riippumatta saavuttaa synteesinsä. Sydämessä ihminen kohtaa vahvuuksiensa, vakaumustensa, intohimojensa ja päätöstensä lähteen ja juuren. Mutta olemme keskellä sarjakuluttajien yhteiskuntaa, jossa eletään päivästä päivään, teknologian rytmien ja äänien hallitsemina, vailla kärsivällisyyttä sisäisen elämän vaatimiin prosesseihin. Nyky-yhteiskunnassa ihminen ”on vaarassa menettää keskuksensa, itsensä keskuksen”.[6] ”Nykyihminen on usein hämmentynyt, jakautunut, lähes ilman sisäistä periaatetta, joka loisi ykseyden ja sopusoinnun hänen olemukseensa ja toimintaansa. Valitettavan laajalle levinneet käyttäytymismallit liioittelevat hänen rationaalisteknologista ulottuvuuttaan tai vastakohtaisesti hänen vietiulottuvuuttaan.”[7] Puuttuu sydän.

10. Nopeasti muuttuva yhteiskunta on ajankohtainen ongelma, mutta ihmisen sisimmän keskuksen – sydämen – väheksymisellä on pitempi historia. Sitä esiintyi jo kreikkalaisessa ja

6 Pyhä Johannes Paavali II, Angelus 2. heinäkuuta 2000: *L'Osservatore Romano* 3.–4. heinäkuuta 2000, s. 4.

7 Pyhä Johannes Paavali II, katekeesi 8. kesäkuuta 1994: *L'Osservatore Romano* 9. kesäkuuta 1994, s. 5.

esikristillisessä rationalismissa, jälkikristillisessä idealismissa ja materialismissa eri muodoissaan. Sydämellä on ollut vähän tilaa antropologiassa, ja suuressa filosofisessa ajattelussa se on vieras käsite; etusijalla ovat olleet muut käsitteet kuten järki, tahto tai vapaus. Sydän-käsitteen merkitys on epätäsmällinen, eikä sille ole annettu erityistä paikkaa ihmiselämässä. Ehkä sitä ei ole ollut helppo sijoittaa ”selvien ja selkeiden” ideoiden joukkoon, tai ehkä se johtuu itsensä tuntemisen vaikeudesta: näyttää siltä, että sisin todellisuutemme on kauimpana tuntemisesta. Usein toisten kohtaaminen ei ole tie itsensä löytämiseen, koska ajattelutapaamme hallitsee epäterve individualismi. Monista tuntuu, että on varmempaa rakentaa ajatusjärjestelmäänsä helpommin kontrolloitavissa olevalla ymmärryksen ja tahdon alueella. Ei löydetä tilaa sydämelle erillisenä ihmisen kyvyistä ja intohimoista, joita tarkastellaan irrallaan toisistaan, eikä myöskään laajemmin kehitetä ajatusta persoonan keskuksesta, jossa ainoa todellisuus, joka voi lopulta kaiken yhdistää, on rakkaus.

11. Jos sydäntä väheksytään, väheksytään myös sitä, mitä merkitsee puhua sydämestä käsin, toimia sydämellä, sydämen kypsyminen ja parantuminen. Kun ei arvosteta sitä, mikä sydämessä on erityistä, kadotamme vastaukset, joita ymmärrys yksin ei voi antaa, kadotamme toisten kohtaamisen, kadotamme runouden. Kadotamme myös historian ja menneisyytemme, koska tosi henkilökohtainen historia rakennetaan sydämestä lähtien. Elämän lopussa vain sillä on väliä.

12. On sanottava, että meillä on sydän, että sydämemme on olemassa toisten sydänten kanssa, jotka auttavat sitä olemaan “sinä”. Koska tässä emme voi käsitellä aihetta laajemmin, viittaan erään romaanin päähenkilöön, Dostojevskin Stavrogi-

niin.[8] Romano Guardinille hän on pahan ruumiillistuma, koska hänen pääpiiteensä on sydämettömyys: ”Stavroginilla ei ole sydäntä; siksi hänen henkensä on kylmä ja tyhjä ja hänen ruumistaan myrkyttävät laiskuus ja eläimellinen aistillisuus. Siksi hän ei voi kohdata toista ihmistä, eikä kukaan todella kohtaa häntä. Vain sydän luo läheisyyden. Sydämen kautta olen toisen rinnalla ja hän minun rinnallani. Vain sydän voi vastaanottaa ja antaa kotimaan. Läheisyys on sydämen akti ja sydämen alaa. Mutta Stavrogin on etäällä, […] äärettömän kaukana myös itsestään, koska ihminen voi olla sisällä itsessään vain sydämellä, ei hengellä. Sisäisyys hengessä ei ole ihmisen vallassa. Jos sydän ei elä, ihminen pysyy itselleen vieraana.”[9]

13. Meidän on tuotava kaikki tekomme sydämen ”poliittisen hallinnan” alle. Silloin aggressiivisuus ja pakonomaiset halut löytävät rauhan suuremmasta hyvästä, jonka sydän tarjoaa, ja sen voimasta pahaa vastaan. Myös ymmärryksen ja tahdon on palveltava sitä, tuntien ja maistaen totuudet eikä pyrkien hallitsemaan niitä, kuten tieteissä usein tapahtuu. Tahto kaipaa suurempaa hyvää, jonka sydän tuntee, ja sydämen syke ohjaa myös mielikuvitusta ja tunteita.

14. Voisi sanoa, että lopulta minä olen sydämeni, koska sydämessäni erotun muista, sydän muovaa hengellistä identiteettiäni ja tuo minut yhteyteen toisten ihmisten kanssa. Digimaailmassa toimivat algoritmit osoittavat, että ajatuksemme ja tahtomme päätökset ovat paljon enemmän “standardeja” kuin luulemme. Niitä on helppo ennustaa ja manipuloida. Sydäntä ei.

8 *Riivaajat* (1873).

9 Romano Guardini, *Religiöse Gestalten in Dostojewskijs Werk*, Mainz/Paderborn 1989, s. 236ss.

15. Sydän on tärkeä sana filosofialle ja teologialle, jotka pyrkivät kokonaisvaltaiseen synteesiin. Sanaa "sydän" ei voi kattavasti selittää biologia, psykologia, antropologia tai mikään muukaan tieteenala. Se on yksi niistä alkuperäisistä sanoista, "jotka kuvaavat todellisuutta, joka kuuluu ihmiselle juuri kokonaisena (ruumiillis-sielullisena) persoonana".[10] Niinpä biologi ei ole realistisempi puhuessaan sydämestä, koska näkee siitä vain yhden osan, ja kokonaisuus ei ole vähemmän todellinen, vaan enemmän. Abstraktikaan kieli ei voi saavuttaa samaa konkreettista ja kokonaisvaltaista merkitystä. "Sydän" viittaa persoonamme sisimpään ytimeen ja auttaa meitä ymmärtämään itseämme kokonaisvaltaisesti, ei pelkästään jonkin irrallisen ulottuvuuden kannalta.

16. Toisaalta tämä sydämen ainutlaatuinen voima auttaa meitä ymmärtämään, miksi sanotaan, että kun todellisuuden käsittää sydämellä, sen voi tuntea paremmin ja täydemmin. Tämä tuo meidät väistämättä rakkauteen, johon tuo sydän kykenee, koska "rakkaus on todellisuuden sisintä".[11] Erään nykyajattelijan tulkinnan mukaan Heideggerille filosofia ei ala puhtaasta käsitteestä tai varmuudesta, vaan järkytyksestä: "Ajattelun täytyy järkkyä ennen käsitteiden työstämistä tai sen aikana. Ilman syvää tunnetta ajattelu ei voi alkaa. Ensimmäinen mielikuva olisi kananlihalle noussut iho. Järkytys johtaa ajattelemaan ja kysymään. Filosofia tapahtuu aina perustunnelmassa (*Grundstimmung*)".[12] Tässä tulee esiin sydän, joka "vaalii perustunnelmia, toimii 'perustunnelmien suojelijana'.

10 Karl Rahner, *Einige Thesen zur Theologie der Herz-Jesu-Verehrung: Schriften zur Theologie*, Bd. 3, Einsiedeln 1956, s. 392.

11 Sama, s. 393.

12 Byung-Chul Han, *Heideggers Herz. Zum Begriff der Stimmung bei Martin Heidegger*, München 1996, 39.

'Sydän' kuuntelee ei-metaforisella tavalla olemisen 'hiljaista ääntä' antaen sen korjata ja määrittää itseään".[13]

Sydän yhdistää palaset

17. Samalla sydän mahdollistaa autenttiset siteet, sillä suhde, jota ei rakenneta sydämellä, ei pysty voittamaan individualismin aiheuttamaa pirstoutumista. Kaksi monadia saattavat lähestyä toisiaan, mutta eivät todella liity toisiinsa. Sydäntä vastaan on yhteiskunta, jota yhä enemmän hallitsee narsismi ja itseriittoisuus. Se taas johtaa "halun menetykseen", koska toinen katoaa horisontista ja sulkeudutaan itseensä kykenemättä terveisiin suhteisiin.[14] Sen seurauksena emme kykene vastaanottamaan Jumalaakaan. Kuten Heidegger sanoisi, jumalallisen vastaanottaaksemme meidän on rakennettava "vierastalo".[15]

18. Näemme siis, että jokaisen ihmisen sydämessä on tämä paradoksaalinen yhteys itsensä arvostamisen ja toisille avautumisen välillä, hyvin henkilökohtaisen itsensä kohtaamisen ja ja itsensä toisille lahjoittamisen välillä. Meistä tulee oma itsemme vasta sitten kun saavutamme kyvyn tunnistaa toiset, ja toiset pystymme kohtaamaan vasta kun pystymme tunnistamaan ja hyväksymään oman identiteettimme.

19. Sydän pystyy myös yhdistämään ja harmonisoimaan henkilökohtaisen historiamme, joka näyttää hajonneen tuhansiin palasiin, mutta jossa kuitenkin kaikki saa merkityksensä.

13 Sama, 60; vrt. 176.
14 Vrt. sama, *Agonie des Eros*, Berliini 2012.
15 Vrt. Martin Heidegger, *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung*, Frankfurt a. M. 1981, s. 120.

Evankeliumi ilmaisee tämän puhuessaan Mariasta, joka näki sydämellään. Hän kävi vuoropuhelua kokemustensa kanssa mietiskellen, tutkistellen niitä sydämessään, antaen niille aikaa: katsellen ja muistaen. Evankeliumissa paras ilmaus siitä, mitä sydän ajattelee, ovat kaksi Luukkaan kohtaa, joissa Maria ”kätki (*syneterei*) sydämeensä kaiken, mitä oli tapahtunut, ja tutkisteli (*symballousa*) sitä” (Luuk. 2:19; vrt. 2:51). Verbi *symballein* (josta johtuu sana “symboli”) tarkoittaa pohtimista, sitä, että yhdistää kaksi asiaa mielessään ja tutkii itseään, mietiskelee ja käy vuoropuhelua itsensä kanssa. Luuk. 2:51 *dieterei* tarkoittaa “säilytti huolellisesti”. Maria ei säilyttänyt vain näkemänsä muistoa, vaan myös sen, mitä ei vielä ymmärtänyt ja mikä oli läsnä ja elävänä hänen muistissaan odottaen ”yhdistämistä” sydämessä.

20. Keinoälyn aikakaudella emme voi unohtaa, että ihmisen pelastamiseksi tarvitaan runoutta ja rakkautta. Mikään algoritmi ei koskaan voi käsittää esimerkiksi lapsuushetken muistelua hellyydellä, mitä vuosien kulumisesta huolimatta tapahtuu kaikissa maailmankolkissa. Muistelen sitä, kuinka kotona äidin tai isoäidin kanssa leivottaessa paineltiin piirakan reunat kiinni haarukalla. Tuo kulinaarinen oppipoikahetki jossakin leikin ja aikuisuuden välillä johdatti vastuuseen työstä toisten auttamiseksi. Kuten tuo haarukka, voisin luetella tuhansia pikku yksityiskohtia, jotka kuuluvat kaikkien elämään: hymy vitsin kerrottuani, piirtäminen ikkunan valossa, ensimmäinen jalkapallo-ottelu räsyistä tehdyllä pallolla, matojen kerääminen kenkälaatikkoon, kukan kuivattaminen kirjan sivujen välissä, pesästä pudonneen linnunpojan hoitaminen, toive päivänkakkaran terälehtiä nyppiessä. Näitä tavallisen poikkeuksellisia pikku yksityiskohtia algoritmit eivät voi käsittää. Sillä haarukka, vitsit, ikkuna, pallo, kenkälaatik-

ko, kirja, lintu, kukka... liittyvät hellyyteen, joka säilyy sydämen muistoissa.

21. Jokaisen ihmisen ydin, sisin keskus ei ole vain sielun ydin, vaan koko persoonan ainutlaatuisessa identiteetissään ruumiin ja sielun kokonaisuutena. Kaikki yhdistyy sydämessä, jossa voi asua rakkaus kaikkine hengellisine, psyykkisine ja myös fyysisine osatekijöineen. Jos sydämessä hallitsee rakkaus, ihminen tulee täysin ja loistavasti omaksi itsekseen: jokainen ihminen on luotu ennen kaikkea rakkautta varten, tehty syvimpiä säikeitään myöten rakastamaan ja olemaan rakastettu.

22. Nähdessämme, kuinka uudet sodat seuraavat toisiaan ja muut maat ovat niihin osallisia, sietävät tilannetta, suhtautuvat välinpitämättömästi tai käyvät valtataisteluita omien intressiensä takia, saatamme ajatella, että maailmanlaajuinen yhteisö on menettämässä sydämensä. Tarvitsee vain katsoa ja kuunnella iäkkäämpiä naisia – sodan eri osapuolilta –, jotka ovat näiden tuhoisien konfliktien vankeina. On sydäntä särkevää nähdä heidän itkevän surmattuja lapsenlapsiaan tai kuulla heidän toivovan kuolemaa menetettyään kotinsa, jossa aina olivat asuneet. Usein he ovat olleet voiman ja sitkeyden esimerkkejä vaikean ja uhrautuvan elämänsä aikana, mutta nyt elämän viimeisessä vaiheessa eivät saakaan ansaitsemaansa rauhaa, vaan ahdinkoa, pelkoa ja julmuuksia. Syyn vierittäminen toisten niskoille ei ratkaise tätä häpeällistä katastrofia. Se, että näkee isoäitien itkun pitämättä sitä sietämättömänä, on sydämettömän maailman merkki.

23. Kun ihminen pohtii, etsii, mietiskelee olemustaan ja identiteettiään tai pyrkii ymmärtämään korkeampia kysymyksiä,

kun hän ajattelee elämänsä merkitystä, etsii Jumalaa tai kokee aavistaneensa jotakin totuudesta, sen on saatava täyttymyksensä rakkaudessa. Rakastaessaan ihminen tuntee tietävänsä, miksi ja mitä varten elää. Kaikki yhtyy johdonmukaisesti ja harmonisesti. Siksi henkilökohtaisen salaisuutensa edessä ehkä ratkaisevin kysymys, jonka itselleen voi esittää, on: onko minulla sydän?

Tuli

24. Tällä on seurauksia spiritualiteetin kannalta. Esimerkiksi pyhän Ignatius de *Loyolan Hengellisten harjoitusten* teologian periaate on *affectus*. Diskursiivinen ulottuvuus rakentuu perustavanlaatuisen tahdon varaan (sydämen koko voimalla), joka antaa voimaa ja voimavaroja elämän uudelleen järjestämisen tehtävässä. Ignatiuksen antamat säännöt ja paikan kompositiot toimivat niistä erillisen ”perustan” eli sydämen tuntemattoman salaisuuden pohjalta. Michel de Certeau on osoittanut, että “liikahdukset”, joista pyhä Ignatius puhuu, ovat nykyisestä järjestyksestä eroavan Jumalan tahdon ja oman sydämen tahdon ”sisäänmurtautumisia”. Jokin odottamaton alkaa puhua ihmisen sydämessä, jokin tuntemattomasta syntyvä; se poistaa pinnallisen tuntemuksemme ja vastustaa sitä. Siitä alkaa uusi “elämän järjestys” sydämestä lähtien. Kyse ei ole älyllisistä käsitteistä, joita pitäisi toteuttaa elämässä, ikään kuin tunne-elämä ja käytäntö olisivat pelkkiä varmistetun tiedon seurauksia ja siitä riippuvaisia.[16]

25. Siinä missä filosofin ajattelu pysähtyy, uskova sydän rakastaa, palvoo, pyytää anteeksi ja on valmis palvelemaan pai-

16 Vrt. Michel de Certeau, *L’espace du désir*, Christus, t. 20, n. 77, 1973, ss. 118–128.

kassa, jonka Herra antaa valita, seuratakseen häntä. Silloin ihminen ymmärtää olevansa Jumalalle "sinä" ja voivansa olla "minä", koska Jumala on hänelle "sinä". Vain Herra tarjoutuu kohtelemaan meitä "sinänä" aina ja ikuisesti. Hänen ystävyytensä hyväksyminen on sydämen asia ja tekee meistä persoonia sanan täydessä merkityksessä.

26. Pyhä Bonaventura sanoi, että nähdäkseen hyvin pitää pyytää "ei valoa, vaan tulta".[17] Hän opetti, että "usko on ymmärryksessä niin, että se herättää tunteen. Esimerkiksi sen tietäminen, että Kristus on kuollut puolestamme, ei jää tiedoksi, vaan siitä tulee välttämättä tunnetta, rakkautta".[18] Pyhä John Henry Newman valitsi tunnuslauseekseen "*Cor ad cor loquitur*", sillä kaiken dialektiikan tuolla puolen Herra pelastaa meidät puhuen sydämellemme pyhästä sydämestään käsin. Saman logiikan vuoksi Newmanille, suurelle ajattelijalle, syvällisin itsensä ja Herran kohtaamisen paikka ei ollut luento eikä pohdiskelu, vaan rukoileva vuoropuhelu sydämestä sydämeen, elävän ja läsnäolevan Kristuksen kanssa. Newman kohtasi eukaristiassa Jeesuksen elävän sydämen, joka vapauttaa, antaa merkityksen joka hetkelle ja täyttää ihmisen todellisella rauhalla: "Oi pyhin ja rakastavin Jeesuksen sydän, sinä olet kätkettynä pyhässä eukaristiassa ja yhä sykit meitä varten… Palvon sinua koko rakkaudellani ja kunnioituksellani, palavalla kiintymykselläni ja nöyrällä ja päättäväisellä tahdollani. Oi Jumalani, kun sallit minun vastaanottaa sinut ruoakseni ja juomakseni ja hetkeksi asetut asumaan minuun, anna sydämeni lyödä omasi tahtiin. Puhdista se kaikesta maallisesta, ylpeästä ja aistillisesta, kovasta ja julmasta, vääristyneestä, epäjärjestyneestä ja kuolleesta. Täytä se itselläsi, niin että jo-

17 *Itinerarium mentis in Deum*, VII, 6.

18 Sama, *Proemium in I Sent*., q. 3: *Opera Omnia*, Quaracchi 1882, vol. 1, 13.

kapäiväiset tapahtumat ja ajalliset olosuhteet eivät pysty sitä häiritsemään, vaan sinun rakkaudessasi ja pelossasi se löytäisi rauhan."[19]

27. Jeesuksen elävän ja läsnäolevan sydämen edessä mielemme ymmärtää Hengen valaisemana Jeesuksen sanat ja tahtomme pyrkii toteuttamaan ne. Mutta se saattaisi jäädä itseriittoisen moralismin tasolle. Herran kuuleminen, maistaminen ja kunnioittaminen on sydämen asia. Vain sydän voi ohjata muut kykymme ja intohimomme ja koko persoonamme kunnioituksen ja kuuliaisen rakkauden asenteeseen Herran edessä.

Maailma voi muuttua sydämestä lähtien

28. Vain sydämestä lähtien yhteisömme voivat yhdistää ja sovittaa erilaiset näkemykset ja tahdot, jotta Henki voisi ohjata meitä veljien ja sisarten verkostona. Tämä yhteensovittaminenkin on sydämen tehtävä. Kristuksen sydän on ekstaasi, uloslähteminen, lahja, kohtaaminen. Hänessä pystymme suhtautumaan toisiimme terveellä ja onnellisella tavalla ja rakentamaan tässä maailmassa rakkauden ja oikeudenmukaisuuden valtakuntaa. Sydämemme yhdistyneenä Kristuksen sydämeen pystyy tähän sosiaaliseen ihmeeseen.

29. Sydämen ottamisella vakavasti on sosiaalisia seurauksia. Vatikaanin II kirkolliskokous opettaa: "Meidän kaikkien täytyy muuttua sydämeltämme, jotta saisimme näköpiiriimme koko maailman ja ne tehtävät, joita me yhdessä voimme

19 Pyhä John Henry Newman, *Meditations and Devotions*, Lontoo 1912, osa III [XVI], par. 3, ss. 573–574.

suorittaa ihmiskuntamme onneksi ja menestykseksi."[20] Sillä "ne tasapainohäiriöt, joista nykymaailma kärsii, ovat tosiasiallisesti yhteydessä siihen perustavampaan tasapainottomuuteen, jonka juuret ovat ihmisen sydämessä".[21] Maailman tragedioiden edessä kirkolliskokous kutsuu palaamaan sydämeen selittäen, että ihminen "sisäisen elämänsä kautta… nousee koko luodun maailman yläpuolelle. Nämä syvyydet hän saavuttaa kääntyessään sydämensä puoleen, missä Jumala, joka tutkii sydämet, (vrt. 1. Sam. 16:7; Jer. 17:10) odottaa häntä ja missä hän itse Jumalan silmien edessä ratkaisee oman kohtalonsa".[22]

30. Se ei tarkoita liiallista luottamusta itseemme. Muistakaamme, että sydämemme ei ole itseriittoinen, vaan hauras ja haavoittunut. Sillä on ontologinen arvokkuus, mutta samalla sen on etsittävä arvokkaampaa elämää.[23] Vatikaanin II kirkolliskokous sanoo: "Evankeliumin hapatus on herättänyt ja herättää ihmisen sydämessä hillitsemättömän vaatimuksen saada toteuttaa ihmisarvonsa."[24] Mutta tuon arvokkuuden mukaisesti elämiseen ei riitä, että tuntee evankeliumin ja toimii mekaanisesti sen käskyjen mukaan. Tarvitsemme Jumalan rakkauden apua. Menkäämme Kristuksen sydämeen, hänen olemuksensa keskukseen, joka on jumalallisen ja inhimillisen rakkauden palava uuni ja korkein täyteys, jonka ihminen voi saavuttaa. Siellä, hänen sydämessään, tunnemme lopultakin itsemme ja opimme rakastamaan.

---

20 Pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 82.
21 Sama, 10.
22 Sama, 14.
23 Vrt. Uskonopin virasto, julistus *Dignitas infinita* (2. huhtikuuta 2024), 8. Vrt. *L'Osservatore Romano* 8. huhtikuuta 2024.
24 Pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 26.

31. Hänen pyhä sydämensä on kaiken todellisuuden yhdistävä periaate, koska ”Kristus on maailman sydän; hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa pääsiäinen on historian keskus; hänen ansiostaan se on pelastuksen historiaa”.[25] Kaikki luodut ”kulkevat yhdessä meidän kanssamme ja meidän kauttamme kohti yhteistä päämäärää, joka on Jumala transsendentissa täyteydessä, jossa ylösnoussut Kristus ottaa meidät vastaan ja valaisee kaiken”.[26] Kristuksen sydämen edessä pyydän Herraa armahtamaan jälleen kerran tätä haavoitettua maata, jossa hän halusi asua yhtenä meistä. Vuodattakoon hän valonsa ja rakkautensa aarteet, jotta maailmamme, joka pysyy hengissä sotien, sosioekonomisen epätasapainon, kulutuskeskeisyyden ja ihmisyyttä uhkaavien teknologioiden keskellä, voisi saada takaisin tärkeimmän ja välttämättömimmän: sydämen.

25 Pyhä Johannes Paavali II, Angelus 28. kesäkuuta 1998: *L'Osservatore Romano* 30. kesäkuuta-1. heinäkuuta 1998, s. 7.

26 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 83: *AAS* (2015), 880.

Toinen luku

Rakkauden teot ja sanat

32. Kristuksen sydän symboloi hänen syvintä persoonallista keskustaan, josta kumpuaa hänen rakkautensa meitä kohtaan. Se on ensimmäisen julistuksen elävä ydin. Siinä on uskomme alkuperä, lähde, joka elävöittää kristillisen vakaumuksemme.

Teot, joissa sydän heijastuu

33. Tapaa, jolla Kristus rakastaa meitä, hän ei juurikaan halunnut selittää, vaan hän osoitti sen teoissaan. Katsoen hänen toimintaansa voimme ymmärtää, kuinka hän kohtelee meitä jokaista, vaikka sitä joskus olisikin vaikeaa huomata. Menkäämme siis sinne, missä uskomme voi sen tunnistaa: evankeliumiin.

34. Evankeliumissa sanotaan, että Jeesus ”tuli omiensa luo” (Joh. 1:11). Hänen omiaan olemme me, sillä hän ei kohtele meitä muukalaisina. Hän pitää meitä ominaan ja hoitaa meitä hellästi. Hän kohtelee meitä ominaan. Ei siinä mielessä, että olisimme hänen orjiaan, hän itse sen kiistää: ”En sano

teitä enää palvelijoiksi" (Joh. 15:15). Se, mitä hän tarjoaa, on ystävien vastavuoroista toisilleen kuulumista. Hän tuli, ylitti kaikki etäisyydet, tuli yhtä lähelle meitä kuin yksinkertaiset arkipäivän asiat. Hänellä on toinen nimi, Immanuel, joka merkitsee "Jumala meidän kanssamme": Jumala, joka on lähellä elämäämme ja elää keskellämme. Jumalan Poika tuli lihaksi ja "luopui omastaan. Hän otti orjan muodon" (Fil. 2:7).

35. Tämä näkyy selvästi hänen toiminnastaan. Hän on aina etsimässä, lähellä, jatkuvasti avoin kohtaamiseen. Näemme sen, kun hän pysähtyy keskustelemaan samarialaisnaisen kanssa kaivolla, josta tämä tuli hakemaan vettä (vrt. Joh. 4:5–7). Näemme sen, kun hän yön pimeydessä kohtasi Nikodemoksen, joka pelkäsi näyttäytyä Jeesuksen seurassa (vrt. Joh. 3:1–2). Ihmettelemme sitä, kun hän häpeämättä antaa prostituoidun pestä jalkansa (vrt. Luuk. 7:36–50); kun hän silmästä silmään sanoo avionrikkojanaiselle: "en tuomitse sinua" (vrt. Joh. 8:11); tai kun hän moittii opetuslastensa välinpitämättömyyttä ja sanoo tien varrella olevalle sokealle rakkaudella: "Mitä haluat minun tekevän sinulle?" (Mark. 10:51). Kristus näyttää, että Jumala on läheisyyttä, myötätuntoa ja hellyyttä.

36. Kun Jeesus paransi jonkun, hän halusi tulla lähelle: "Jeesus ojensi kätensä, kosketti miestä" (Matt. 8:3); "kosketti hänen kättään" (Matt. 8:15); "kosketti heidän silmiään" (Matt. 9:29). Hän jopa pysähtyi parantamaan sairaita syljellään (vrt. Mark. 7:33), kuin äiti, jotta he eivät pitäisi häntä elämälleen vieraana. "Herra osaa syleilyn jalon taidon. Jumalan hellyys ei rakasta meitä sanoin, hän tulee luoksemme ja lähellä ollen lahjoittaa meille rakkautensa mahdollisimman hellästi."[27]

27 Saarna aamumessussa, Domus Sactae Marthae 7. kesäkuuta 2013: *L'Osservatore Romano* 8. kesäkuuta 2013, s. 8.

37. Kun meidän on vaikea luottaa, koska olemme valheiden, loukkausten ja pettymysten haavoittamia, hän kuiskaa korvaamme: ”Ole rohkealla mielellä, poikani” (Matt. 9:2), ”ole rohkealla mielellä, tyttäreni” (Matt. 9:22). Hän rohkaisee voittamaan pelon ja tajuamaan, että hänen kanssaan meillä ei ole mitään menetettävää. Kun Pietarin luottamus katosi, ”Jeesus ojensi heti kätensä, tarttui häneen ja sanoi: ”… Miksi aloit epäillä?” (Matt. 14:31). Älä pelkää. Anna hänen tulla lähellesi, istua viereesi. Voimme epäillä monia ihmisiä, mutta emme häntä. Äläkä epäröi syntiesi takia. Muista, että monet syntiset aterioivat Jeesuksen kanssa (Matt. 9:10), eikä hän pahastunut siitä. Uskonnollinen eliitti valitti hänestä, heille hän oli ”syömäri ja juomari, publikaanien ja muiden syntisten ystävä” (Matt. 11:19). Kun fariseukset kritisoivat sitä, että hän oli lähellä alhaisina tai syntisinä pidettyjä ihmisiä, Jeesus sanoi heille: ”Armahtavaisuutta minä tahdon, en uhrimenoja” (Matt. 9:13).

38. Sama Jeesus odottaa tänään, että annat hänelle mahdollisuuden valaista elämäsi, nostaa sinut ylös ja täyttää sinut voimallaan. Ennen kuolemaansa hän sanoi opetuslapsilleen: ”En minä jätä teitä orvoiksi, vaan tulen luoksenne. Vielä vähän aikaa, eikä maailma enää näe minua, mutta te näette” (Joh. 14:18–19). Hän löytää aina tavan olla läsnä elämässäsi, jotta voisit kohdata hänet.

Jeesuksen katse

39. Evankeliumissa kerrotaan, että Jeesuksen luo tuli rikas mies, täynnä ihanteita mutta vailla voimaa muuttaa elämäänsä. Silloin ”Jeesus katsahti häneen” (Mark. 10:21). Voitko kuvitella tuon hetken, kun miehen silmät kohtasivat Jeesuksen

katseen? Jos Jeesus kutsuu sinua, kehottaa sinua lähetystehtävään, hän ensin katsoo sinua, tutkii sisimpäsi, huomaa ja tuntee kaiken mitä sinussa on, kiinnittää sinuun katseensa: ”Kun Jeesus kulki Galileanjärven rantaa, hän näki kaksi veljestä [...]. Sieltä jonkin matkaa kuljettuaan Jeesus näki toiset kaksi veljestä” (Matt. 4:18.21).

40. Monet evankeliumien tekstit näyttävät meille, kuinka Jeesus kiinnitti koko huomionsa ihmisiin, heidän huoliinsa ja kärsimyksiinsä. Esimerkiksi ”kun hän näki väkijoukot, hänet valtasi sääli, sillä ihmiset olivat näännyksissä ja heitteillä” (Matt. 9:36). Kun meistä näyttää, että kukaan ei huomaa, että ketään ei kiinnosta mitä meille tapahtuu, että emme ole tärkeitä kenellekään, hän kiinnittää huomionsa meihin. Hän sanoi Natanaelille, joka oli yksin ja omiin asioihinsa uppoutunut: ”Jo ennen kuin Filippus kutsui sinua, näin sinut viikunapuun alla” (Joh. 1:48).

41. Koska Jeesus huolehtii meistä, hän tunnistaa kaikki hyvät aikomuksemme, kaikki pienetkin hyvät tekomme. Evankeliumissa kerrotaan, että ”hän näki myös, kuinka eräs köyhä leskivaimo pani arkkuun kaksi pientä lanttia” (Luuk. 21:2). Jeesus huomautti siitä heti apostoleilleen. Jeesus kiinnittää huomionsa ja ihailee hyviä asioita, jotka tunnistaa meissä. Kun sadanpäällikkö pyysi häneltä apua täysin luottavasti, ”tämän kuullessaan Jeesus hämmästyi” (Matt. 8:10). On hyvä tietää, että jos toiset jättävät huomiotta hyvät aikomuksemme tai tekomme, Jeesukselta ne eivät jää huomaamatta, vaan hän ihailee niitä.

42. Ihmisenä Jeesus oppi tämän Marialta. Maria, joka mietiskeli ja ”tutkiskeli […] sydämessään” (Luuk. 2:19.51) kaikkea,

opetti Jeesusta yhdessä pyhän Joosefin kanssa pienestä saakka olemaan huomaavainen.

Jeesuksen sanat

43. Raamatussa meillä on Jeesuksen aina elävä ja ajankohtainen sana, mutta joskus Jeesus puhuu meille sisimmässämme ja kutsuu meitä tuodakseen meidät parhaaseen paikkaan. Tämä paras paikka on hänen sydämensä. Hän kutsuu meitä sinne, missä voimme jälleen löytää voiman ja rauhan: ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat” (Matt. 11:28). Siksi hän kehotti opetuslapsiaan: ”Pysykää minussa” (Joh. 15:4).

44. Jeesuksen sanat osoittavat, että hänen pyhyytensä ei sulkenut pois tunteita. Joissakin tilanteissa ne osoittivat intohimoisen rakkauden, joka kärsii vuoksemme, liikuttuu, valittaa, jopa itkee. On selvää, että ihmisten jokapäiväiset huolet ja ahdingot, kuten väsymys tai nälkä, eivät jättäneet häntä välinpitämättömäksi: ”Minun käy sääliksi näitä ihmisiä… eikä heillä ole mitään syötävää... he uupuvat matkalla. Monet heistä ovat tulleet kaukaakin” (Mark. 8:2–3).

45. Evankeliumi ei kätke Jeesuksen tunteita rakasta kaupunkiaan Jerusalemia kohtaan. ”Kun Jeesus tuli lähemmäksi ja näki kaupungin, hän puhkesi itkuun sen tähden” (Luuk. 19:41). Hän ilmaisi suurimman toiveensa: ”Kunpa sinäkin tänä päivänä ymmärtäisit, missä turvasi on” (19:42). Vaikka evankelistat välillä esittävät Jeesuksen voimakkaana ja kunniassaan, he näyttävät myös hänen tunteensa kuoleman ja ystävien kärsimyksen edessä. Ennen kuin evankeliumissa kerrotaan, että Lasaruksen haudan edessä ”Jeesus itki” (Joh. 11:35), siellä sanotaan, että ”Jeesus rakasti Mart-

taa ja hänen sisartaan sekä Lasarusta" (Joh. 11:5). Nähdessään Marian ja hänen kanssaan olevien itkevän "syvä liikutus valtasi hänet" (Joh. 11:33). Kertomus ei jätä epäilystäkään siitä, että hänen itkunsa oli aitoa ja hän oli sisimmässään järkyttynyt. Evankeliumissa ei myöskään kätketä Jeesuksen ahdistusta väkivaltaisen kuolemansa edessä niiden kätten kautta, joita hän rakasti: "Hän alkoi nyt tuntea kauhua ja ahdistusta" (Mark. 14:33) ja sanoi lopulta: "olen tuskan vallassa, kuoleman tuskan" (Mark. 14:34). Tämä sisäinen järkytys ilmenee koko voimallaan Ristiinnaulitun huudossa: "Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?" (Mark. 15:34).

46. Pinnallisesti katsottuna tämä kaikki voi näyttää hurskaan romanttiselta uskonnollisuudelta. Se on kuitenkin ratkaisevan tärkeää; sen korkein ilmaus on ristiinnaulittu Kristus, se on puhuttelevin rakkauden sana. Se ei ole tyhjää kuorta, pelkkää tunnetta eikä hengellistä pakoa. Se on rakkautta. Kun pyhä Paavali etsi oikeita sanoja selittääkseen suhteensa Kristukseen, hän sanoi: Kristus "rakasti minua ja antoi henkensä puolestani" (Gal. 2:20). Se oli Paavalin syvin vakaumus: hän tiesi olevansa rakastettu. Kristuksen itsensä antaminen ristillä sai hänet nöyräksi, mutta sillä oli merkitystä vain koska oli jotain vielä suurempaa kuin tuo itsensä antaminen: Kristus "rakasti minua". Kun monet ihmiset etsivät pelastusta, hyvinvointia tai turvallisuutta eri uskontojen opetuksista, Paavali näki Hengen koskettamana pitemmälle ja ihmetteli suurempaa, perustavanlaatuista asiaa: Kristus "rakasti minua".

47. Katseltuamme Kristusta ja sitä, mitä hänen tekonsa ja sanansa ilmaisevat hänen sydämestään, siirrymme nyt siihen, miten kirkko on mietiskellyt Herran sydämen pyhää salaisuutta.

Kolmas luku

TÄMÄ SYDÄN RAKASTI PALJON

48. Kristuksen sydämen hartaus ei ole Jeesuksen persoonasta irralliseen elimeen kohdistettua hartautta. Mietiskelemme ja palvomme koko Jeesusta Kristusta, ihmiseksi tullutta Jumalan Poikaa, vaikka häntä edustavassa kuvassa korostuu erityisesti hänen sydämensä. Hänen lihallista sydäntään pidetään lihaksi tulleen Pojan sisimmän keskuksen ja hänen jumalallisen ja inhimillisen rakkautensa kuvana ja etuoikeutettuna merkkinä, koska muita ruumiinjäseniä enemmän se on ”hänen valtavan rakkautensa luonnollinen merkki tai symboli”.[28]

Kristuksen palvonta

49. On korostettava, että olemme suhteessa Kristuksen persoonaan ystävyydessä ja palvoen; meitä vetää puoleensa rakkaus, jota hänen sydämensä kuva edustaa. Kunnioitamme hänen sydäntään esittävää kuvaa, mutta palvontamme suun-

28 Pius XII, kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), I: *AAS* 48 (1956), 316.

tautuu yksin elävään Kristukseen jumaluudessaan ja ihmisyydessään, niin että hänen inhimillinen ja jumalallinen rakkautensa voi syleillä meitä.

50. Mitä kuvaa hartaudessa käytämmekin, on selvää, että Kristuksen elävä sydän – ei koskaan sen kuva – on palvontamme kohde, koska se on osa hänen pyhää, ylösnoussutta ruumistaan, erottamaton Jumalan Pojasta, joka omaksui sen ikuisesti. Palvomme sitä ”Sanan Persoonan sydämenä, johon hän on erottamattomasti yhdistynyt”.[29] Emme palvo sitä irrallaan, vaan koska tällä sydämellä itse lihaksitullut Poika elää, rakastaa ja vastanottaa rakkautemme. Siksi hänen sydämensä rakastaminen tai palvominen on ”todella ja tosiasiallisesti suunnattu Kristukselle itselleen”,[30] koska se itsestään viittaa häneen ja on ”Jeesuksen Kristuksen äärettömän rakkauden symboli ja ilmaiseva kuva”.[31]

51. Siksi kenenkään ei pidä ajatella, että tämä hartaus voisi erottaa tai harhauttaa meitä Jeesuksesta Kristuksesta ja hänen rakkaudestaan. Luonnollisella ja suoralla tavalla se ohjaa meitä häneen ja vain häneen, joka kutsuu meitä kallisarvoiseen ystävyyteen – ystävyyteen, joka koostuu vuoropuhelusta, kiintymyksestä, luottamuksesta ja palvonnasta. Tämä Kristus, joka sydän on lävistetty ja palava, on sama Kristus, joka syntyi Betlehemissä rakkaudesta meitä kohtaan; sama Kristus, joka kulki Galileassa parantaen ja osoittaen hellyyttä ja laupeutta; sama Kristus, joka rakasti meitä loppuun saakka levittäen kä-

29 Pius VI, konstituutio *Auctorem fidei* (28. elokuuta 1794), 63: *DH*, 2663.

30 Leo XIII, kiertokirje *Annum Sacrum* (25. toukokuuta 1899): *ASS* 31 (1898–99), 649.

31 Sama: ”Inest in Sacro Corde symbolum atque expressa imago infinitae Iesu Christi caritatis”.

sivartensa ristillä. Hän on sama Kristus, joka on ylösnoussut ja elää kirkastettuna keskellämme.

Hänen kuvansa kunnioittaminen

52. Vaikka kuva Kristuksesta ja hänen sydämestään ei itsessään ole palvonnan kohde, se ei kuitenkaan ole vain yksi monista, jotka voisimme valita. Se ei ole työpöydän ääressä keksitty tai taiteilijan suunnittelema, ”se ei ole kuviteltu symboli; se on todellinen symboli, joka edustaa keskusta, lähdettä, josta virtasi koko ihmiskunnan pelastus”.[32]

53. Yleismaailmallinen inhimillinen kokemus tekee tästä kuvasta ainutlaatuisen. Historian kuluessa ja eri osissa maailmaa sydämestä on tullut ihmisen henkilökohtaisimman keskuksen ja myös tunteiden, kiintymyksen, rakastamiskyvyn symboli. Tieteellisten selitysten tuolla puolen käsi ystävän sydämellä ilmaisee erityistä kiintymystä; kun ihminen rakastuu ja on rakastetun lähellä, sydämenlyönnit kiihtyvät; kun kokee hylkäämisen tai petoksen rakkaan ihmisen taholta, sydämessä tuntuu raskaalta. Kun ilmaistaan, että jokin on vilpitöntä ja todella ihmisen sisimmästä, sanotaan: “sanon sen sydämestäni”. Runokieli ei voi aliarvioida näiden kokemusten voimaa. Kautta historian sydän on saanut ainutlaatuisen, ei pelkästään totunnaisen symbolisen kyvyn.

54. On siis ymmärrettävää, että kirkko on valinnut sydämen kuvan edustamaan Jeesuksen Kristuksen inhimillistä ja jumalallista rakkautta ja hänen Persoonansa sisintä ydintä. Mutta vaikka sydän tulisin liekein voikin olla puhutteleva symboli, joka muistuttaa meitä Jeesuksen rakkaudesta, on hyvä,

32 Angelus 9. kesäkuuta 2013: *L’Osservatore Romano* 10.–11. kesäkuuta 2013, s. 8.

että tuo sydän on osa Jeesuksen Kristuksen kuvaa. Silloin hänen kutsunsa henkilökohtaiseen suhteeseen, kohtaamiseen ja vuoropuheluun on vielä merkittävämpi.[33] Kunnioitettu kuva Kristuksesta, jossa hänen rakastava sydämensä korostuu, näyttää samalla myös hänen katseensa, joka kutsuu kohtaamiseen, dialogiin, luottamukseen; hänen vahvat kätensä, jotka tukevat meitä; hänen suunsa, joka puhuu meille ainutlaatuisen henkilökohtaisesti.

55. Sydämen etuna on, että sitä – toisin kuin muita ihmisruumiin jäseniä – ei pidetä irrallisena elimenä, vaan sisimmän yhdistävänä keskuksena ja samalla koko persoonan ilmauksena. Koska sydän on koko persoonan sisin keskus ja siis osa, joka edustaa kokonaisuutta, voimme helposti ymmärtää sen väärin, jos katsomme sitä irrallaan Herrasta itsestään. Sydämen kuvan tulisi yhdistävänä keskuksena johdattaa meidät suhteeseen koko Jeesuksen Kristuksen kanssa, johdattaa katselemaan Kristusta hänen ihmisyytensä ja jumaluutensa koko kauneudessa ja rikkaudessa.

56. Miten kauniina sitten erilaisia Kristuksen sydäntä esittäviä kuvia pidämmekin, Kristuksen kuvien edessä ei ole ”niiltä jotakin pyydettävä” eikä ”niihin pantava jonkinlaista luottamusta, niin kuin muinoin tekivät pakanat”, vaan ”niiden

33 Siten ymmärretään, miksi kirkko on kieltänyt laittamasta alttarille pelkkää Jeesuksen tai Marian sydäntä esittäviä kuvia (vrt. Riittien kongregaation vastaus isä Charles Lecoqille P.S.S., 5. huhtikuuta 1879: *Decreta authentica Congregationis Sacrorum Rituum ex actis ejusdem collecta*, vol. III, 107–108, n. 3492). Liturgian ulkopuolella ”yksityisessä hartaudessa” (ibid.) voi käyttää sydämen symboliikkaa opettavaisena keinona, esteettisenä kuvana tai merkkinä, joka kutsuu ajattelemaan Kristuksen rakkautta, mutta on vaara, että sydäntä pidetään palvonnan tai hengellisen vuoropuhelun kohteena irrallaan Kristuksen persoonasta. 31. maaliskuuta 1887 kongregaatio antoi toisen samankaltaisen vastauksen (ibid., 187, n. 3673).

kuvien kautta, joita suutelemme ja joiden edessä paljastamme päämme ja kumarrumme, me palvomme Kristusta".[34]

57. Jotkut näistä kuvista voivat näyttää meistä epäesteettisiltä, eivätkä ne juurikaan johdata meitä rakkauteen ja rukoukseen. Se on toissijaista; kuvan tarkoitus on vain innoittaa. Kuten itämainen sananlasku sanoo, ei pidä tuijottaa sormea, joka osoittaa kuuta. Eukaristiassa palvomme Kristuksen todellista läsnäoloa. Kristuksen sydäntä esittävä kuva taas on vain kuva; vaikka se onkin siunattu, se kutsuu menemään kuvaa pitemmälle, kohottamaan sydämemme Kristuksen elävän sydämen puoleen ja yhdistymään häneen. Kunnioittamamme kuva kutsuu, osoittaa, innoittaa, jotta omistaisimme aikaamme Kristuksen kohtaamiseen ja palvontaan, millä tavalla haluammekin hänet kuvitella. Tällä tavalla kuvaa katsoessamme asetumme Kristuksen eteen, ja hänen edessään "rakkaus pysähtyy, katselee salaisuutta ja nauttii siitä hiljaisuudessa".[35]

58. Meidän ei myöskään pidä unohtaa, että sydämen kuva puhuu meille ihmislihasta ja maasta ja siksi myös Jumalasta, joka halusi tulla yhdeksi meistä, osaksi historiaamme, ja jakaa maanpäällisen matkamme. Abstraktimpi tai tyylitellympi hartausmuoto ei siis välttämättä olisi uskollisempaa evankeliumille, koska tässä käsinkosketeltavassa, helposti lähestyttävässä merkissä ilmenee tapa, jolla Jumala halusi ilmoittaa itsensä ja tulla lähellemme.

---

34 Trenton kirkolliskokous, Istunto XXV, dekreetti pyhien avuksihuutamisesta ja kunnioittamisesta, pyhäinjäännöksistä ja pyhistä kuvista (*Mandat Sancta Synodus,* 3. joulukuuta 1563): DH, 1823.

35 Latinalaisen Amerikan ja Karibian piispojen V yleiskokous, *Aparecidan asiakirja* (29. kesäkuuta 2007), n. 259.

Käsinkosketeltava rakkaus

59. Rakkaus ja sydän eivät välttämättä ole yhtä, sillä ihmissydämessä voi hallita viha, välinpitämättömyys ja itsekkyys. Mutta emme saavuta täyttä ihmisyyttämme, jos emme lähde ulos itsestämme; emme todella tule omaksi itseksemme, jos emme rakasta. Persoonamme sisin keskus, luotu rakkautta varten, toteuttaa Jumalan suunnitelman vain rakastamalla. Sydän on sen rakkauden symboli.

60. Jumalan ikuinen Poika halusi äärettömässä transsendenssissaan rakastaa meitä myös ihmissydämellä. Hänen inhimillisistä tunteistaan tuli äärettömän ja lopullisen rakkauden sakramentti. Hänen sydämensä ei siis ole ruumiillinen symboli, joka ilmaisee vain hengellistä tai materiasta irrallista todellisuutta. Katsoessamme Herran sydäntä mietiskelemme fyysistä todellisuutta, hänen ihmislihaansa, jonka vuoksi Kristuksella on inhimilliset tunteet ja aistit kuten meilläkin, vaikkakin täysin jumalallisen rakkautensa muuttamina. Hartauden täytyy saavuttaa Jumalan Pojan persoonan ääretön rakkaus, mutta on muistettava, että sitä ei voi erottaa hänen inhimillisestä rakkaudestaan. Siinä meitä auttaa hänen lihallista sydäntään esittävä kuva.

61. Koska nykyäänkin sydäntä yleisesti pidetään ihmisen tunne-elämän keskuksena, se voi parhaiten merkitä Kristuksen jumalallista rakkautta, joka on ikuisesti ja erottamattomasti yhdistynyt hänen täysin inhimilliseen rakkauteensa. Pius XII muistutti, että kun Jumalan sana ”kuvaa Jeesuksen Kristuksen sydämen rakkautta, se ei käsitä vain Jumalan rakkautta, vaan inhimillisen kiintymyksen tunteita. […] Siksi Jeesuksen Kristuksen sydän, yhdistynyt hypostaattisesti Sanan juma-

lalliseen Persoonaan, epäilemättä löi rakkaudesta ja kaikista muista mielenliikkeistä".[36]

62. Niitä vastaan, jotka kielsivät Kristuksen tosi ihmisyyden tai vähättelivät sitä, kirkkoisät korostivat voimakkaasti Herran inhimillisten tunteiden konkreettista, käsinkosketeltavaa todellisuutta. Pyhä Basileios korosti, että Herran lihaksituleminen ei ollut mielikuvitusta, vaan "Herralla oli luonnolliset tunteet".[37] Pyhä Johannes Khrysostomos antoi esimerkin: "Jos hänellä ei olisi ollut meidän luontoamme, hän ei olisi kokenut useita kertoja surullisuutta."[38] Pyhä Ambrosius totesi: "Omaksuessaan sielun hän omaksui sielun intohimot."[39] Pyhä Augustinus esitti inhimilliset tunteet todellisuutena, joka Kristuksen omaksumana ei enää ole vieras armon elämälle: "Herra Jeesus omaksui kaikki nämä ihmisen heikkouden seuraukset, kuten ihmisen heikkouden lihan ja kuoleman, ei välttämättömyyden pakosta, vaan laupiaasta tahdosta. […] Jos joku suree ja kärsii keskellä inhimillisiä kiusauksia, hänen ei sen vuoksi tule pitää itseään Kristuksen armon hylkäämänä."[40] Pyhän Johannes Damaskolaisen mukaan nämä todelliset tunteet, jotka Kristuksella ihmisyydessään oli, todistavat siitä, että hän omaksui luontomme kokonaan eikä osittain, lunastaakseen ja muuttaakseen sen kokonaan. Kristus omaksui siis kaikki elementit, jotka kuuluvat ihmisluontoon, jotta kaikki pyhitettäisiin.[41]

---

36 Kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), I: AAS 48 (1956), 323–324.
37 *Ep*. 261, 3: PG 32, 972.
38 *In Io. homil*. 63, 2: PG 59, 350.
39 *De fide ad Gratianum*, II, 7, 56: PL 16, 594 (ed. 1880).
40 *Enarr. in Ps.* 87, 3: PL 37, 1111.
41 Vrt. *De fide orth.* 3, 6.20: PG 94, 1006.1081.

63. Tässä kannattaa muistaa erään teologin ajatus: ”Kreikkalaisen ajattelun vaikutuksesta teologia kauan piti ruumista ja tunteita esi-inhimilliseen, ali-inhimilliseen tai todella inhimillistä koettelevaan maailmaan kuuluvina”, mutta ”sen mitä teologia ei ratkaissut teoriassa, spiritualiteetti ratkaisi käytännössä. Se ja kansanhurskaus ovat pitäneet elävänä suhteen Jeesuksen ruumiillisiin, psykologisiin ja historiallisiin ulottuvuuksiin. Ristintie, hänen haavojensa hartaus, kalliin veren spiritualiteetti, Jeesuksen sydämen hartaus, eukaristinen hurskaus [...]. Se kaikki täytti teologian aukot raviten mielikuvitusta ja sydäntä, rakkautta ja hellyyttä Kristusta kohtaan, toivoa ja muistia, kaipausta ja nostalgiaa. Järki ja logiikka kulkivat muita teitä.”[42]

Kolminkertainen rakkaus

64. Emme pysähdy vain Herran inhimillisiin tunteisiin, kuinka kauniita ja koskettavia ne ovatkin. Katsoessamme Kristuksen sydäntä tunnistamme, kuinka hänen hienoissa ja jaloissa tunteissaan, hänen hellyydessään, hänen elävässä inhimillisessä rakkaudessaan ilmenee hänen jumalallisen ja äärettömän rakkautensa koko totuus. Näin sen sanoi Benedictus XVI: ”Rakkautensa äärettömästä horisontista Jumala halusi tulla sisään historian ja ihmisen olotilan rajoihin, hän omaksui ruumiin ja sydämen. Niin voimme nähdä ja kohdata rajattoman rajallisessa, näkymättömän ja sanomattoman salaisuuden Jeesus Nasaretilaisen ihmissydämessä.”[43]

---

42 Olegario González de Cardedal, *La entraña del cristianismo*, Salamanca 2010, 70–71.

43 Angelus 1. kesäkuuta 2008: *L'Osservatore Romano* 2.–3. kesäkuuta 2008, s. 1.

65. Herran sydämen kuvaan sisältyvä kolminkertainen rakkaus hämmästyttää meitä. Ennen kaikkea ääretön jumalallinen rakkaus, jonka kohtaamme Kristuksessa. Mutta ajatelkaamme myös Herran ihmisyyden hengellistä ulottuvuutta. Tältä kannalta sydän ”on tuon palavimman rakkauden symboli, joka hänen sieluunsa vuodatettuna rikastuttaa hänen inhimillistä tahtoaan”. Se on myös ”hänen ’tuntuvan’ rakkautensa symboli”.[44]

66. Nämä kolme rakkautta eivät ole erillisiä, rinnakkaisia tai toisistaan riippumattomia kykyjä, vaan toimivat ja ilmenevät yhdessä jatkuvana elämän virtana: ”Uskon valossa, jonka kautta uskomme, että Kristuksen Persoonassa inhimillinen ja jumalallinen luonto ovat yhtyneet, mielemme voi käsittää mitä läheisimmät siteet Jeesuksen fyysisen sydämen tuntuvan rakkauden ja hänen kahtalaisen eli inhimillisen ja jumalallisen hengellisen rakkautensa välillä.”[45]

67. Käydessämme sisään Kristuksen sydämeen tunnemme, että meitä rakastaa inhimillinen sydän täynnä samanlaisia tunteita kuin meidänkin. Hänen inhimillinen tahtonsa haluaa vapaasti rakastaa meitä, ja tämä hengellinen tahto on täysin armon ja rakkauden valaisema. Kun saavutamme tuon sydämen sisimmän, yllemme tulvii ikuisen Pojan äärettömän rakkauden mittaamaton kirkkaus, jota emme enää voi erottaa hänen inhimillisestä rakkaudestaan. Juuri hänen inhimillisessä rakkaudessaan, eikä siitä etääntymällä, löydämme hänen jumalallisen rakkautensa: löydämme ”äärettömän äärellisessä”.[46]

---

44 Pius XII, kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), II: *AAS* 48 (1956), 327–328.

45 Ibid., 28: *AAS* 48 (1956), 343–344.

46 Benedictus XVI, Angelus 1. kesäkuuta 2008: *L'Osservatore Romano* 2.–3. kesäkuuta 2008, s. 1.

68. Kirkon jatkuva ja lopullinen opetus on, että palvontamme hänen Persoonaansa kohtaan on jakamatonta ja käsittää erottamattomasti hänen jumalallisen ja inhimillisen luontonsa. Varhaisesta ajasta saakka kirkko on opettanut, että meidän tulee ”palvoa yhtä ja samaa Kristusta, Jumalan ja ihmisen Poikaa, kahdessa erottamattomassa ja jakamattomassa luonnossa”.[47] Ja ”tämä palvonta on yksi ja ainoa […], koska Sana tuli lihaksi”.[48] Kristusta ei millään tavalla ”palvota kahdessa luonnossa, josta johtuisi kaksi eri palvontaa”, vaan ”Sanaa, lihaksi tullutta Jumalaa omassa lihassaan palvotaan yhdellä ainoalla palvonnalla”.[49]

69. Pyhä Ristin Johannes halusi ilmaista, että mystisessä kokemuksessa ylösnousseen Kristuksen mittaamatonta rakkautta ei tunneta elämällemme vieraana. Ääretön jollakin tavalla alentaa itsensä, jotta Kristuksen avatun sydämen kautta voimme kokea todella vastavuoroisen rakkauden kohtaamisen: ”On mahdollista, että matalalla lentävä lintu voi saada kiinni korkealla lentävän kotkan, jos tämä kotka laskeutuu haluten tulla kiinniotetuksi.”[50] Hän selittää, että ”nähdessään morsiamen haavoittuneena rakkaudesta häntä kohtaan ja kuullessaan tämän valittavan hänkin haavoittuu rakkaudesta tätä kohtaan, sillä rakastettujen kesken yhden haava on kummankin haava ja heidän tunteensa on yksi”.[51] Tämä mystikko ymmärsi Kristuksen haavoitetun kyljen kuvan kutsuna täyteen yhteyteen Herran kanssa. Hän on haavoitettu peura, haa-

47 Vigilius, konstituutio *Inter innumeras sollicitudines* (14. toukokuuta 553): DH, 420.

48 Efeson kirkolliskokous, Kyrillos Aleksandrialaisen anateemat, 8: DH, 259.

49 Konstantinopolin II kirkolliskokous, istunto VIII (2. kesäkuuta 553), kaanon 9: DH, 431.

50 Pyhä Ristin Johannes, Hengellinen laulu A, säkeistö 22, 4: *Obras completas*, Monte Carmelo, Burgos 2010, s. 1234.

51 Sama, säkeistö 12, 8: s. 1188.

voittunut, koska emme antaneet hänen rakkautensa koskettaa meitä; hän laskeutuu vesipurolle juomaan ja saa lohdutusta aina kun käännymme hänen puoleensa:

”Palaa, kyyhkynen,
koska haavoittunut peura
näkyy kukkulalla
lentosi leuhahduksen viilentämänä.”[52]

Kolminaisuuden näkökohtia

70. Jeesuksen sydämen hartaus on leimallisen kristologista; siinä katselemme suoraan Kristusta, joka kutsuu yhteyteen kanssaan. Tämä on oikein, kun muistamme, mitä Heprealaiskirje sanoo: juoksemme kilpailumme ”katse suunnattuna Jeesukseen” (12:2). Emme kuitenkaan voi unohtaa, että samalla Jeesus esittää itsensä tienä Isän luo: ”Minä olen tie… Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani” (Joh. 14:6). Hän haluaa johtaa meidät Isän luo. Siksi, alusta saakka, kirkon julistus ei pysähdy Jeesukseen Kristukseen, vaan johtaa meidät Isän luo. Lopulta Isä, lähde ja täyteys, on se, joka on kirkastettava.[53]

71. Esimerkiksi Efesolaiskirjeestä voi nähdä vahvasti ja selvästi, että palvontamme on suunnattu Isälle: ”minä polvistun Isän eteen” (Ef. 3:14). ”Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa” (Ef. 4:6). ”Kiittä-

52 Sama, säkeistö 12,1: s. 1184.

53 ”Meillä on vain yksi Jumala, Isä. Hänestä on kaikki lähtöisin, ja hänen luokseen olemme matkalla” (1. Kor. 8:6). ”Jumalan, meidän Isämme, on kunnia aina ja ikuisesti. Aamen” (Fil. 4:20). ”Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, armahtava Isä ja runsaan lohdutuksen Jumala!” (2. Kor. 1:3).

kää aina ja kaikesta Jumalaa, Isää" (Ef. 5:20). Isän luokse olemme matkalla (vrt. 1. Kor. 8:6). Siksi pyhä Johannes Paavali II sanoi, että "koko kristillinen elämä on kuin suurta pyhiinvaellusta kohti Isän kotia".[54] Sen koki pyhä Ignatios Antiokialainen marttyyritiellään: "Minussa elää ja puhuu vesi, ja se sanoo sisälläni: nyt Isän luo!"[55]

72. Hän on ennen kaikkea Jeesuksen Kristuksen Isä: "Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä!" (Ef. 1:3). Hän on "Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala, kirkkauden Isä" (Ef. 1:17). Kun Poika tuli ihmiseksi, kaikki hänen ihmissydämensä toiveet ja kaipaukset oli suunnattu Isälle. Kun katsomme, kuinka Kristus puhui Isälle, voimme käsittää tämän hänen ihmissydämensä tenhon, tämän täydellisen ja jatkuvan suuntautumisen kohti Isää.[56] Hänen historiansa täällä maan päällä oli vaellusta tuntien hänen ihmissydämessään lakkaamattoman kutsun mennä Isän luo.[57]

73. Tiedämme, että arameankielinen sana, jolla hän puhutteli Isää, oli "Abba", joka tarkoittaa "isä, isi". Hänen aikanaan joitakin tuo tuttavallisuus ärsytti (vrt. Joh. 5:18). Samaa ilmaisua Jeesus käytti puhuessaan Isän kanssa kuoleman ahdistuksen tullessa: "Abba, Isä, kaikki on sinulle mahdollista. Ota tämä malja minulta pois. Ei kuitenkaan minun tahtoni mukaan, vaan sinun" (Mark. 14:36). Hän tunsi aina olevansa Isän rakastama: "olet rakastanut minua jo ennen maailman luo-

54 Apostolinen kirje *Tertio millennio adveniente* (10. marraskuuta 1994), 49: *AAS* 87 (1995), 35.

55 *Ad Rom.*, 7: PG 5, 694. Suom. Apostoliset isät, STKS 2021, s. 87.

56 "Mutta tämän täytyy tapahtua, jotta maailma tietäisi, että minä rakastan Isää" (Joh. 14:31). "Minä ja Isä olemme yhtä" (Joh. 10:30). "Etkö usko, että minä olen Isässä ja Isä on minussa" (Joh. 14:10).

57 "Menen takaisin Isän luo" (*pros ton Patéra*: Joh. 16:28); "tulen luoksesi" (*pros se*: *Joh.* 17:11).

mista" (Joh. 17:24). Ja Jeesus iloitsi ihmissydämessään kuullessaan Isän sanovan: "Sinä olet minun rakas Poikani, sinuun minä olen mieltynyt" (Mark. 1:11).

74. Neljäs evankeliumi sanoo, että Isän ikuinen Poika on aina "Isän vierellä" (Joh. 1:18).[58] Pyhä Ireneus sanoo, että "Jumalan Poika on aina ollut Isän luona".[59] Origeneen mukaan Poika "lakkaamatta katselee Isän syvyyksiä".[60] Kun Poika tuli ihmiseksi, hän puhui kokonaisia öitä rakkaan Isänsä kanssa vuoren huipulla (vrt. Luuk. 6:12). Hän sanoi: "minun tulee olla Isäni luona" (Luuk. 2:49). Näemme, kuinka hän ylisti: "Pyhä Henki täytti Jeesuksen riemulla, ja hän sanoi: 'Minä ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra'" (Luuk. 10: 21). Hänen viimeiset sanansa olivat täynnä luottamusta: "Isä, sinun käsiisi minä uskon henkeni" (Luuk. 23:46).

75. Kääntäkäämme nyt katseemme Pyhään Henkeen, joka tulellaan täyttää Kristuksen sydämen. Kuten pyhä Johannes Paavali II sanoi, Kristuksen sydän on "Pyhän Hengen mestariteos".[61] Se ei ole vain menneisyyttä, koska "Kristuksen sydämessä elää Pyhän Hengen toiminta, Hengen, jota Jeesus piti lähetystehtävänsä innoittajana (vrt. Luuk. 4:18; Jes. 61:1) ja jonka hän viimeisellä aterialla lupasi lähettää. Henki auttaa käsittämään, kuinka rikas merkki on Kristuksen lävistetty kylki, josta syntyi kirkko (vrt. konstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 5)".[62] "Vain Pyhä Henki voi avata eteemme tuon 'sisäi-

58 "*Eis ton kolpon tou Patrós*".
59 *Adv. Haer.*, III, 18, 1: PG 7, 932.
60 *In Joh.*, II, 2: PG 14, 110.
61 Angelus 23. kesäkuuta 2002: *L'Osservatore Romano* 24.–25. kesäkuuta 2002, s. 1.
62 Pyhä Johannes Paavali II, viesti 100 vuotta ihmissuvun pyhittämisestä Jeesuksen jumalalliselle sydämelle, Varsova, 11. kesäkuuta 1999, Jeesuksen pyhän sydämen juhlapyhänä: *L'Osservatore Romano* 12. kesäkuuta 1999, s. 5.

sen ihmisen' täyteyden, joka on Kristuksen sydämessä. Vain hän voi saada aikaan sen, että myös ihmissydämemme saavat vähä vähältä voimaa tuosta täyteydestä."[63]

76. Jos pyrimme syventymään Hengen toiminnan salaisuuteen, näemme, että hän valittaa meissä ja sanoo "Abba": "Ja koska tekin olette Jumalan lapsia, hän on lähettänyt meidän kaikkien sydämiin Poikansa Hengen, joka huutaa: 'Abba! Isä!'" (Gal. 4:6). "Henki itse todistaa yhdessä meidän henkemme kanssa, että olemme Jumalan lapsia" (Room. 8:16). Pyhän Hengen toiminta Kristuksen ihmissydämessä vetää häntä lakkaamatta kohti Isää. Ja kun Henki yhdistää meidät armollaan Kristuksen tunteisiin, hän tekee meidät osallisiksi Pojan suhteesta Isän kanssa ja "antaa meille lapsen oikeuden, ja niin me huudamme: 'Abba! Isä!'" (Room. 8:15).

77. Suhteemme Kristuksen sydämeen muuttuu Hengen vaikutuksesta; hän ohjaa meitä kohti Isää, joka on elämän lähde, armon pohjimmainen lähde. Kristus itse ei halua meidän pysähtyvän vain häneen. Kristuksen rakkaus on "Isän laupeuden ilmoitus".[64] Hän haluaa, että hänen sydämestään kumpuavan Hengen innoittamina "hänen kanssaan ja hänessä" menemme Isän luo. Kunnia annetaan Isälle "Kristuksen kautta,[65] "Kristuksen kanssa"[66] ja "Kristuksessa".[67] Pyhä Johannes Paavali II opetti: "Pelastajan sydän kutsuu meitä palaamaan Isän rak-

63 Pyhä Johannes Paavali II, Angelus 8. kesäkuuta 1986, 4: *L'Osservatore Romano* 9.–10. kesäkuuta 1986, s. 5.

64 Saarna vierailulla Gemelli-poliklinikalla ja katolisen Pyhän sydämen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa 27. kesäkuuta 2014: *L'Osservatore Romano* 29. kesäkuuta 2014, s. 7.

65 Ef. 1:5.7; 2:18; 3:12.

66 Ef. 2:5.6; 4:15.

67 Ef. 1:3.4.6.7.11.13.15; 2:10.13.21.22; 3:6.11.21.

kauteen, joka on kaiken aidon rakkauden lähde."[68] Juuri sitä Pyhä Henki, joka tulee meille Kristuksen sydämestä, pyrkii ravitsemaan sydämissämme. Siksi liturgia Hengen elävöittämänä suunnataan aina Isälle Kristuksen ylösnousseesta sydämestä.

Opetusvirka

78. Kristuksen sydän on monin tavoin ollut läsnä kristillisen spiritualiteetin historiassa. Raamatussa ja kirkon ensimmäisinä vuosisatoina se näyttäytyi Herran haavoitetun kyljen kuvana, armon lähteenä tai kutsuna läheiseen rakkauden kokemukseen. Niin se on jatkuvasti ilmennyt monien pyhien todistuksessa nykypäivään saakka. Viime vuosisatoina tämä spiritualiteetti on muotoutunut Herran sydämen hartaudeksi.

79. Monet edeltäjistäni ovat monin tavoin puhuneet Kristuksen sydämestä ja kehottaneet yhdistymään siihen. 1800-luvun lopussa Leo XIII kutsui meitä pyhittämään itsemme pyhälle sydämelle, yhdistäen kutsun yhteyteen Kristuksen kanssa ja ihmetyksen hänen äärettömän rakkautensa suuruutta kohtaan.[69] Noin 30 vuotta myöhemmin Pius XI esitti tämän har-

68 Viesti 100 vuotta ihmissuvun pyhittämisestä Jeesuksen jumalalliselle sydämelle, Varsova, 11. kesäkuuta 1999, Jeesuksen pyhän sydämen juhlapyhänä: *L'Osservatore Romano* 12. kesäkuuta 1999, s. 5.

69 "Koska Pyhässä sydämessä on symboli ja selvä kuva Jeesuksen Kristuksen äärettömästä rakkaudesta, joka saa meidät rakastamaan toinen toisiamme, on oikein, että pyhitämme itsemme hänen pyhimmälle sydämelleen. Se ei ole muuta kuin antaa itsensä Jeesukselle ja sitoa itsensä häneen … Ja nyt silmiemme eteen tarjotaan pyhä jumalallinen merkki: Jeesuksen pyhin sydän, jonka päällä on risti ja joka säteilee rakkaudesta liekkien keskellä. Siihen meidän on pantava toivomme ja siitä etsittävä ja odotettava ihmisten pelastusta" (Kiertokirje *Annum Sacrum* [25. toukokuuta 1899]: ASS 31 [1898–1899], 649; 651).

tauden kristinuskon kokemuksen tiivistelmänä.[70] Pius XII sanoi, että pyhän sydämen palvonta ilmaisee loistavalla tavalla, ylevänä tiivistelmänä palvontamme Jeesusta Kristusta kohtaan.[71]

80. Pyhä Johannes Paavali II esitti pyhän sydämen hartauden kehityksen viime vuosisatoina vastauksena ankariin, ruumiittomiin spiritualiteetin muotoihin, joissa Herran laupeus unohtui. Samalla hän näki sen ajankohtaisena kehotuksena maailmalle, joka pyrkii rakentamaan itseään ilman Jumalaa: ”Pyhän sydämen hartaus, niin kuin se kehittyi Euroopassa kaksi vuosisataa sitten pyhän Margareta Maria Alacoquen mystisten kokemusten innoittamana, oli vastaus ankaraan jansenismiin, joka ei enää tuntenut Jumalan ääretöntä laupeutta. [...] 2000-luvun ihminen tarvitsee Kristuksen sydäntä tunteakseen Jumalan ja tunteakseen itsensä; hän tarvitsee sitä rakentaakseen rakkauden sivilisaatiota.”[72]

---

70 ”Eikö tuohon pyhään merkkiin ja siitä syntyvään hurskauteen sisällykin koko uskonnon olemus ja erityisesti täydellisemmän elämän ohjenuora, kun se helpommin ohjaa ihmisten mielet tuntemaan syvemmin Herraa Kristusta ja saa sydämet rakastamaan häntä palavammin ja jäljittelemään häntä auliimmin?” (kiertokirje *Miserentissimus Redemptor* [8. toukokuuta 1928]: AAS 20 (1928), 167.

71 Tämä hartaus ”on korkea-arvoinen uskonnon teko, sillä se vaatii täyttä ja ehdotonta halua antautua ja pyhittää itsemme jumalallisen Lunastajan rakkaudelle. Hänen haavoitettu sydämensä on sen elävä merkki ja symboli… Siinä emme katso vain symbolia, vaan myös ikään kuin koko lunastuksemme salaisuuden tiivistelmää… Kristus selvästi ja toistuvasti viittasi sydämeensä symbolina, joka saa ihmiset tuntemaan ja hyväksymään hänen rakkautensa. Samalla hän teki siitä laupeuden ja armon merkin ja pantin aikamme kirkon tarpeita varten” (kiertokirje *Haurietis Aquas* [15. toukokuuta 1956], johdanto; III; IV: AAS 48 (1956), 311; 336; 340).

72 Katekeesi 8. kesäkuuta 1994, 2: *L'Osservatore Romano* 9. kesäkuuta 1994, s. 5.

81. Benedictus XVI kutsui tunnistamaan Kristuksen sydämen intiiminä, jokapäiväisenä läsnäolona elämässä: ”Jokainen ihminen tarvitsee elämänsä ’keskusta’, totuuden ja hyvyyden lähdettä, josta voi ammentaa kohdatessamme jokapäiväisen elämän tilanteet ja vaikeudet. Jokaisella meistä on hiljentyessä tarve tuntea paitsi oman sydämensä syke, myös syvällisemmin luotettavan läsnäolon syke, läsnäolon, joka havaitaan uskon aisteilla ja joka silti on paljon todellisempi: se on Kristuksen, maailman sydämen läsnäolo.”[73]

Syventyminen ja ajankohtaisuus

82. Kristuksen sydämen ilmaisukykyinen ja symbolinen kuva ei ole ainoa keino, jonka Pyhä Henki antaa meille kohdataksemme Kristuksen rakkauden. Sitä on rikastutettava, valaistava ja uudistettava mietiskelyn, evankeliumin lukemisen ja hengellisen kypsymisen kautta. Jo Pius XII sanoi, että kirkko ei väitä, ”että Jeesuksen sydän olisi ymmärrettävä niin, että siihen sisältyy ja siinä palvotaan ’formaalista’ kuvaa eli hänen jumalallisen rakkautensa varsinaista ja täydellistä merkkiä, koska mikään luotu kuva ei voi asianmukaisesti esittää hänen sisintä olemustaan”.[74]

83. Kristuksen sydämen hartaus on olennaista kristillisessä elämässämme, sikäli kun se ilmaisee avoimuuttamme uskoa ja palvoa Herran jumalallisen ja inhimillisen rakkauden salaisuutta. Siten voimme jälleen kerran todeta, että pyhä sydän on evankeliumin tiivistelmä.[75] On muistettava, että näyt tai mystiset ilmestykset, joista tietyt Kristuksen sydämen har-

73 Angelus 1. kesäkuuta 2008: *L'Osservatore Romano* 2.–3. kesäkuuta 2008, s. 1.
74 Kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), IV: AAS 48 (1956), 344.
75 Vrt. sama: AAS 48 (1956), 336.

tautta intohimoisesti edistäneet pyhät ovat kertoneet, eivät ole jotakin, johon uskovien täytyisi uskoa ikään kuin ne olisivat Jumalan sanaa.[76] Ne ovat kauniita herätteitä, jotka voivat innoittaa ja saada aikaan paljon hyvää, mutta kenenkään ei pidä tuntea olevansa velvollinen seuraamaan niitä, jos ei koe niiden auttavan hengellisellä tiellään. On aina muistettava, kuten Pius XII totesi, että ei voi sanoa tämän hartauden ”alkuperän olevan yksityisissä ilmoituksissa”.[77]

84. Esimerkiksi kehotus eukaristisen kommuunion vastaanottamiseen joka kuukauden ensimmäisenä perjantaina oli vahva viesti aikana, jolloin monet ihmiset olivat lakanneet käymästä kommuuniolla, koska eivät luottaneet Jumalan anteeksiantoon ja laupeuteen ja pitivät kommuuniota jonkinlaisena palkkiona täydellisille. Tuossa jansenismin kontekstissa tämän käytännön edistäminen teki paljon hyvää ja auttoi tunnistamaan eukaristiassa Kristuksen sydämen pyyteettömän, syvän rakkauden, joka kutsuu yhteyteen hänen kanssaan. Voimme todeta, että nykyäänkin se tekisi paljon hyvää toisesta syystä: nykymaailman kiireessä ja pakkomielteenämme vapaa-aika, kulutus ja viihde, kännykät ja sosiaalinen media, me unohdamme ravita elämäämme eukaristian voimalla.

85. Samaten kenenkään ei tarvitse tuntea velvollisuudekseen tunnin adoraatiota torstaisin. Mutta miten voisimme olla suosittelematta sitä? Kun sen viettää hartaasti yhdessä monien veljien ja sisarten kanssa ja löytää eukaristiassa Kristuksen

76 ”Yksityisten ilmestysten arvo on olennaisesti erilainen kuin julkisen ilmoituksen. Jälkimmäinen vaatii uskoa… Yksityinen ilmestys on apu… jonka käyttö ei ole pakollista” (Benedictus XVI, apostolinen kehotuskirje *Verbum Domini* [30. syyskuuta 2010], 14: AAS 102 [2010], 696).

77 Kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), IV: AAS 48 (1956), 340.

sydämen koko rakkauden, ”palvoo yhdessä kirkon kanssa merkkiä ja lähes jälkeä Jumalan rakkaudesta, joka meni niin pitkälle, että rakasti ihmissukua lihaksitulleen Sanan sydämellä”.[78]

86. Monien jansenistien oli vaikea ymmärtää tätä. He katsoivat karsaasti kaikkea inhimillistä, tunteellista ja ruumiillista, ja heidän mielestään pyhän sydämen hartaus etäännytti ihmisiä puhtaammasta Korkeimman Jumalan palvonnasta. Pius XII kutsui ”vääräksi mystiseksi opiksi”[79] joidenkin ryhmien elitististä asennetta, jotka näkivät Jumalan niin korkeana, erillisenä ja etäisenä, että pitivät kansanhurskauden tunneilmauksia vaarallisina ja kirkollista kontrollia tarvitsevina.

87. Voisi sanoa, että nykyään jansenismin sijasta kohtaamme voimakkaasti etenevän maallistumisen, joka pyrkii Jumalasta vapaaseen maailmaan. Yhteiskunnassa esiintyy myös yhä enemmän erilaisia uskonnollisuuden muotoja, jotka eivät liity henkilökohtaiseen suhteeseen rakkauden Jumalan kanssa ja ovat ”ruumiittoman spiritualiteetin” uusia ilmauksia. Se on totta. On kuitenkin todettava, että kirkon sisällä vahingollinen jansenistinen dualismi on noussut esiin uusissa muodoissa. Se on saanut uutta voimaa viime vuosikymmeninä, mutta siinä ilmenee sama gnostilaisuus, joka jo vahingoitti spiritualiteettia kristinuskon ensimmäisinä vuosisatoina ja unohti totuuden ”lihan pelastuksesta”. Siksi käännän katseeni Kristuksen sydämeen ja kutsun uudelleen harjoittamaan sen hartautta. Toivon, että se voisi nykyäänkin vetää puoleensa ja siten auttaisi meitä kohtaamaan vanhan ja uuden dualismin, joihin se antaa asianmukaisen vastauksen.

78 Sama: AAS 48 (1956), 344.
79 Sama.

88. Haluan lisätä, että Kristuksen sydän vapauttaa meidät samalla toisestakin dualismista: siitä, että yhteisöt ja paimenet keskittyvät vain ulkonaisiin aktiviteetteihin, rakenneuudistuksiin ilman evankeliumia, pakkomielteiseen organisointiin, maailmallisiin projekteihin, maalliseen ajatteluun, velvoittavina esitettyihin ehdotuksiin, joita tyrkytetään kaikille. Tuloksena on usein kristinusko, joka on unohtanut uskon hellyyden, palvelemiseen omistautumisen ilon, henkilökohtaisen lähetystyön innon, Kristuksen valloittavan kauneuden ja syvän kiitollisuuden ystävyydestä, jota hän tarjoaa, ja lopullisesta merkityksestä, jonka hän antaa elämällemme. Sekin on pettävää, ruumiitonta transsendentalismia.

89. Nämä ajankohtaiset sairaudet, joista emme edes tunne halua parantua niihin langettuamme, saavat minut ehdottamaan koko kirkolle syventymistä uudelleen Kristuksen rakkauteen, jota hänen pyhä sydämensä edustaa. Siinä voimme löytää koko evankeliumin, siinä tiivistyy uskomme totuus, siinä on se, mitä palvomme ja etsimme uskossa, se mitä eniten tarvitsemme.

90. Kristuksen sydämen edessä palaamme lihaksitulleeseen evankeliumin tiivistelmään ja koemme sen, mihin hiljattain viittasin muistaessani pyhää Jeesus-lapsen Teresaa: ”soveliain asenne on panna sydämen luottamus itsemme ulkopuolelle: Jumalan äärettömään laupeuteen, koska hän rakastaa rajattomasti ja on antanut kaiken Jeesuksen ristissä”.[80] Teresa koki

80 Apostolinen kehotuskirje *C'est la confiance* (15. lokakuuta 2023), 20: *L'Osservatore Romano* 16. lokakuuta 2023 (suom. teoksessa Heikkojen voima, KATT 2023).

sen voimakkaasti, koska oli Kristuksen sydämessä tajunnut, että Jumala on rakkaus: ”Minulle hän on suonut loputtoman laupeutensa ja sen kautta tarkastelen ja palvon jumalan muita täydellisyyttä ilmaisevia puolia!”[81] Siksi suosituin rukous, joka suuntautuu kuin nuoli suoraan Kristuksen sydämeen, kuuluu yksinkertaisesti: “Luotan sinuun.”[82] Muita sanoja ei tarvita.

91. Seuraavissa luvuissa korostan kahta perustavanlaatuista näkökohtaa, jotka pyhän sydämen hartaudessa nykyaikana tulisi yhdistää, jotta se edelleen ravitsisi meitä ja toisi meidät lähemmäs evankeliumia: henkilökohtainen hengellinen kokemus ja yhteisöllinen sitoutuminen lähetystehtävään.

81 Pyhä Jeesus-lapsen Teresa, Ms A, 83v°. Suom. Pieni tie, KATT 1997, s. 191.

82 Pyhä Maria Faustyna Kowalska, *Diario. La Misericordia Divina nella mia anima* (1. vihko 22. helmikuuta 1931), Città del Vaticano 2021, 74.

Neljäs luku

Rakkaus joka antaa juotavaa

92. Palatkaamme Raamattuun, inspiroituihin kirjoituksiin. Ne ovat pääasiallinen paikka, josta löydämme Jumalan Ilmoituksen. Niihin ja kirkon elävään traditioon sisältyy se, minkä Herra itse halusi sanoa meille historian kuluessa. Vanhan ja Uuden testamentin tekstit lähtökohtanamme kokoamme yhteen joitakin Sanan vaikutuksia Jumalan kansan pitkällä hengellisellä tiellä.

Jumalan rakkauden jano

93. Raamattu osoittaa, että kansalle, joka oli vaeltanut autiomaan kautta ja odotti vapautusta, julistettiin eläväksitekevää vettä ylitsevuotavasti: ”Te saatte riemuiten ammentaa vettä pelastuksen lähteistä” (Jes. 12:3). Messiaaninen julistus sai puhdistavan vesilähteen hahmon: ”Minä vihmon teidän päällenne puhdasta vettä, niin että te puhdistutte… Minä annan

teille uuden sydämen ja teidän sisimpäänne uuden hengen" (Hes. 36:25–26). Tuo vesi palauttaa kansalle täyden elämän, kuin lähde, joka kumpuaa temppelistä ja virratessaan antaa elämän ja terveyden: "minä näin, että virran rannalla kasvoi molemmilla puolin hyvin paljon puita… Ja missä ikinä nämä vedet virtaavat… siellä kaikki virkoaa elämään" (Hes. 47:7.9).

94. Juutalaisen lehtimajanjuhlan (*sukkot*), jossa muistettiin autiomaavaelluksen 40 vuotta, keskeiseksi elementiksi oli vähitellen muodostunut veden symboli. Siihen kuului vesiuhri joka aamu, hyvin juhlallisesti juhlan viimeisenä päivänä: oli suuri kulkue temppeliin, jossa kierrettiin alttari seitsemän kertaa ja uhrattiin vettä Jumalalle riemuhuutojen keskellä.[83]

95. Messiaanisen ajan tulon julistus esitettiin kansalle avautuvana lähteenä: "Daavidin sukuun ja Jerusalemin asukkaisiin minä vuodatan armon ja rukouksen nöyrän hengen. Ja he kohottavat katseensa minuun, kohottavat katseensa häneen, jonka ovat lävistäneet [...] Sinä päivänä Daavidin suvulle ja Jerusalemin asukkaille puhkeaa lähde, joka puhdistaa synnistä ja saastaisuudesta" (Sak. 12:10; 13:1).

96. Lävistetty mies, avoin lähde, armon ja rukouksen henki. Ensimmäiset kristityt näkivät selvästi tämän lupauksen toteutuneen Kristuksen avatussa kyljessä, lähteessä, josta tulee uusi elämä. Johanneksen evankeliumista näemme, kuinka ennustus toteutui Kristuksessa. Katsokaamme hänen avattua kylkeään, josta kumpusi Hengen vettä: "Yksi sotilaista kuitenkin työnsi keihään hänen kylkeensä, ja haavasta vuoti heti verta ja vettä" (Joh. 19:34). Evankelista lisää: "He katsovat häneen,

83 Vrt. *Mišna Sukkâ* IV, 5. 9.

jonka ovat lävistäneet" (Joh. 19:37). Niin hän viittaa profeetan julistukseen, joka lupasi kansalle Jerusalemissa puhkeavan lähteen, kun he katsoivat häneen, jonka olivat lävistäneet (vrt. Sak. 12:10). Avoin lähde on Jeesuksen haavoitettu kylki.

97. Huomaamme, että evankeliumi itse julisti tuon pyhän hetken "juhlan [lehtimajanjuhlan] suurena päätöspäivänä" (Joh. 7:37). Silloin Jeesus huusi juhlivalle kansalle suuressa kulkueessa: "Jos jonkun on jano, tulkoon minun luokseni ja juokoon!... hänen sisimmästään kumpuavat elävän veden virrat" (Joh. 7:37–38). Sen toteutumiseksi oli tultava Jeesuksen "hetki", koska häntä "ei vielä ollut kirkastettu" (Joh. 7:39). Kaikki täyttyi ristin ylitsevuotavassa lähteessä.

98. Ilmestyskirjassa esiintyvät jälleen lävistetty: "Kaikki ihmiset näkevät hänet, nekin, jotka hänet lävistivät" (Ilm. 1:7), ja avattu lähde: "Joka on janoissaan, tulkoon. Joka haluaa, saa lahjaksi elämän vettä" (Ilm. 22:17).

99. Lävistetty kylki on samalla rakkauden paikka. Tuota rakkautta Jumala julisti kansalleen monin eri sanoin, jotka kannattaa muistaa:

"Olet arvokas minun silmissäni… olet kallis ja rakas" (Jes. 43:4).

"Unohtaako äiti rintalapsensa, unohtaisiko hoivata kohtunsa hedelmää? Vaikka hän unohtaisikin, minä en sinua unohda. Käsieni ihoon minä olen sinut piirtänyt" (Jes. 49:15–16).

"Vaikka vuoret järkkyisivät ja kukkulat horjuisivat, minun rakkauteni sinuun ei järky eikä minun rauhanliittoni horju"

(Jes. 54:10).

”Minä olen sinua aina rakastanut, Israel, siksi vedän sinua luokseni uskollisesti” (Jer. 31:3).

”Herra, Jumalasi, on sinun kanssasi, hän on voimallinen, hän auttaa. Sinä olet hänen ilonsa, rakkaudessaan hän tekee sinut uudeksi, hän iloitsee, hän riemuitsee sinusta” (Sef. 3:17).

100. Profeetta Hoosea puhuu Jumalan sydämestä: ”Lempeästi, rakkauden köysin minä vedin sitä luokseni” (Hoos. 11:4). Kun tuota rakkautta halveksittiin, Jumala sanoi: ”Minun sydämeni heltyy, minut valtaa sääli” (Hoos. 11:8). Mutta aina voittaa laupeus (vrt. Hoos. 11:9), joka saa korkeimman ilmauksensa Kristuksessa, lopullisessa rakkauden sanassa.

101. Kristuksen lävistettyyn sydämeen keskittyvät, lihaan kirjoitettuina, kaikki Raamatun rakkaudenilmoitukset. Kyse ei ole vain julistetusta rakkaudesta, vaan hänen avattu kylkensä on rakastetuille elämän lähde, se lähde, joka tyydyttää hänen kansansa janon. Kuten pyhä Johannes Paavali II opetti, ”tuon hartauden olennaiset elementit kuuluvat siis pysyvästi kirkon spiritualiteettiin sen historian kuluessa, sillä alusta saakka kirkko on suunnannut katseensa Kristuksen ristillä lävistettyyn sydämeen”.[84]

84 Kirje Jeesuksen seuran yleisesimiehelle, isä Peter-Hans Kolvenbachille, Paray-le-Monial (Ranska), 5. lokakuuta 1986: *L'Osservatore Romano* 7. lokakuuta 1986, s. IX.

Sanan kaikuja historiassa

102. Katsokaamme joitakin niistä vaikutuksista, joita tällä Jumalan sanalla on ollut kristinuskon historiassa. Monien erityisesti Vähän-Aasian kirkkoisen mukaan Jeesuksen kyljen haava oli Pyhän Hengen veden – Sanan, sen armon ja sitä välittävien sakramenttien – lähde. Marttyyrien voima elää ”elävän veden taivaallisesta lähteestä, joka kumpuaa Kristuksen ruumiista”,[85] tai kuten Rufinus kääntää, ”taivaallisista ja ikuisista lähteistä, jotka kumpuavat Kristuksen ruumiista”.[86] Me uskovat, jotka olemme syntyneet uudesti Hengestä, tulemme tuosta kallion onkalosta, olemme ”Kristuksen lanteilta lähteneet”.[87] Hänen haavoitettu kylkensä, jonka tulkitsemme hänen sydämekseen, on täynnä Pyhää Henkeä ja tulee siitä meille elävän veden virtana: ”Hengen lähde on kokonaan Kristuksessa”.[88] Mutta Henki, jonka vastaanotamme, ei etäännytä meitä ylösnousseesta Herrasta, vaan täyttää meidät hänellä, koska juodessamme Hengestä juomme Kristuksesta: ”Juo Kristuksesta, koska hän on kallio, josta vesi virtaa. Juo Kristuksesta, koska hän on elämän lähde. Juo Kristuksesta, koska hän on virta, jonka voima ilahduttaa Jumalan kaupunkia. Juo Kristuksesta, koska hän on rauha. Juo Kristuksesta, koska hänen kyljestään kumpuaa elävä vesi.”[89]

---

85 Lugdunumin (Lyonin) marttyyrien aktit: Eusebius Kesarealainen, Historia Ecclesiastica, V, 1: PG 20, 418.

86 Rufinus, V, 1, 22: *GCS*, *Eusebius* II, 1, s. 411, 13s.

87 Pyhä Justinos, *Dial.* 135: PG 6,787. Suom. teoksessa Justinos Marttyyri, Apologiat & Dialogi Tryfonin kanssa, Gaudeamus 2008, s. 262.

88 Novatianus, *De Trinitate*, 29: PL 3, 944. Vrt. pyhä Gregorius Elviralainen, *Tractatus Origenis de libris Ss. Scripturarum*, 20, Paris 1900, 210.

89 Pyhä Ambrosius, *Expl. Ps*. I, 33: PL 14, 983–984.

103. Pyhä Augustinus avasi tien pyhän sydämen hartaudelle Herran henkilökohtaisen kohtaamisen paikkana. Hänelle Kristuksen rinta ei ole vain armon ja sakramenttien lähde, vaan personalisoi sen, esittää sen Kristuksen läheisen yhteyden symbolina, rakkauden kohtaamisen paikkana. Siitä löytyy kallisarvoisin viisaus, joka on hänen tuntemisensa. Augustinus kirjoittaa, että kun rakastettu opetuslapsi Johannes viimeisellä aterialla nojasi päänsä Jeesuksen rintaa vasten, hän lähestyi salaisen viisauden paikkaa.[90] Siinä ei ole kyse pelkästä teologisen totuuden älyllisestä tarkastelusta. Pyhä Hieronymus selitti, että kontemplaatioon kykenevä ihminen ”ei nauti vesilähteen kauneudesta, vaan juo elävää vettä Herran kyljestä”.[91]

104. Pyhä Bernhard tarttuu Herran lävistetyn kyljen symboliikkaan ja ymmärtää sen nimenomaan hänen sydämensä rakkauden ilmoituksena ja lahjoittamisena. Haavan kautta se tulee saavutettavaksemme ja voimme omaksua rakkauden ja laupeuden suuren salaisuuden: ”Minä taas otan luottavasti omakseni Herran sydämeltä sen, mikä minulta itseltäni puuttuu, koska hänen sydämensä on tulvillaan laupeutta, eikä ole puutetta uomista, joita myöten se virtaa. He ovat lävistäneet hänen kätensä ja jalkansa ja pistäneet keihään hänen kylkeensä, ja näiden haavojen kautta minä voin juoda hunajaa kalliosta ja öljyä kovasta kivestä, toisin sanoen maistaa ja katsoa, kuinka Herra on hyvä. […] Miekka lävisti hänen sielunsa ja tuli lähelle hänen sydäntään, niin että hän nyt osaa tuntea sääliä minun heikkouksiani kohtaan. Ruumiin haavojen kautta avautuu sydämen salaisuus, tuo suuri rakkauden salaisuus.”[92]

90 Vrt. *Tract. in Joann.* 61, 6: PL 35,1801.
91 *Epist. ad Rufinum* 3, 4.3: PL 22, 334.
92 *Sermones in Cant.* 61, 4: PL 183, 1072.

105. Tämä aihe esiintyy myös Guillaume de Saint-Thierryllä. Hän kutsuu käymään sisään Jeesuksen sydämeen, joka ruokkii meitä omasta rinnastaan.[93] Se ei ole yllättävää, jos muistamme, että tälle kirjoittajalle ”taitojen taito on rakkauden taito. [...] Rakkauden herättää luonnon Luoja […]. Rakkaus on sielun voima, joka johdattaa sen luonnollisella painolla omaan paikkaansa ja päämääräänsä”.[94] Ja tuo oma paikka, jossa rakkaus hallitsee täysin, on Kristuksen sydän: ”Herra, minne johdatat ne, joita syleilet ja painat rintaasi vasten, ellet sydämeesi? Sydämesi, Jeesus, on jumaluutesi suloinen manna (vrt. Hepr. 9:4), jota säilytät sielusi kultaisessa maljassa, joka ylittää kaiken tiedon. Autuaita ne, jotka syleilysi sinne johdattaa. Autuaita ne, jotka näihin syvyyksiin uppoutuneina kätket sydämesi salaisuuteen.”[95]

106. Pyhä Bonaventura yhdistää nämä kaksi hengellistä linjaa: hän esittää Kristuksen sydämen sakramenttien ja armon lähteenä ja kehottaa tekemään tästä kontemplaatiosta ystävyyssuhteen, henkilökohtaisen rakkauden kohtaamisen.

107. Yhtäältä hän auttaa meitä tunnistamaan armon ja sakramenttien kauneuden. Ne kumpuavat elämän lähteestä, joka on Herran haavoitettu kylki: ”Koska kirkon tuli saada alkunsa ristillä kuolon unta nukkuvan Kristuksen kyljestä ja tämän pyhän kirjoituksen piti käydä toteen: ’He katsovat häneen, jonka ovat lävistäneet’, niin oli jumalallisen säätämyksen mukaista, että yksi sotilaista puhkaisi ja avasi keihäällä pyhän kyljen. Siitä vuoti verta ja vettä, meidän pelastuksemme hinta. Se virtasi sydämen salatusta lähteestä antaakseen kirkon sak-

93 Vrt. *Expositio altera super Cantica Canticorum*, c. 1: PL 180, 487.
94 Guillaume de Saint-Thierry, *De natura et dignitate amoris*, 1: PL 184, 379.
95 Sama, *Meditativae Orationes* 8, 6: PL 180, 230.

ramenteille voiman välittää armon elämää ja tullakseen niille, jotka jo elävät Kristuksessa, elävän veden maljaksi, lähteeksi, joka kumpuaa ikuisen elämän vettä."[96]

108. Hän kutsuu ottamaan seuraavankin askeleen, jotta pääsyä armoon ei nähtäisi maagisena, jonkinlaisena neoplatonisena emanaationa, vaan suorana suhteena Kristukseen, asumisena hänen sydämessään. Se, joka juo lähteestä, on Kristuksen ystävä, rakastava sydän: "Nouse siis, sinä Kristuksen ystävä, ole niin kuin kyyhkynen, joka pesii rotkon seinämissä, niin kuin varpunen, joka on löytänyt kodin, äläkä lakkaa valvomasta siellä. Kätke sinne kyyhkysen tavoin puhtaan rakkauden pienokaisesi."[97]

Kristuksen sydämen hartauden leviäminen

109. Vähitellen Kristuksen haavoitettu kylki, hänen rakkautensa asuinpaikka ja armon elämän lähde, liitettiin erityisesti luostarielämässä hänen sydämeensä. Tiedämme, että historian kuluessa Kristuksen sydämen hartaus ei ole aina ilmennyt samanlaisena. Uudella ajalla kehittyneitä ja erilaisiin hengellisiin kokemuksiin liittyneitä ulottuvuuksia ei voi suoraan johtaa keskiaikaisista, saati sitten raamatullisista muodoista, joissa voimme nähdä tämän hartauden siemenet. Nykyajan kirkko ei kuitenkaan halveksi mitään siitä hyvästä, jota Pyhä Henki on antanut meille kautta vuosisatojen. Kirkko tietää, että on aina mahdollista tunnistaa hartauden yksityiskohtien selvempi ja täydempi merkitys, ymmärtää ja paljastaa niistä uusia ulottuvuuksia.

---

96 Pyhä Bonaventura, *Lignum vitae. De mysterio passionis*, 30: *Opuscoli Spirituali*, 3, Roma 1992 (*Sancti Bonaventurae Opera*, XIII), 245.

97 Sama, 47.

110. Monet pyhät naiset ovat kertoneet Kristuksen kohtaamisen kokemuksistaan lepäämisenä Herran sydämessä, joka on elämän ja sisäisen rauhan lähde. Heitä ovat mm. pyhä Lutgard, pyhä Mechthild Hackebornilainen, pyhä Angela Folignolainen ja Juliana Norwichlainen. Pyhä Gertrud Helftalainen, sisterssiläisnunna, kertoi rukoushetkestä, jossa nojasi päänsä Kristuksen sydäntä vasten ja kuunteli sen lyöntejä. Keskustellen pyhän evankelista Johanneksen kanssa Gertrud kysyi, miksi Johannes ei evankeliumissaan ollut puhunut siitä, mitä oli kokenut tehdessään samoin. Gertrud totesi, että ”noiden lyöntien suloisuus on varattu uudelle ajalle, jotta ne kuullessaan ikääntyvä, penseä maailmamme voisi uudistua Jumalan rakkaudessa”.[98] Voisimmeko ajatella, että tässä on sanoma meidän aikaamme varten, kehotus ymmärtää, kuinka tämä maailma on ”vanhentunut” ja tarvitsee Kristuksen rakkauden aina uutta sanomaa? Pyhää Gertrudia ja pyhää Mechthildiä on pidetty ”pyhän sydämen läheisimpinä uskottuina”.[99]

111. Erityisesti Ludolf Saksilaisen rohkaisemina kartusiaanit löysivät pyhän sydämen hartaudesta keinon täyttää suhteensa Jeesukseen Kristukseen rakkaudella ja läheisyydellä. Joka käy sisään hänen sydämensä haavan kautta, syttyy rakkaudesta. Pyhä Katariina Sienalainen kirjoitti, että Herran kärsimykset eivät ole jotakin sellaista, jossa voimme olla läsnä, mutta Kristuksen avattu sydän on meille mahdollisuus elävään, henkilökohtaiseen valtavan rakkauden kokemukseen: ”Minä näytin tämän sinulle avatussa kyljessäni. Sieltä sinä löydät sydämeni

98 Pyhä Gertrud Helftalainen, *Legatus divinae pietatis*, IV, 4, 4: SCh, 255, 66.

99 Leo Dehon, *Directoire spirituel des prêtres du Sacré Cœur de Jésus*, Turnhout 1936, II, cap. VII, n. 141.

salaisuuden ja se näyttää sinulle, kuinka minä rakastan sinua enemmän kuin rajallinen kärsimys voisi.”[100]

112. Kristuksen sydämen hartaus levisi vähitellen luostarielämän ulkopuolellekin ja rikastutti pyhien opettajien, saarnaajien ja sääntökuntien perustajien spiritualiteettia. He levittivät sitä maailman ääriin saakka.[101]

113. Erityisen merkittävä oli pyhän Jean Eudes’n aloite. ”Toteutettuaan lähetystyöntekijöineen palavan mission Rennes’ssä hän sai tuon hiippakunnan piispan hyväksymään Herramme Jeesuksen Kristuksen rakastettavan sydämen juhlan vieton. Silloin ensimmäistä kertaa tuo juhla virallisesti vahvistettiin kirkossa. Sitten Coutances’n, Evreux’n, Bayeux’n, Lisieux’n ja Rouenin piispat hyväksyivät saman juhlan hiippakunnissaan 1670–1671.”[102]

Pyhä Frans Salesilainen

114. Uudella ajalla huomionarvoinen on pyhän Frans Salesilaisen panos. Hän mietiskeli usein Kristuksen avattua sydäntä, joka kutsuu meitä asumaan sisällään, henkilökohtaisessa rakkaussuhteessa, joka valaisee elämän salaisuudet. Tämän pyhän kirkonopettajan ajattelusta voimme nähdä, kuinka rigoristisen moraaliopin tai pelkkiin velvollisuuksiin keskittyvän uskonnollisuuden vastakohtana Kristuksen sydän näyttäytyi hänelle kutsuna luottaa täysin Hänen armonsa sa-

100 Pyhä Katariina Sienalainen, *Dialogi Jumalan kaitselmuksesta*, 75. Suom. KATT 2011, s. 125.

101 Vrt. esim. Angelus Walz, *De veneratione divini cordis Iesu in Ordine Praedicatorum*, Roma 1937.

102 Rafael García Herreros, *Vida de San Juan Eudes*, Bogotá 1943, 42.

lattuun toimintaan. Näin pyhä Frans sen ilmaisi paronitar de Chantalille: ”Minulle on hyvin selvää, että emme pysy enää itsessämme […] ja että asumme ikuisesti Pelastajan lävistetyssä kyljessä; ilman häntä emme voi tehdä mitään, ja vaikka voisimmekin, emme haluaisi tehdä mitään.”[103]

115. Pyhälle Fransille tämä hartaus oli kaukana taikauskosta tai sopimattomasta armon objektivoimisesta. Se merkitsi kutsua henkilökohtaiseen suhteeseen, jossa jokainen kokee olevansa Kristuksen edessä ainutlaatuinen, tunnustettu toistamattomassa todellisuudessaan, Kristuksen ajattelema ja suoraan ja yksinomaisesti huomioima: ”Tämä palvonnan arvoinen ja rakastettava Opettajamme sydän, joka on palava rakkaudesta meitä kohtaan, on sydän, johon näemme kirjoitettuina kaikki nimemme [...]. On hyvin lohduttavaa, että meitä rakastaa niin syvästi Herramme, joka kantaa meitä aina sydämessään.”[104] Oma nimi kirjoitettuna Kristuksen sydämeen oli pyhän Frans Salesilaisen tapa symboloida sitä, että Kristuksen rakkaus meitä jokaista kohtaan ei ole abstraktia eikä yleistä, vaan henkilökohtaista. Siinä uskova tuntee olevansa arvostettu ja tunnustettu itsensä takia: ”Kuinka kaunis onkaan tämä taivas nyt kun Pelastajasta on tullut sen aurinko ja hänen rintansa on rakkauden lähde, josta autuaat juovat kyllikseen. Jokainen voi katsoa ja nähdä sen sisälle kirjoitettuna nimensä rakkauden kirjaimin, joita vain rakkaus osaa lukea ja jotka vain rakkaus on kaivertanut. Tyttäreni, ovatko meidän-

103 Kirje pyhälle Jeanne Françoise de Chantalille 24. huhtikuuta 1610*: Œuvres complètes*, Annecy, Monastère de la Visitation, t. 14, s. 289.

104 Saarna paaston 2. sunnuntaina, 20. helmikuuta 1622: *Œuvres complètes*, t. 10, s. 243–244.

kin nimemme siellä? Epäilyksettä ovat, sillä vaikka sydämessämme ei olisi rakkautta, siinä kuitenkin on rakkauden kaipaus ja rakkauden alku."[105]

116. Hän piti tätä kokemusta niin perustavanlaatuisena hengellisessä elämässä, että sijoitti tämän vakaumuksen suurten uskontotuuksien joukkoon: "Kyllä, rakas tyttäreni, hän ajattelee teitä, eikä vain teitä, vaan päänne pienintä hiustakin: se on uskon artikla, jota ehdottomasti ei saa epäillä."[106] Siitä seuraa, että uskova pystyy täysin antautumaan Kristuksen sydämeen, jossa löytää levon, lohdutuksen ja voiman: "Oi Jumala, mikä onni onkaan olla Vapahtajan käsivarsilla ja rinnalla. […] Pysykää siinä, rakas tytär. Toisten syödessä eri ruokia Vapahtajan pöydästä te kuin toinen pieni pyhä Johannes lepäätte ja nojaatte yksinkertaisen luottavasti päänne, sielunne ja henkenne rakkaan Herran rakastavaa rintaa vasten".[107] "Toivon, että olette kyyhkysen luolassa ja rakkaan Vapahtajamme lävistetyssä kyljessä. [...] Kuinka hyvä onkaan Herra, rakas tyttäreni, kuinka rakastettava hänen sydämensä! Pysykäämme siinä, tässä pyhässä asumuksessa."[108]

117. Uskollisena opetukselleen pyhittymisestä tavallisessa elämässä pyhä Frans kehottaa elämään tätä todeksi keskellä jokapäiväisen elämän toimia, tehtäviä ja velvollisuuksia: "Te kysytte minulta, kuinka sielujen, jotka rukouksessa tun-

105 Kirje pyhälle Jeanne Françoise de Chantalille Herran taivaaseenastumisen juhlapyhänä 1612: *Œuvres complètes*, t. 15, s. 221.

106 Kirje sisar Marie Aimée de Blonaylle 18. helmikuuta 1618: *Œuvres complètes*, t. 18, s. 170–171.

107 Kirje pyhälle Jeanne Françoise de Chantalille, marraskuun loppu 1609: *Œuvres complètes*, t. 14, s. 214.

108 Kirje pyhälle Jeanne Françoise de Chantalille, noin 25. helmikuuta 1610: *Œuvres complètes*, t. 14, s. 253.

tevat vetoa tähän pyhään yksinkertaisuuteen ja tähän täydelliseen antautumiseen Jumalalle, on toimittava kaikissa teoissaan? Vastaan, että ei vain rukouksessa, vaan koko elämänsä toiminnassa heidän on aina vaellettava yksinkertaisuuden hengessä, antautuen ja antaen koko sielunsa, tekonsa ja saavutuksensa Jumalan hyvän tahdon varaan, täydellisen ja ehdottoman luottamuksen rakkaudella, antaen itsensä jumalallisen Kaitselmuksen armon ja ikuisen rakkauden huolenpidon varaan."[109]

118. Kun oli löydettävä symboli, jossa tiivistyisi hänen näkemyksensä hengellisestä elämästä, hän siksi totesi: "Rakas äitini, olen ajatellut, jos olette samaa mieltä, että meidän on otettava tunnukseksemme yksi sydän kahden nuolen lävistämänä orjantappurakruunun sisällä."[110]

Uusi rakkauden julistus

119. Tämän salesiaanisen spiritualiteetin terveellinen vaikutus näkyi Paray-le-Monialin tapahtumissa 1600-luvun lopulla. Pyhä Margareta Maria Alacoque kertoi merkittävistä Jeesuksen ilmestyksistä joulukuun lopun 1673 ja kesäkuun 1675 välisenä aikana. Perustavanlaatuinen oli rakkauden julistus ensimmäisessä suuressa ilmestyksessä. Jeesus sanoi: "Jumalallinen sydämeni palaa rakkaudesta ihmisiä kohtaan ja erityisesti sinua kohtaan. Se ei enää pysty pitämään sisällään palavan rakkautensa liekkejä, vaan sen on levitettävä niitä sinun

109 *Entretien XIV, De la simplicité et prudence religieuse* (uskonnollisesta yksinkertaisuudesta ja harkinnasta), *Œuvres complètes* t. 6, s. 217.

110 Kirje pyhälle Jeanne Françoise de Chantalille 10. kesäkuuta 1611: *Œuvres complètes* t. 15, s. 63.

välitykselläsi ja ilmaistava ne ihmisille rikastuttaakseen heitä kallisarvoisilla aarteilla, jotka paljastan sinulle."[111]

120. Pyhä Margareta Maria tiivisti kokemuksensa voimallisesti ja koskettavan palavasti: "Hän paljasti minulle rakkautensa ihmeet ja pyhän sydämensä selittämättömät salaisuudet, jotka oli siihen saakka pitänyt minulta kätkössä, kunnes avasi ne minulle ensimmäisen kerran niin vaikuttavalla ja käsinkosketeltavalla tavalla, ettei epäilykselle jäänyt sijaa."[112] Seuraavissa ilmestyksissä korostui tämän sanoman kauneus: "Hän paljasti minulle puhtaan rakkautensa selittämättömät ihmeet ja kuinka ylenpalttisesti se oli saanut hänet rakastamaan ihmisiä."[113]

121. Tämä syvä Jeesuksen Kristuksen rakkauden tajuaminen, jonka pyhä Margareta Maria meille välitti, voi olla meille arvokas innoite yhteyteen Hänen kanssaan. Se ei tarkoita, että meidän täytyisi hyväksyä tai omaksua pyhän Margareta Marian hengellinen kokemus kaikkine yksityiskohtineen; kuten usein tapahtuu, siinä Jumalan toimintaan sekoittuu inhimillisiä elementtejä, jota liittyvät yksilön kaipauksiin, huoliin ja sisäisiin mielikuviin.[114] Tuollaiset kokemukset on aina tulkittava evankeliumin ja kirkon rikkaan hengellisen tradition valossa, vaikka tunnistammekin niiden saaneen aikaan paljon hyvää monissa sisarissa ja veljissä. Siten voimme tunnistaa Pyhän Hengen lahjat tässä uskon ja rakkauden kokemuksessa. Yksityiskohtia tärkeämpi on välitetyn sanoman ydin, joka tiivistyy pyhän Margareta Marian kuulemiin sanoihin: "Tässä

111 Pyhä Margareta Maria Alacoquen omaelämäkerta: *Autobiographie*, n. 53: *Vie et œuvre de la bienheureuse Marguerite-Marie Alacoque*, Paris 1915, s. 69.

112 Sama.

113 Sama, n. 55, s. 71.

114 Vrt. Uskonopin virasto, ohjeet oletettujen yliluonnollisten ilmiöiden erottamiseksi, 17. toukokuuta 2024, I, A, 12.

on sydän, joka niin paljon rakasti ihmisiä, ettei säästänyt mitään, vaan tyhjensi ja kulutti itsensä todistaakseen heille rakkautensa."[115]

122. Tämä ilmestys on kutsu kasvaa Kristuksen kohtaamisessa varauksettoman luottamuksen ansiosta, kunnes saavutamme täyden ja lopullisen yhteyden hänen kanssaan: "Jeesuksen jumalallinen sydän korvaa oman sydämemme niin, että vain hän elää ja toimii meissä ja meitä varten. Hänen tahtonsa […] voikoon toimia ehdottomasti ilman vastarintaa taholtamme; lopulta hänen tunteensa, halunsa, ajatuksensa korvaavat omamme, mutta varsinkin hänen rakkautensa, joka rakastaa häntä itseään meissä ja meitä varten. Ja niin tuo rakastettava Jeesuksen sydän on meille kaikki kaikessa ja voimme sanoa pyhän Paavalin kanssa, että emme enää elä me, vaan hän elää meissä."[116]

123. Ensimmäisessä saamassaan viestissä Margareta Maria esittää tämän kokemuksen henkilökohtaisemmin, konkreettisemmin, täynnä tulta ja hellyyttä: "Hän pyysi sydäntäni ja pyysin häntä ottamaan sen. Hän otti sen ja pani sen rakastettavaan sydämeensä, jossa hän antoi minun nähdä sen kuin pienen atomin, jonka tuo palava uuni kulutti."[117]

124. Toisessa kohtaa näemme, että Hän, joka antaa itsensä meille, on ylösnoussut Kristus, täynnä kirkkautta, elämää ja valoa. Vaikka hän toisaalla puhuu kärsimyksistä, jotka kesti vuoksemme, ja kiittämättömyydestä, jota meiltä kohtaa, tässä eivät korostu veri ja tuskalliset haavat, vaan elävän Herran

115 Pyhä Margareta Maria Alacoque, *Autobiographie*, n. 92, s. 102.
116 Sama, kirje sisar de la Bargelle 22. lokakuuta 1689, s. 468.
117 Sama, *Autobiographie*, n. 53, s. 69–70.

valo ja tuli. Kärsimisen haavat eivät katoa, mutta ne kirkastetaan. Pääsiäisen salaisuus siis ilmenee tässä kokonaisuudessaan: ”Kerran… kun kaikkeinpyhin sakramentti oli esillä… Jeesus Kristus, suloinen Opettajani, näytti itsensä minulle säteillen kirkkaudessaan ja viiden haavansa loistaessa kuin viisi aurinkoa. Kaikkialta tuosta pyhästä ihmisyydestä lähti liekkejä, mutta varsinkin hänen rakastettavasta rinnastaan, joka muistutti tulisijaa. Paljastettuaan sen hän näytti minulle rakastavan ja rakastettavimman sydämensä, liekkien elävän lähteen. Silloin hän paljasti minulle puhtaan rakkautensa selittämättömät ihmeet ja kuinka se oli saanut hänet äärimmäisyyteen saakka rakastamaan ihmisiä, joilta ei saanut vastalahjaksi kuin kiittämättömyyttä ja välinpitämättömyyttä.”[118]

Pyhä Claude de La Colombière

125. Kun pyhä Claude de La Colombière tuli tuntemaan pyhän Margareta Marian kokemukset, hän alkoi välittömästi puolustaa ja levittää niitä. Hänellä oli erityinen rooli pyhän sydämen hartauden ymmärtämisessä ja levittämisessä ja sen tulkinnassa evankeliumin valossa.

126. Tietyt pyhät Margareta Marian ilmaukset saattoivat väärin ymmärrettyinä johtaa luottamaan liikaa omiin uhrauksiin ja uhrilahjoihin. Pyhä Claude osoitti, että aito Kristuksen sydämen kontemplaatio ei aiheuta itsetyytyväisyyttä tai omahyväisyyttä omiin kokemuksiin tai tekoihin luottaen, vaan sanoinkuvaamatonta antautumista Kristukselle, joka täyttää elämän rauhalla, turvallisuudella ja päättäväisyydellä. Hän ilmaisi tämän ehdottoman luottamuksen kuuluisassa rukouksessa:

118 Sama, n. 55, s. 71.

”Jumalani, olen niin vakuuttunut siitä, että varjelet kaikkia, jotka panevat toivonsa sinuun – niin vakuuttunut siitä, ettei heiltä voi puuttua mitään, kun he toivovat kaikkea sinulta – että olen päättänyt tulevaisuudessa elää ilman mitään huolia ja antaa kaiken ahdistukseni sinulle… En koskaan menetä toivoani, säilytän sen elämäni viime hetkeen saakka; ja sillä hetkellä kaikki helvetin pahat henget turhaan yrittävät riistää sen minulta [...]. Jotkut etsivät onnea rikkauksistaan tai kyvyistään, toiset luottavat moitteettomaan elämäänsä, ankaraan katumuksentekoonsa, runsaisiin almuihinsa tai palaviin rukouksiinsa […] mutta minulle Herra on koko luottamukseni, koko luottamus itse. Tämä luottamus ei koskaan petä ketään […]. Voin siis olla varma, että tulen olemaan ikuisesti onnellinen, koska toivon lujasti sitä olevani ja koska sinä, Jumalani, olet se, jolta sitä toivon.”[119]

127. Pyhä Claude kirjoitti tammikuussa 1677, puhuttuaan varmuudesta, jota tunsi lähetystehtävästään: ”Olen tullut tietämään, että Jumala haluaa minun palvelevan häntä pyrkien toteuttamaan hänen toiveensa hartaudesta, jota hän ehdotti ihmiselle, jolle hän puhuu luottamuksellisesti, ja jonka vuoksi hän on halunnut käyttää hyödyksi heikkouttani. Olen jo neuvonut sen monille ihmisille.”[120]

128. On tärkeää huomata, että de La Colombièren spiritualiteetissa on hieno synteesi pyhän Margareta Marian rikkaasta ja kauniista hengellisestä kokemuksesta ja ignatiaanisten harjoitusten hyvin konkreettisesta kontemplaatiosta. Hän kirjoit-

119 Pyhä Claude de La Colombière, saarna luottamuksesta Jumalaan: *Œuvres du R.P. de La Colombière*, t. 5, Lyon 1852, s. 100.

120 Sama, retriitti Lontoossa 1.–8. helmikuuta 1677. *Œuvres du R.P. de la Colombière*, t. 7, Avignon 1832, s. 93.

ti harjoitusten kolmannen viikon alussa: ”Kaksi asiaa on koskettanut minua valtavasti. Ensimmäinen on Jeesuksen asenne niitä kohtaan, jotka tulivat häntä etsimään... Hänen sydämensä on vajonnut kauhean katkeruuden keskelle; kaikki intohimot ovat päässeet valloilleen hänen sisällään, koko luonto on mullistuksessa, ja kaikkien näiden häiriöiden ja kiusausten kautta sydän kääntyy suoraan Jumalan puoleen, ei ota väärää askelta, epäröimättä ottaa osan, jonka hyve ja korkein hyve hänelle neuvoo… Toinen on tämän sydämen asenne Juudasta kohtaan, joka kavaltaa hänet, apostoleja kohtaan, jotka pelkurimaisesti jättivät hänet, pappeja ja muita kärsimänsä vainon aiheuttajia kohtaan; kaikki tämäkään ei herättänyt hänessä vähäisintäkään vihan tai suuttumuksen tunnetta. Tulen siis uudelleen tämän sydämen luo, joka on ilman katkeruutta ja vihaa ja täynnä todellista hellyyttä vihollisiaan kohtaan.”[121]

Pyhä Charles de Foucauld ja pyhä Jeesus-lapsen Teresa

129. Pyhä Charles de Foucauld ja pyhä Jeesus-lapsen Teresa muovasivat aikomattaan uudelleen joitakin Kristuksen sydämen hartauden elementtejä ja auttoivat meitä ymmärtämään sen evankeliumille vielä uskollisemmalla tavalla. Näemme nyt, kuinka tämä hartaus ilmeni heidän elämässään. Seuraavassa luvussa palaamme heihin kuvataksemme hartauden erityistä lähetysulottuvuutta, jota he molemmat eri tavoin kehittivät.

121 Sama, hengellinen retriitti Lyonissa loka-marraskuussa 1674, op. cit., s. 45.

Iesus Caritas

130. Pyhä Charles de Foucauld kävi Louyessa pyhimmän Sakramentin luona serkkunsa rouva Marie de Bondyn kanssa, ja eräänä päivänä tämä näytti hänelle pyhän sydämen kuvan.[122] Serkulla oli olennainen rooli Charlesin kääntymyksessä, niin kuin hän itse tunnustaa: ”Koska hyvä Jumala teki teistä ensimmäisen laupeudenosoitustensa välineen minua kohtaan, ne kaikki tulevat teistä: jos ette olisi käännyttänyt minua, tuonut takaisin Jeesuksen luo, jos ette olisi opettanut minulle vähä vähältä, lähes sana sanalta sen mikä on hyvää ja hurskasta, olisinko nyt tässä?”[123] Se, mitä serkku herätti uudelleen hänessä, oli juuri palava tietoisuus Jeesuksen rakkaudesta. Siinä oli kaikki, se oli tärkeintä. Se tuli erityisellä tavalla keskipisteeksi Kristuksen sydämen hartaudessa, jossa hän löysi rajattoman laupeuden: ”Pankaamme toivomme Hänen äärettömään laupeuteensa, jonka pyhän sydämen opetitte minut tuntemaan.”[124]

131. Charlesin hengellinen ohjaaja isä Henri Huvelin auttoi häntä syventymään tähän kallisarvoiseen salaisuuteen: ”Tuo siunattu sydän, josta puhuitte niin usein”.[125] 6. kesäkuuta 1889 Charles pyhitti itsensä pyhälle sydämelle, jossa löysi ehdottoman rakkauden. Hän sanoi Kristukselle: ”Täytit minut niin suuresti lahjoillasi, että minusta näyttäisi kiittämättömältä sy-

122 Vrt. pyhä Charles de Foucauld, kirje rouva de Bondylle 27. huhtikuuta 1897: *Écrits spirituels*, De Gigord, Paris 1923, 79.

123 Sama, kirje rouva de Bondylle 28. huhtikuuta 1901: *Lettres à Madame de Bondy. De la Trappe à Tamanrasset*, Desclée de Brouwer, Paris 1966, 83. Vrt. sama, kirje rouva de Bondylle 5. huhtikuuta 1909 (s. 180): ”Teidän kauttanne opin tuntemaan pyhimmän sakramentin palvonnan, siunaukset ja pyhän sydämen!”

124 Kirje rouva de Bondylle 7. huhtikuuta 1890: *Lettres à Madame de Bondy*, 30.

125 Kirje isä Huvelinille 27. kesäkuuta 1892: C. Foucauld - H. Huvelin, *Correspondance inédite*, Desclée de Brouwer, Tournai 1957, 22.

däntäsi kohtaan olla uskomatta, että se on valmis täyttämään minut kaikella hyvällä, kuinka suurta se onkin, ja että sen rakkaus ja anteliaisuus ovat vailla mittaa."[126] Hänestä tuli erakko "pyhän sydämen nimessä".[127]

132. 17. toukokuuta 1906, samana päivänä, jona veli Charles ei yksinään voinut enää viettää messua, hän kirjoitti tämän lupauksen: "Annan Jeesuksen sydämen elää minussa, jotta en enää eläisi minä, vaan Jeesuksen sydän, joka elää minussa, niin kuin hän eli Nasaretissa."[128] Hänen ystävyytensä Jeesuksen kanssa, sydämestä sydämeen, ei ollut sisäänpäin kääntynyttä hurskautta. Siihen perustui se vaatimaton Nasaretin elämä, jossa Charles halusi jäljitellä Kristusta ja tulla hänen kaltaisekseen. Tällä hellällä Kristuksen sydämen hartaudella oli hyvin konkreettisia seurauksia hänen elämäntyylilleen, ja hänen Nasaretiaan ravitsi tämä hyvin henkilökohtainen suhde Kristuksen sydämeen.

Pyhä Jeesus-lapsen Teresa

133. Kuten pyhä Charles de Foucauld, pyhä Jeesus-lapsen Teresakin omaksui valtavan hartauden, joka levisi Ranskassa 1800-luvulla. Pappi Almire Pichonia, hänen perheensä hengellistä ohjaajaa, pidettiin suurena pyhän sydämen apostolina. Yksi Teresan sisarista otti sääntökuntanimekseen "pyhän sydämen Marie", ja luostari, johon pyhä Teresa meni, oli omistettu pyhälle sydämelle. Tuolle ajalle tyypillisiin muotoihin verrattuna Teresan hartaus sai kuitenkin erityispiirteitä.

126 Pyhä Charles de Foucauld, *Méditations sur l'Ancien Testament* (1896–1897), *Genèse* 30, 1–21.

127 Sama, kirje isä Huvelinille 16. toukokuuta 1900: C. Foucauld - H. Huvelin, *Correspondance inédite*, 156.

128 Sama, *Diaire,* 17. toukokuuta 1906.

134. 15-vuotiaana Teresa löysi tavan tiivistää suhteensa Jeesukseen: ”hän, jonka sydän löi yhteen ääneen omani kanssa”.[129] Kaksi vuotta myöhemmin, kun hänelle puhuttiin orjantappuroin kruunatusta sydämestä, hän lisäsi kirjeessä: ”Sinä tiedät sen: en katso pyhää sydäntä niin kuin kaikki muut; ajattelen, että sulhaseni sydän on vain minun, niin kuin minun sydämeni kuuluu vain hänelle, ja silloin puhun hänelle yksinäisyydessä tästä suloisesta ’sydämestä sydämeen’, odottaessani kerran katsovani häntä kasvoista kasvoihin.”[130]

135. Eräässä runossa hän ilmaisi hartautensa merkityksen, joka liittyi enemmän ystävyyteen ja luottamukseen kuin omiin uhrauksiin turvautumiseen:

”Tarvitsen hellyydestä palavaa sydäntä,
joka on tukeni vastikkeetta,
joka rakastaa minussa kaikkea, jopa heikkouttani,
eikä jätä minua yöllä eikä päivällä [...].

Tarvitsen Jumalan, joka ottaa luontoni,
on veljeni ja voi kärsiä [...].
Tiedän hyvin, että kaikki vanhurskautemme
on silmissäsi arvotonta [...].

Kiirastulekseni valitsen
palavan rakkautesi, oi Jumalani sydän!”[131]

---

129 Pyhä Jeesus-lapsen Teresa, kirje 67 tädilleen rouva Guérinille 18. marraskuuta 1888: *Œuvres Complètes,* Paris 1996, s. 362.

130 Sana, kirje 122 Célinelle 14. lokakuuta 1890: s. 431.

131 Sama, runo 23, “Jeesuksen pyhälle sydämelle”, kesäkuu tai lokakuu 1895: s. 690–691.

136. Tärkein teksti voidaksemme ymmärtää Teresan hartautta Kristuksen sydäntä kohtaan on ehkä kirje, jonka hän kirjoitti kolme kuukautta ennen kuolemaansa ystävälleen Maurice Bellièrelle: ”Kun näen Magdalenan kulkevan eteenpäin monien kutsuvieraiden keskellä, kastelevan kyynelillään palvotun Opettajansa jalat, Opettajan, jota hän koskettaa ensimmäistä kertaa, tunnen, että hänen sydämensä on ymmärtänyt Jeesuksen sydämen rakkauden ja laupeuden syvyydet. Vaikka hän onkin syntinen, tuo rakkauden sydän ei vain ole valmis antamaan hänelle anteeksi, vaan tuhlaten antamaan hänelle jumalallisen sisimpänsä siunauksia ja korottamaan hänet kontemplaation korkeimmille huipuille. Rakas pieni veljeni, siitä lähtien kun olen saanut näin ymmärtää Jeesuksen sydämen rakkauden, tunnustan teille, että se on karkottanut sydämestäni kaiken pelon. Rikkomusteni muisto nöyryyttää minut, johtaa minut olemaan koskaan tukeutumatta omaan voimaani, joka on vain heikkoutta. Mutta vielä enemmän tuo muisto puhuu minulle laupeudesta ja rakkaudesta.”[132]

137. Moralistisesti ajattelevat, jotka pyrkivät kontrolloimaan laupeutta ja armoa, sanoisivat, että Teresa kyllä saattoi sanoa niin, koska oli pyhä, mutta syntinen ei voisi niin sanoa. Tällä tavalla he jättävät Teresan spiritualiteetista pois sen suurenmoisen ainutlaatuisuuden, jossa heijastuu evankeliumin sydän. Valitettavasti joissakin kristillisissä piireissä usein kohtaamme tämän pyrkimyksen sulkea Pyhä Henki kaavaan, joka saattaa kaiken heidän valvontansa alle. Tämä viisas kirkonopettaja kuitenkin vaientaa heidät ja vastustaa tuota reduktiivista tulkintaa seuraavin hyvin selvin sanoin: ”Vaikka olisin syyllistynyt kaikkiin mahdollisiin rikkomuksiin, mi-

132 Sama, kirje 247 isä Maurice Bellièrelle, 21. kesäkuuta 1897: s. 603–604.

nulla olisi aina sama luottamus; koko tämä syntien paljous on kuin yksi tuliseen uuniin heitetty vesipisara, tunnen sen."[133]

138. Sisar Marielle, joka ylisti Teresan aulista, marttyyriuteenkin valmista rakkautta Jumalaan, Teresa vastasi laajasti kirjeessä, joka nykyään on yksi spiritualiteetin historian merkkipaaluista. Syvällisyytensä, selkeytensä ja kauneutensa takia se kannattaisi lukea tuhansia kertoja. Siinä Teresa auttaa "pyhän sydämen" sisarta olemaan keskittymättä tässä hartaudessa kärsimysulottuvuuteen, sillä jotkut ymmärsivät hyvittämisen pääasiassa uhtauksina ja moraalisten velvoitteiden täyttämisenä. Teresalle kaikki tiivistyy luottamukseen, joka on paras, Kristuksen sydämelle mieleinen uhrilahja: "Toiveeni olla marttyyri ei ole mitään, eihän se anna minulle sitä ehdotonta luottamusta, jota tunnen sydämessäni. Itse asiassa juuri hengelliset rikkaudet ovat ne, jotka tekevät meistä kohtuuttomia, kun itseemme tyytyväisinä nojaudumme niihin ja luulemme, että ne ovat jotakin suurta… Se, mikä häntä miellyttää, on nähdä minun rakastavan omaa pienuuttani ja köyhyyttäni, sokea luottamukseni hänen armeliaisuuteensa - -. Se on ainoa aarteeni… Jos haluat tuntea iloa kärsimisestä ja tuntea kärsimyksen vetävän sinua puoleensa, silloin etsit omaa lohtuasi… Kun rakastaa Jeesusta, on samalla hänen rakkautensa uhri. Mitä heikompi ihminen on, vailla toiveita ja hyveitä, sitä alttiimpi hän on tuon kuluttavan ja muuttavan rakkauden vaikutuksille… Kuinka kovasti haluaisinkaan saada sinut ymmärtämään, mitä tunnen! Yksin luottamus eikä mikään muu kuin luottamus on se, jonka tulee johtaa meidät rakkauteen."[134]

---

133 Sama, *Viimeiset keskustelut* (suom. Pia Koskinen-Launonen, KATT 2021, s. 91): äiti Agnèsin keltainen muistikirja 11. heinäkuuta 1897.

134 Kirje pyhän sydämen Marielle 17. syyskuuta 1896: suom. Pieni tie s. 213–

139. Monissa Teresan teksteissä näkyy hänen taistelunsa sellaisia spiritualiteetin muotoja vastaan, joissa keskitytään liikaa ihmisen omiin ponnistuksiin, omiin ansioihin ja uhrauksiin, määrättyihin tekoihin "taivaan ansaitsemiseksi". Teresalle "ansio ei koostu paljosta tekemisestä eikä antamisesta, vaan vastaanottamisesta".[135] Lukekaamme uudelleen muutamia niistä merkityksellisistä teksteistä, joissa Teresa korostaa tätä tietä yksinkertaisena ja nopeana tapana voittaa omakseen Herra sydämen kautta.

140. Näin hän kirjoittaa sisarelleen Léonielle: "Vakuutan sinulle, että hyvä Jumala on paljon parempi kuin uskot: hän tyytyy katseeseen, rakkauden henkäykseen… Minulle on hyvin helppoa harjoittaa täydellisyyttä, koska olen ymmärtänyt, että tarvitsee vain tarttua Jeesusta sydämestä… Katso pikkulasta, joka on juuri suututtanut äitinsä… Jos hän hymyillen ojentaa pikku käsivartensa ja sanoo: 'ota minut syliin, en enää tee niin', miten äiti voisi olla hellästi painamatta lasta sydäntään vasten ja unohtamatta tämän lapsellisia pahuuksia? Äiti kyllä tietää hyvin, että hänen rakas pienokaisensa tekee kohta taas samoin, mutta sillä ei ole väliä: jos lapsi taas tarttuu äitiä sydämestä, rangaistusta ei tule."[136]

141. Kirjeessä isä Adolphe Roullandille Teresa sanoi: "Tieni on kokonaan luottamuksen ja rakkauden tie; en ymmärrä sieluja, jotka pelkäävät näin hellää Ystävää. Joskus lukiessani tiettyjä hengellisiä tekstejä, joissa täydellisyys esitetään tuhansien es-

214. Tämä ei tarkoita, etteikö Teresa olisi tarjonnut uhrauksia, kärsimyksiä ja vaikeuksia yhdistyäkseen Kristuksen kärsimyksiin, mutta hän ei halunnut antaa näille uhrauksille sellaista merkitystä, joka niille ei kuulu.

135 Sama, kirje 142 Célinelle 6. heinäkuuta 1893: s. 463.

136 Sama, kirje 191 Léonielle 12. heinäkuuta 1896: s. 542–543.

teiden kautta ja sitä ympäröi joukko illuusioita, köyhä henkeni uupuu pian; suljen oppineen kirjan, joka hajottaa pääni ja kuihduttaa sydämeni, ja otan pyhän Raamatun. Silloin kaikki näyttää valoisalta: yksikin sana paljastaa sielulleni äärettömiä näköaloja; täydellisyys näyttää minusta helpolta. Näen, että riittää, että tunnen mitättömyyteni ja antaudun kuin lapsi hyvän Jumalan käsivarsille."[137]

142. Hän kirjoittaa isä Maurice Bellièrelle vanhemman rakkaudesta: "En usko, että tuon onnellisen isän sydän voisi vastustaa lapsensa lapsenomaista luottamusta, koska tuntee tämän vilpittömyyden ja rakkauden. Silti hän ei unohda, että lapsi useammin kuin kerran lankeaa samoihin virheisiin, mutta on aina valmis antamaan tälle anteeksi, jos lapsi aina tarttuu hänen sydämeensä."[138]

Kaikuja Jeesuksen seurassa

143. Näimme, kuinka pyhä Claude de La Colombière yhdisti pyhän Margareta Marian hengellisen kokemuksen ja hengelliset harjoitukset. Pyhän sydämen asema Jeesuksen seurassa eli jesuiitoilla ansaitsee pari sanaa.

144. Jeesuksen seuran spiritualiteetti on aina korostanut "Herran sisäistä tuntemusta… että yhä enemmän rakastaisin ja seuraisin häntä".[139] Pyhä Ignatius kutsuu meitä *Hengellisissä harjoituksissaan* asettumaan evankeliumin eteen, jossa sanotaan, että Jeesuksen kylki "puhkaistiin keihäällä, ja siitä vuo-

137 Sama, kirje 226 isä Roullandille 9. toukokuuta 1897: s. 588–589.
138 Sama, kirje 258 isä Maurice Bellièrelle 18. heinäkuuta 1897: s. 615.
139 Pyhä Ignatius de Loyola, *Hengellisiä harjoituksia* 104. Suom. Seppo A. Teinonen, 4. painos KATT 2024, s. 60.

ti vettä ja verta".[140] Kun harjoituksia suorittava on Kristuksen lävistetyn kyljen edessä, Ignatius kehottaa häntä käymään sisään Kristuksen sydämeen. Se on tie sydämemme kasvamiseen "tunteiden opettajan" avulla"; ilmaisua käytti pyhä Pierre Favre eräässä kirjeessään pyhälle Ignatiukselle.[141] Myös isä Juan Alfonso de Polanco puhuu siitä pyhän Ignatiuksen elämäkerrassaan: "Hän [kardinaali Contarini] ymmärsi kohdanneensa isä Ignatiuksessa tunteiden opettajan".[142] Keskustelut, joihin pyhä Ignatius kehottaa, ovat olennainen osa tätä sydämen kasvatusta, koska tunnemme ja maistamme sydämessämme evankeliumin sanoman ja puhumme siitä Herran kanssa. Pyhä Ignatius sanoo, että voimme kertoa asiamme Herralle ja pyytää häneltä neuvoa. Jokainen harjoituksia suorittava voi tunnistaa, että niissä käydään vuoropuhelua sydämestä sydämeen.

145. Pyhä Ignatius päättää katselun ristiinnaulitun jalkojen juureen. Hän kutsuu harjoituksia suorittavaa kääntymään suurella kiintymyksellä ristiinnaulitun Herran puoleen ja kysymään Herralta "niin kuin ystävä puhuu toiselle tai palvelija herralle", mitä on tehtävä häntä varten.[143] Harjoitusten tie huipentuu "katseluun rakkauden saavuttamiseksi". Siitä syntyy kiitos ja "muistin, ymmärryksen ja tahdon" antaminen Herran sydämelle, joka on kaiken hyvän lähde ja alkuperä.[144] Tuota sisäistä Herran tuntemusta ei rakenneta meidän kyvyillämme ja ponnistuksillamme, vaan sitä on pyydettävä lahjana.

140 Sama, 297, suom. s. 129.
141 Vrt. kirje pyhälle Ignatiukselle 23. tammikuuta 1541.
142 *De Vita P. Ignatii et Societatis Iesu initiis*, c. 8, 96, Bilbao-Santander 2021, 147.
143 Pyhä Ignatius de Loyola, *Hengellisiä harjoituksia* 54, suom. s. 45.
144 Vrt. sama, 230ss., suom. s. 99-.

146. Tämän saman kokemuksen perusteella monet jesuiittapapit toisensa jälkeen puhuivat nimenomaan Jeesuksen sydämestä: pyhä Francisco Borgia, pyhä Pierre Favre, pyhä Alonso Rodriguez, isä Álvarez de Paz, isä Vincenzo Carafa, isä Kasper Drużbicki ja monet muut. Vuonna 1883 jesuiitat julistivat: ”Jeesuksen seura hyväksyy ja vastaanottaa ylitsevuotavan ilon ja kiitollisuuden hengessä Herramme Jeesuksen Kristuksen sille antaman mieluisan tehtävän harjoittaa, edistää ja levittää hänen jumalallisen sydämensä hartautta.”[145] Joulukuussa 1871 isä Pieter Jan Beckx pyhitti jesuiitat Jeesuksen pyhälle sydämelle. Todistuksena siitä, että se on yhä ajankohtaista Jeesuksen seuran elämässä, isä Pedro Arrupe uudisti pyhittämisen vuonna 1972. Näin hän tuon vakaumuksen ilmaisi: ”Haluan sanoa Seuralle jotain, josta en voi vaieta. Novisiaatistani alkaen olen aina ollut vakuuttunut siitä, että se, mitä kutsumme ’pyhän sydämen hartaudeksi’, sisältää ignatiaanisen hengen syvimmän ytimen symbolisen ilmauksen ja on poikkeuksellisen tehokasta – *ultra quam speraverint* – niin oman täydellisyyden kuin apostolisen hedelmällisyydenkin kannalta. Sama vakaumus minulla on yhä. [...] Tässä hartaudessa on yksi sisäisen elämäni syvimmistä lähteistä.”[146]

147. Pyhä Johannes Paavali II kutsui ”kaikkia Seuran jäseniä edistämään yhä innokkaammin tuota hartautta, joka enemmän kuin koskaan vastaa aikamme odotuksiin”, sillä hän tunnisti läheisen yhteyden Kristuksen sydämen hartauden ja ignatiaanisen spiritualiteetin välillä. ”Halu ’tuntea sisäisesti Herra’ ja ’käydä vuoropuhelua’ hänen kanssaan, sydämestä sydämeen, on *Hengellisten harjoitusten* ansiosta tyypillistä ig-

145 Jeesuksen Seuran XXIII yleiskokous, dekreetti 46, 1: *Institutum Societatis Iesu*, 2, Firenze 1893, 511.

146 *In Lui solo… la speranza*, Milano 1983, 180–181.

natiaaniselle hengelliselle ja apostoliselle dynaamisuudelle, joka on täysin Jumalan sydämen rakkauden palveluksessa."[147]

Sisäisen elämän laaja virta

148. Kristuksen sydämen hartaus näkyy monien hyvin erilaisten pyhien hengellisellä tiellä; jokaisella heistä tuo hartaus on saanut uusia piirteitä. Esimerkiksi pyhä Vincent de Paul sanoi, että se, mitä Jumala haluaa, on sydän: "Jumala pyytää ennen kaikkea sydäntä, sydäntä: se on tärkeintä. Miksi sillä, joka ei omista mitään, voi olla enemmän ansioita kuin sillä, jolla on paljon omaisuutta, josta luopua? Koska se, jolla ei ole mitään, tulee Hänen luokseen suuremmalla rakkaudella; sitä Jumala erityisesti haluaa."[148] Se tarkoittaa, että sallii oman sydämen yhdistymisen Kristuksen sydämeen: "Millaisia siunauksia saakaan Jumalalta sisar, joka tekee kaiken voitavansa saattaakseen sydämensä olemaan yhtä Herramme sydämen kanssa!"[149]

149. Joskus meillä on kiusaus pitää tätä rakkauden salaisuutta ihailtavana muistona menneisyydestä, muihin aikoihin sopineena kauniina spiritualiteettina. Meidän on muistettava aina uudelleen, kuten eräs pyhä lähetystyöntekijä sanoi: "tämä jumalallinen sydän, joka salli viholliskeihään lävistää itsensä voidakseen vuodattaa pyhästä haavastaan sakramentit, joista kirkko syntyi, ei ole koskaan lakannut rakastamas-

147 Kirje Jeesuksen seuran yleisesimiehelle, Paray-le-Monial, 5. lokakuuta 1986.
148 Puhe 132 köyhyydestä, 13. elokuuta 1655: pyhä Vincent de Paul, *Correspondance, Entretiens, Documents*, II Entretiens, t. 11, Paris, 1923, s. 247.
149 Sama, puhe 89 *Mortification, Correspondance, Repas, Sorties* (9. joulukuuta 1657: pyhä Vincent de Paul, *Correspondance, Entretiens, Documents*, II Entretiens, t. X, Paris 1923, s. 407.

ta".[150] Toiset viimeaikaisemmat pyhät, kuten pyhä Pio Pietrelcinalainen, pyhä Teresa Kalkuttalainen ja monet muut, ovat puhuneet suurella hartaudella Kristuksen sydämestä. Haluan myös muistuttaa pyhän Faustyna Kowalskan kokemuksista, joissa kehotetaan Kristuksen sydämen hartauteen korostaen voimakkaasti Ylösnousseen kirkastettua elämää ja Jumalan laupeutta. Pyhän Faustynan kokemusten ja pyhän piispa Józef Sebastian Pelczarin (1842–1924) hengellisen perinnön[151] innoittamana pyhä Johannes Paavali II liitti laupeutta koskevan pohdintansa Kristuksen sydämen hartauteen: "Kirkko näyttää erityisellä tavalla tunnustavan ja kunnioittavan Jumalan laupeutta kääntymällä Kristuksen sydämen puoleen. Itse asiassa juuri lähestymällä Kristusta hänen sydämensä salaisuuden kautta voimme viipyä tämän eräässä mielessä keskeisen ja samalla inhimillisesti lähestyttävän asian ääressä: ilmoituksen Isän armahtavasta rakkaudesta, ilmoituksen, joka muodosti Ihmisen Pojan messiaanisen tehtävän keskeisen sisällön."[152] Pyhä Johannes Paavali II puhui pyhästä sydämestä hyvin henkilökohtaisella tavalla, tunnustaen: "Se on puhutellut minua nuoruudesta saakka."[153]

150. Monille nais- ja miessääntökunnille tämä kristologinen hengellinen kokemus on alusta saakka ollut leimallista, ja Kristuksen sydämen hartauden ajankohtaisuus näkyy erityisen selvästi niiden evankelioimis- ja kasvatustoiminnassa. Kaikkien näiden sääntökuntien mainitseminen olisi loppu-

150 Pyhä Daniele Comboni, kirjoituksia 3324: Daniele Comboni, *Gli scritti*, Bologna 1991, 998.

151 Vrt. saarna kanonisaatiomessussa, 18. toukokuuta 2003: *L'Osservatore Romano* 19.–20. toukokuuta 2003, s. 6.

152 Kiertokirje *Dives in misericordia* (30. marraskuuta 1980), 13: *AAS* 72 (1980), 1219.

153 Katekeesi 20. kesäkuuta 1979: *L'Osservatore Romano* 22. kesäkuuta 1979, s. 1.

maton urakka, joten mainitsen vain kaksi esimerkkiä: ”Perustaja [pyhä Daniele Comboni] löysi Jeesuksen sydämen salaisuudesta voiman lähetystyöhönsä.”[154] ”Jeesuksen sydämen rakkauden innoittamina pyrimme kasvattamaan ihmisiä inhimillisessä arvokkuudessaan Jumalan poikina ja tyttärinä, lähtökohtana evankeliumi ja sen vaatima rakkaus, anteeksianto, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus köyhiä ja syrjittyjä kohtaan.”[155] Samaten Kristuksen sydämelle pyhitetyt pyhäköt kaikkialla maailmassa ovat vetovoimainen spiritualiteetin ja palavan rukouksen lähde. Annan isällisen siunaukseni kaikille niille, jotka jollakin tavalla liittyvät näihin uskon ja rakkauden paikkoihin.

Lohdutuksen hartaus

151. Ylösnousseessa Kristuksessa pysyy avoimena hänen kylkensä haava, josta kumpuaa elävää vettä. Tämä suuri keihään jättämä haava ja orjantappurakruunun haavat, jotka usein esiintyvät pyhän sydämen kuvissa, ovat erottamaton osa tätä hartautta. Siinä katselemme Jeesuksen rakkautta, hänen, joka antoi itsensä loppuun saakka. Ylösnousseen Kristuksen sydämessä säilyvät nämä merkit täydellisestä itsensä antamisesta, joka merkitsi valtavaa kärsimystä meidän puolestamme. On siis jollain tavalla väistämätöntä, että uskova haluaa vastata paitsi hänen suureen rakkauteensa myös tuskaan, jonka hän tuon rakkauden vuoksi kärsi.

154 Jeesuksen sydämen comboniaanilähettiläät, *Regola di Vita, Costituzioni e Direttorio Generale*, Roma 1988, 3.

155 Jeesuksen pyhän sydämen sääntökuntalaiset (Pyhän sydämen seura, RSCJ), konstituutiot 1982, kohta 7.

Hänen kanssaan ristillä

152. On hyvä löytää uudelleen tämä Kristuksen sydämen ympärille kehkeytyneen spiritualiteetin piirre: sisäinen halu lohduttaa häntä. En käsittele tässä ”hyvittämistä”, joka mielestäni liittyy enemmän pyhän sydämen hartauden sosiaaliseen ulottuvuuteen ja josta puhun seuraavassa luvussa. Tässä keskityn vain haluun, jota uskova usein tuntee sydämessään mietiskellessään rakkaudella Kristuksen kärsimisen salaisuutta: hän kokee sen salaisuutena, jota ei vain muistella, vaan joka armosta tulee läsnäolevaksi tai pikemminkin johtaa meidät olemaan mystisesti läsnä tuolla lunastuksen hetkellä. Jos Rakastettu on meille tärkein, kuinka voisimme olla haluamatta häntä lohduttaa?

153. Paavi Pius XI pyrki antamaan tälle kokemukselle perustan kehottamalla meitä ymmärtämään, että lunastuksen salaisuus Kristuksen kärsimisen kautta ylittää Jumalan armosta kaikki ajan ja paikan rajat. Ristillä Kristus antoi itsensä myös tulevien syntien, meidän syntiemme vuoksi. Samalla tavalla meidän tekomme, jotka pyrkivät lohduttamaan häntä, kautta aikojen saavuttavat hänen haavoitetun sydämensä: ”Jos meidänkin tulevien mutta ennalta nähtyjen syntiemme vuoksi Jeesuksen sielu oli murheellinen kuolemaan asti, ei voida epäillä, että hän jollakin tavalla koki lohdutusta ennalta nähdystä hyvityksestämme, kun hänelle ilmestyi enkeli taivaasta (Luuk. 22:43) lohduttaakseen hänen murheen ja ahdistuksen rasittamaa sydäntään. Ja niin mekin ihmeellisellä mutta todellisella tavalla voimme ja meidän täytyykin lohduttaa tuota pyhintä sydäntä, jota jatkuvasti haavoittavat kiittämättömien ihmisten synnit.”[156]

156 Kiertokirje *Miserentissimus Redemptor* (8. toukokuuta 1928): AAS 20 (1928), 174.

Sydämen syyt

154. Saattaa näyttää siltä, että tällä pyhän sydämen hartauden piirteellä ei ole riittävää teologista tukea, mutta tosiasiassa sydämellä on syynsä. *Sensus fidelium* havaitsee siinä jotakin salattua, inhimillisen logiikkamme ylittävää, ja käsittää, että Kristuksen kärsimys ei ole pelkkää menneisyyttä: siihen voimme osallistua uskon kautta. Sen mietiskeleminen, kuinka Kristus antoi itsensä uhriksi ristillä, on uskovien hurskaudessa jotakin suurempaa kuin pelkkä muisto. Tällä vakaumuksella on luja teologinen perusta.[157] Siihen voimme lisätä tietoisuuden omista synneistämme, jotka hän otti kantaakseen haavoitetuilla olkapäillään, ja riittämättömyydestämme niin suuren rakkauden edessä, joka on aina äärettömästi meitä suurempi.

155. Joka tapauksessa kysymme, kuinka on mahdollista olla suhteessa elävän, ylösnousseen ja täydellisessä autuudessa olevan Kristuksen kanssa ja samalla lohduttaa häntä kärsimyksessään. Ajatelkaamme sitä, että Ylösnoussut sydän säilyttää haavansa jatkuvana muistona ja armon toiminta herättää kokemuksen, joka ei täysin sisälly kronologiseen hetkeen. Näiden kahden vakaumuksen takia voimme sanoa, että edessämme on mystinen tie, joka ylittää järjen pyrkimykset ja ilmaisee sen, mitä Jumalan sana itse sanoo. Paavi Pius XI kirjoittaa: ”Kuinka nämä hyvitysteot voivat lohduttaa Kristusta, kun hän hallitsee taivaan autuudessa? Vastaamme Augustinuksen sanoin: ’Anna minulle rakastava sielu, ja hän ymmär-

157 *Katolisen kirkon katekismus* 1085: ”Kaikki se, mitä Kristus on, ja kaikki, minkä hän on tehnyt ja kärsinyt kaikkien ihmisten puolesta, osallistuu Jumalan iankaikkisuuteen ja on siten kaiken ajan yläpuolella ja tulee tässä ajassa läsnäolevaksi.”

tää mitä sanon' (*In Ioannis evangelium*, XXVI, 4). Jokainen sielu, joka palavasti rakastaa Jumalaa, voi mennyttä aikaa katsoessaan ja mietiskellessään nähdä Jeesuksen kärsivän vaivaa ihmisen vuoksi, tuskissaan, suurissa kärsimyksissä 'meidän ihmisten tähden ja meidän pelastuksemme tähden', murheen, ahdistuksen ja häpeällisen kohtelun lähes murtamana, 'meidän pahojen tekojemme ruhjomana' (Jes. 53:5), parantamassa meidät juuri ruhjeidensa kautta. Hurskailla sieluilla on sitä suurempi syy mietiskellä niitä, koska milloin tahansa tehdyt ihmisten synnit ja rikkomukset olivat syy, jonka vuoksi Jumalan Poika annettiin kuolemaan."[158]

156. Tämä Pius XI:n opetus kannattaa muistaa. Kun Raamatussa sanotaan, että uskovat, jotka eivät elä uskonsa mukaan, "nyt itse ristiinnaulitsevat Jumalan Pojan" (Hepr. 6:6), tai kun kestäessäni kärsimyksiä toisten puolesta "sen, mitä Kristuksen ahdistuksista vielä puuttuu, täytän omassa ruumiissani" (Kol. 1:24), tai kun Kristus kärsimisessään rukoili ei vain silloisten opetuslastensa puolesta, "vaan myös niiden puolesta, jotka heidän todistuksensa tähden uskovat minuun" (Joh. 17:20), sanotaan jotakin, joka murtaa rajallisen ajattelutapamme. Se näyttää meille, että ei ole mahdollista täysin erottaa mennyttä ja nykyhetkeä, vaikka ajattelumme ei osaakaan selittää sitä. Evankeliumia eri ulottuvuuksissaan ei tule vain mietiskellä ja muistaa, vaan elää todeksi, sekä rakkauden teoissa että sisäisessä kokemuksessa. Tämä koskee ennen kaikkea Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen salaisuutta. Ajallinen erotus, jota mielemme käyttää, ei näytä käsittävän tämän uskonkokemuksen totuutta; siihen perustuu yh-

158 Pius XI, kiertokirje *Miserentissimus Redemptor* (8. toukokuuta 1928): AAS 20 (1928), 174.

teys kärsivän Kristuksen kanssa ja samalla voima, lohdutus ja ystävyys Ylösnousseen kanssa.

157. Näemme siten pääsiäissalaisuuden ykseyden kahdessa erottamattomassa ulottuvuudessaan, jotka valaisevat toisiaan. Tämä yksi salaisuus, joka tulee läsnäolevaksi armon kautta kahdessa ulottuvuudessaan, saa aikaan sen, että kun pyrimme uhraamaan jotakin Kristukselle lohduttaaksemme häntä, pääsiäisen rakkauden valo valaisee ja kirkastaa kärsimyksemme. Olemme osallisia tästä salaisuudesta konkreettisessa elämässämme, koska Kristus itse halusi ensin osallistua elämäämme. Hän halusi Päänä kokea ennalta sen, mitä hänen kirkollinen ruumiinsa tulisi kokemaan, niin haavoissa kuin lohdutuksessakin. Kun elämme Jumalan armossa, tästä molemminpuolisesta osallisuudesta tulee hengellinen kokemus. Ylösnoussut Herra tekee armonsa toiminnan kautta mahdolliseksi sen, että yhdistymme salatulla tavalla hänen kärsimiseensä. Sen tietävät sydämessään uskovat, jotka kokevat ylösnousemuksen iloa, mutta samalla haluavat osallistua Herransa kohtaloon. He ovat valmiita tähän osallisuuteen kärsimysten, vaivojen, pettymysten ja pelkojen kautta, jotka ovat osa heidän elämäänsä. He eivät koe tätä salaisuutta yksin, koska nämä haavat ovat yhtä lailla osallisuutta Kristuksen mystisen ruumiin kohtaloon: Jumalan pyhänä kansana se vaeltaa ja kantaa itsessään Kristuksen kohtaloa historian kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa. Lohdutuksen hartaus ei ole epähistoriallista eikä abstraktia, siitä tulee lihaa ja verta kirkon tiellä.

Pisto

158. Voimakas halu lohduttaa Kristusta syntyy tuskasta, jota tunnemme mietiskellessämme hänen kärsimyksiään meidän puolestamme. Sitä ravitsee myös se, että vilpittömästi tunnistamme olevamme tiettyjen asioiden orjia, että meillä on riippuvuuksia, että uskomme on ilotonta, että etsimme turhia asioita, ja että konkreettisten syntien ohella sydämemmekään ei vastaa hänen rakkauttaan ja suunnitelmaansa. Se on puhdistava kokemus, koska rakkaus tarvitsee kyynelten puhdistusta, niin että lopulta janoamme enemmän Jumalaa kuin keskitymme pakkomielteisesti itseemme.

159. Näemme, että mitä enemmän uskova ihminen haluaa lohduttaa Herraa, sitä syvemmin hänen sydämessään tuntuu pisto. ”Se ei ole lannistava syyllisyydentunne eikä halvaannuttava liikahuoli, vaan hyvää tekevä, läpitunkeva pisto, joka polttaa sisältä ja parantaa, jotta sydän, joka näkee pahuutensa ja tunnistaa syntisyytensä, avautuisi Pyhän Hengen toiminnalle, elävälle vedelle, joka järisyttää sitä ja tuo kyynelet silmiin [...]. Kyse ei ole itsesäälistä, johon meillä usein on kiusaus. [...] Sydämen piston takia vuodatetut kyyneleet tarkoittavat vakavaa katumusta siitä, että olemme murehduttaneet Jumalaa synneillämme; sen tunnustamista, että olemme aina velallisia, emme velanantajia [...]. Niin kuin vesipisara kaivertaa kiveä, niin kyynelet hitaasti kaivertavat kovettunutta sydäntä. Silloin näemme surun ihmeen, hyvän surun, joka johtaa suloiseen rauhaan [...]. Pisto ei ole meidän työmme tulosta, vaan armoa, ja sellaisena sitä on pyydettävä rukouksessa.”[159] Silloin pyydämme ”kärsimystä kärsivän Kristuksen

159 Saarna krismamessussa 28. maaliskuuta 2024: *L'Osservatore Romano* 28. maaliskuuta 2024, s. 2.

kanssa, särkymistä särkyvän Kristuksen kanssa, kyyneliä, sisäistä piinaa siitä suuresta piinasta, jonka Kristus kärsi minun edestäni".[160]

160. Pyydän siis, että kukaan ei pilkkaa Jumalan pyhän uskollisen kansan palavaa hartautta, kun se kansanhurskaudessaan pyrkii lohduttamaan Kristusta. Kehotan jokaista kysymään itseltään, saattaisiko näissä Herraa lohduttamaan pyrkivissä rakkauden ilmauksissa olla enemmän järjellisyyttä, totuutta ja viisautta kuin meidän kylmissä, etäisissä, laskelmoiduissa, minimaalisissa rakkaudenosoituksissamme – meidän, joilla luulemme olevan pohdiskelevampi, kehittyneempi ja kypsempi usko.

Lohdutettuja, jotta lohduttaisimme

161. Mietiskellessämme Kristuksen sydäntä ja sitä, kuinka hän antoi itsensä aina kuolemaan saakka, me saamme lohdutusta. Tuska, jonka tunnemme sydämessämme, antaa sijan täydelliselle luottamukselle, ja lopulta jäljelle jää kiitollisuus, hellyys, rauha; jää hänen rakkautensa, joka hallitsee elämässämme. Pisto "ei aiheuta ahdistusta, vaan keventää sielun taakkaa, koska se vaikuttaa synnin haavassa ja valmistaa meitä kokemaan juuri siellä Herran syleilyn".[161] Kärsimyksemme yhdistyy Kristuksen kärsimykseen ristillä. Kun sanomme, että armon avulla voimme ylittää kaikki etäisyydet, se merkitsee myös, että kun Kristus kärsi, hän yhdistyi kaikkiin opetuslastensa kärsimyksiin historian kuluessa. Jos kärsimme, voimme kokea sisäistä lohdutusta tietäessämme, että Kristus itse

160 Pyhä Ignatius de Loyola, *Hengellisiä harjoituksia*, 203.

161 Saarna krismamessussa 28. maaliskuuta 2024: *L'Osservatore Romano* 28. maaliskuuta 2024, s. 2.

kärsii kanssamme. Halutessamme lohduttaa häntä saamme lohdutusta.

162. Jossakin tämän uskovan sydämen kontemplaation vaiheessa täytyy kuitenkin kaikua Herran kehotus: ”Lohduttakaa, lohduttakaa minun kansaani” (Jes. 40:1). Mieleemme palaavat pyhän Paavalin sanat: Jumala lohduttaa meitä, ”niin että me häneltä saamamme lohdutuksen voimalla jaksamme lohduttaa muita ahdingossa olevia” (2. Kor. 1:4).

163. Se kutsuu nyt meitä tarkastelemaan aidon Kristuksen sydämen hartauden yhteisöllistä, sosiaalista ja missionaarista ulottuvuutta. Samalla hetkellä kun Kristuksen sydän johdattaa meidät Isän luo, se lähettää meidät veljien ja sisarten luo. Palvelemisen, veljeyden ja lähetystyön hedelmissä, joita Kristuksen sydän tuottaa meidän kauttamme, täyttyy Isän tahto. Sillä tavoin ympyrä sulkeutuu: ”Siinä minun Isäni kirkkaus tulee julki, että te tuotatte runsaasti hedelmää” (Joh. 15:8).

Viides luku

Rakkautta rakkaudesta

164. Pyhän Margareta Marian hengellisissä kokemuksissa löydämme Jeesuksen palavan rakkauden julistuksen ohella myös sisäisen kaiun, joka haastaa antamaan elämänsä. Tieto siitä, että olemme rakastettuja, ja täysi luottamus tähän rakkauteen ei poista kykyä antaa itsemme, ei merkitse luopumista tukahduttamattomasta halustamme vastata siihen jollakin tavalla, vaikka kykymme ovatkin pieniä ja rajallisia.

Valitus ja pyyntö

165. Alkaen toisesta suuresta ilmestymisestään pyhälle Margareta Marialle Jeesus ilmaisee tuskansa, koska hänen suuri rakkautensa ihmisiä kohtaan ”sai vastalahjaksi vain kiittämättömyyttä ja välinpitämättömyyttä”, ”kylmyyttä ja torjuntaa”. Herra sanoo: ”Se saa minut kärsimään enemmän kuin kaikki kärsimiseni tuskat.”[162]

162 Pyhä Margareta Maria Alacoque, omaelämäkerta. *Autobiographie*: Vie et œuvre de la bienheureuse Marguerite-Marie Alacoque, Paris 1915, s. 71–72.

166. Jeesus puhuu janostaan olla rakastettu. Se osoittaa, että hänen sydämensä ei suhtaudu välinpitämättömästi siihen, kuinka vastaamme hänen janoonsa: ”Minun on jano, niin palava jano, että ihmiset rakastaisivat minua pyhimmässä sakramentissa, että tuo jano kuluttaa minut. En löydä ketään, joka niin kuin haluaisin pyrkisi tyydyttämään janoni vastaamalla rakkauteeni.”[163] Jeesuksen pyyntö on rakkaus. Uskova sydän, joka käsittää sen, vastaa spontaanisti – ei etsien vaivalloisia uhrauksia eikä pelkän raskaan velvollisuuden täyttämiseksi, vaan kyse on rakkaudesta: ”Sain Jumalaltani hänen rakkautensa ylenpalttiset armolahjat; tunsin, että minua liikutti halu antaa jotakin takaisin, antaa hänelle rakkautta rakkaudesta.”[164] Niin opettaa Leo XIII kirjoittaessaan, että Pyhän sydämen kuvan kautta Kristuksen rakkaus ”innoittaa meitä antamaan rakkautta rakkaudesta”.[165]

Hänen rakkautensa ulottaminen veljiin ja sisariin

167. Meidän on palattava Jumalan sanaan tunnistaaksemme, että paras vastaus hänen sydämensä rakkauteen on rakkaus veljiä ja sisaria kohtaan; ei ole suurempaa tekoa, jota voisimme hänelle tarjota antaaksemme rakkautta rakkaudesta. Jumalan sana sanoo sen täysin selvästi:

”Kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle” (Matt. 25:40).

”Lain kaikki käskyt on pidetty, kun tätä yhtä noudatetaan: ’Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.’” (Gal. 5:14).

---

163 Sama, kirje 133 isä Croiset’lle 3. marraskuuta 1689, ss. 576–577.
164 Sama, *Autobiographie*, n. 92, s. 102.
165 Kiertokirje *Annum Sacrum* (25. toukokuuta 1899): *ASS* 31 (1898–1899), 649.

”Me rakastamme veljiämme, ja siitä me tiedämme siirtyneemme kuolemasta elämään. Joka ei rakasta, pysyy kuoleman vallassa” (1. Joh. 3:14).

”Se, joka ei rakasta veljeään, jonka on nähnyt, ei voi rakastaa Jumalaa, jota ei ole nähnyt” (1. Joh. 4:20).

168. Rakkautta veljiä ja sisaria kohtaan ei rakenneta, se ei ole tulosta luonnollisista ponnistuksistamme, vaan se vaatii itsekkään sydämemme muuttumista. Siitä syntyy spontaanisti tämä hyvin tunnettu rukous: “Jeesus, tee sydämemme sinun sydämesi kaltaiseksi.” Samasta syystä pyhän Paavalin kehotus ei ollut: ”Tehkää hyviä tekoja”. Hänen kutsunsa oli: ”Olkoon teilläkin sellainen mieli, joka Kristuksella Jeesuksella oli” (Fil. 2:5).

169. On hyvä muistaa, että Rooman valtakunnassa monet köyhät, muukalaiset ja muut torjutut saivat kristityiltä kunnioitusta, rakkautta ja huolenpitoa. Tämä selittää keisari Julianus Luopion järkeilyn: hän kysyi, miksi kristittyjä kunnioitettiin ja seurattiin, ja piti yhtenä syynä sitä, että he auttoivat köyhiä ja muukalaisia, kun taas valtakunta laiminlöi ja halveksi näitä. Tälle keisarille oli sietämätöntä, että köyhät eivät saaneet apua häneltä, vaan vihatut kristityt ”ruokkivat omiaan ja myös meidän”.[166] Kirjeessä hän käskee erityisesti luoda hyväntekeväisyysinstituutioita kilpaillakseen kristittyjen kanssa ja saadakseen yhteiskunnan kunnioituksen: ”Perusta kaikkiin kaupunkeihin monia asumuksia, jotta muukalaiset saavat nauttia ihmisystävällisyydestämme. [...] Totuta kreikkalaiset näihin hyviin tekoihin.”[167] Mutta hän ei saavuttanut tavoitettaan, varmasti koska noiden tekojen takana ei ollut

166 Julianus, *Ep. XLIX ad Arsacium Pontificem Galatiae*, Mainz 1828, 90–91.
167 Sama.

kristillinen rakkaus, joka tunnustaa jokaisen ihmisen ainutlaatuisen arvokkuuden.

170. Samaistuessaan yhteiskunnassa vähäisimpiin (vrt. Matt. 25:31–46) ”Jeesus toi suuren uutuuden: jokaisen ihmisen arvokkuuden tunnustamisen, myös ja ennen kaikkea niiden ihmisten, joita pidettiin ’arvottomina’. Tämä uusi periaate ihmisen historiassa, eli ihminen on sitä enemmän kunnioituksen ja rakkauden ’arvoinen’ mitä heikompi, kurjempi ja kärsivämpi hän on, vaikka menettäisi ihmisen ’muodon’, muutti maailman kasvot. Se synnytti instituutioita, joissa pidetään huolta huono-osaisista ihmisistä: hylätyistä vastasyntyneistä, orvoista, yksin jätetyistä vanhuksista, psyykkisesti sairaista, parantumattomasti sairaista tai vakavista epämuodostumista kärsivistä ihmisistä sekä kodittomista”.[168]

171. Se, että katsomme Herran sydämen haavaa, hänen, joka ”kantoi meidän tautimme, otti taakakseen meidän sairautemme” (Matt. 8:17), auttaa meitä huomioimaan paremmin toisten kärsimykset ja tarpeet. Se antaa meille voimaa osallistua hänen vapauttavaan työhönsä hänen rakkautensa leviämisen välineinä.[169] Mietiskellessämme sitä, kuinka Kristus antoi itsensä kaikkien puolesta, on välttämätöntä kysyä, miksi me emme pysty antamaan elämäämme toisten puolesta: ”Siitä me olemme oppineet tuntemaan rakkauden, että Jeesus antoi henkensä meidän puolestamme. Samoin olemme me velvolliset panemaan henkemme alttiiksi veljiemme puolesta” (1. Joh. 3:16).

---

168 Uskonopin virasto, julistus *Dignitas infinita* (2. huhtikuuta 2024), 19: *L'Osservatore Romano* 8. huhtikuuta 2024.

169 Vrt. Benedictus XVI, kirje Jeesuksen seuran yleisesimiehelle kiertokirjeen *Haurietis Aquas* 50-vuotispäivän johdosta (15. toukokuuta 2006): AAS 98 (2006), 461.

Kaikuja spiritualiteetin historiassa

172. Tämä yhteys Jeesuksen sydämen hartauden ja veljien ja sisarten auttamisen välillä on jatkuva teema kristillisen spiritualiteetin historiassa. Katsokaamme joitakin esimerkkejä.

Olla lähde toisille

173. Origeneesta alkaen monet kirkkoisät ovat tulkinneet Joh. 7:38 sanat ”hänen sisimmästään kumpuavat elävän veden virrat” viittauksena uskovaan – vaikka kyseessä onkin seuraus siitä, että uskova on itse juonut Kristuksesta. Yhteys Kristuksen kanssa ei pyri vain oman janon tyydyttämiseen, vaan siihen, että voisimme olla raikkaan veden lähde toisille. Origenes sanoi, että Kristus toteuttaa lupauksensa antamalla veden virrata meistä: ”Ihmisen sielu, joka on luotu Jumalan kuvaksi, voi sisältää ja tuottaa kaivoja, lähteitä ja jokia.”[170]

174. Pyhä Ambrosius kehotti juomaan Kristuksesta, ”jotta veden lähde, joka kumpuaa iankaikkiseen elämään, olisi sinussa ylitsevuotavana”.[171] Marius Victorinuksen mukaan Pyhä Henki antaa itsensä niin ylitsevuotavasti, että ”siitä, joka hänet vastaanottaa, tulee kohtu, josta virtaavat elävän veden virrat”.[172] Pyhä Augustinus sanoi, että tämä uskovasta kumpuava virta on hyväntahtoisuutta.[173] Pyhä Tuomas Akvinolainen toisti tämän korostaen, että kun joku ”rientää jakamaan toisille Jumalalta saamansa erilaiset armon lahjat, hänen sisimmästään kumpuaa elävää vettä”.[174]

---

170 *In Num. homil.* 12, 1: PG 12, 657.
171 *Epist.* 29, 24: PL 16, 1060.
172 *Adv. Arium* 1, 8: PL 8, 1044.
173 *Tract. in Joannem* 32, 4: PL 35, 1643.
174 *In Ev. S. Joannis*, cap. VII, lectio 5.

175. Vaikka ”rakastaen ja kuuliaisena annettu ristinuhri antaa ylitsevuotavan ja äärettömän hyvityksen ihmissuvun rikkomuksista”,[175] kirkko, joka syntyy Kristuksen sydämestä, levittää ja jakaa kaikkina aikoina ja kaikkialla hänen yhden ainoan lunastavan kärsimisensä vaikutuksia, jotka johdattavat ihmisiä suoraan yhteyteen Herran kanssa.

176. Kirkossa Marian, esirukoilijan ja äidin, välitystehtävä voidaan ymmärtää vain ”osallisuutena tästä ainoasta lähteestä, joka on Kristuksen itsensä välitystyö”,[176] Kristushan on ainoa Lunastaja. ”Kirkko ei epäile myöntää Marialle tällaista alistettua tehtävää.”[177] Marian sydämen hartaus ei ota pois mitään siitä ainoasta palvonnasta, joka kuuluu Kristuksen sydämelle, vaan innoittaa siihen: ”Marian äidillinen tehtävä ihmisiä kohtaan ei millään tavalla vähennä eikä himmennä tätä Kristuksen ainoata välimieheyttä, vaan todistaa sen voiman.”[178] Sen valtavan lähteen ansiosta, joka kumpuaa Kristuksen avatusta kyljestä, kirkko, Maria ja kaikki uskovat eri tavoin tulevat elävän veden kanaviksi. Tällä tavalla Kristus itse tuo julki kirkkautensa meidän pienuutemme kautta.

Veljeys ja mystiikka

177. Pyhä Bernhard kutsui yhteyteen Kristuksen sydämen kanssa ja hyödynsi tämän hartauden rikkautta kehottaakseen elämänmuutokseen, joka perustuu rakkauteen. Hänen mukaansa nautintojen orjuuttaman tunne-elämän muutos on

175 Pius XII, kiertokirje *Haurietis Aquas* (15. toukokuuta 1956), II: AAS 48 (1956), 321.

176 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Redemptoris Mater* (25. maaliskuuta 1987), 38: AAS 79 (1987), 411.

177 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium*, 62.

178 Ibid., 60.

mahdollinen: vapautus ei tapahdu tottelemalla sokeasti käskyä, vaan vastaamalla Kristuksen suloiseen rakkauteen. Paha voitetaan hyvällä, paha voitetaan rakkauden kasvulla: ”Rakasta siis Herraa, Jumalaasi, koko sydämesi kiintymyksellä, rakasta häntä järjen koko viisaudella ja tarkkaavaisuudella, rakasta häntä kaikin voimin; älä pelkää kuolla rakkaudesta häntä kohtaan […]. Olkoon kiintymyksesi Herraan Jeesukseen suloista, lihallisen elämän suloisia mutta tuhoisia houkutuksia vastaan; suloisuus voittaa suloisuuden, kuten naula ajaa pois toisen.”[179]

178. Pyhä Frans Salesilainen sai valoa Jeesuksen pyynnöstä ”katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä” (Matt. 11:29). Hän sanoi, että tällä tavalla yksinkertaisissa ja tavallisissa asioissa varastamme Herran sydämen: ”On pidettävä huolta siitä, että palvelemme häntä hyvin niin suurissa ja tärkeissä kuin pienissä ja vähäarvoisissakin asioissa, sillä molemmissa voimme yhtä lailla varastaa hänen sydämensä rakkaudesta […]. Pienet jokapäiväiset rakkaudesta kestetyt asiat, päänsärky, hammassärky, huonovointisuus, miehen tai vaimon oikut, särkynyt lasi, halveksunta tai nyreys, käsineen, sormuksen tai nenäliinan hukkaaminen, pieni vaiva aikaisesta nukkumaanmenosta voidakseen nousta aikaisin rukousta ja kommuuniota varten; arkuus julkisissa hartaudenharjoituksissa; lyhyesti sanottuna kaikki pikku kärsimykset, jotka hyväksyy ja kestää rakkaudesta, ovat hyvälle Jumalalle äärimmäisen mieluisia.”[180] Mutta lopulta avain vastauksessamme Kristuksen sydämen rakkauteen on lähimmäisenrakkaus: ”puhdas, vakaa, luja, jatkuva ja pysyvä rakkaus, joka ei väli-

179 *Sermones super Cant.*, XX, 4: PL 183, 869.

180 *Introduction à la vie dévote*, 3. osa, luku 35: pyhä Frans Salesilainen, *Œuvres*, Gallimard, Paris 1969, s. 226–227.

tä joutavuuksista eikä ihmisten ominaisuuksista ja asemasta, ei muutu eikä vieroksu. [...] Herramme rakastaa meitä lakkaamatta, sietää puutteemme ja epätäydellisyytemme. Meidän on tehtävä samoin veljiämme kohtaan eikä koskaan pidä väsyä sietämään heitä."[181]

179. Pyhä Charles de Foucauld halusi jäljitellä Jeesusta, elää kuten hän, toimia kuten hän, tehdä aina sen mitä Jeesus hänen sijassaan olisi tehnyt. Toteuttaakseen tämän täysin hänen täytyi mukautua Kristuksen sydämen tunteisiin. Jälleen kuulemme sanat "rakkautta rakkaudesta", hän näet sanoo: "Haluan kärsiä antaakseni hänelle rakkautta rakkaudesta, jäljitelläkseni häntä […] osallistuakseni hänen työhönsä haluan uhrata itseni hänen kanssaan, vaikka en ole mitään, uhrina, uhrilahjana ihmisten pyhitykseksi."[182] Halu tuoda Jeesuksen rakkautta ja lähetystyötä maailman köyhimpien ja unohdetuimpien keskuuteen sai hänet ottamaan tunnuksekseen *Iesus Caritas*, symbolina Kristuksen sydän, jonka yllä on risti.[183] Se ei ollut pinnallinen päätös: "Kaikin voimin pyrin osoittamaan ja todistamaan näille köyhille eksyneille veljille, että uskontomme on kokonaan rakkautta, kokonaan veljeyttä, tunnusmerkkinä sydän."[184] Hän halusi asettua toisten veljien kanssa "Marokkoon Jeesuksen sydämen nimessä".[185] Siten heidän evankelioimistyönsä säteilisi ulospäin: "Rakkauden on sä-

181 Sama, saarna 17. helluntain jälkeisenä sunnuntaina, *Œuvres complètes*, Annecy, Monastère de la Visitation, t. 9, s. 200–201.

182 Retretti Nasaretissa, Jeesus kärsimyksessään, 5.–15. marraskuuta 1897. *Écrits spirituels*, Paris 1947, 67.

183 19. maaliskuuta 1902 alkaen kaikissa hänen kirjeissään on alussa sanat *Jesus Caritas*, niiden välissä sydän, jonka yllä on risti.

184 Kirje isä Huvelinille 15. heinäkuuta 1904: Charles de Foucauld, *Œuvres spirituelles,* Paris 1958, s. 675.

185 Kirje isä Martinille 25. tammikuuta 1903: C. de Foucauld, *«Cette chère dernière place». Lettres à mes frères de la Trappe*, Paris 2012, 311.

teiltävä veljestöistä niin kuin se säteilee Jeesuksen sydämestä."[186] Tämä halu teki hänestä vähitellen universaalin veljen. Antaessaan Kristuksen sydämen muuttaa hänet hän halusi vastaanottaa veljellisessä sydämessään koko kärsivän ihmiskunnan: "Sydämemme, kuten kirkon sydämen, kuten Jeesuksen sydämen, täytyy syleillä kaikkia ihmisiä."[187] "Jeesuksen sydämen rakkaus ihmisiä kohtaan, rakkaus, jonka hän osoittaa kärsimisessään: sellainen rakkaus meillä on oltava kaikkia ihmisiä kohtaan."[188]

180. Isä Huvelin, pyhän Charles de Foucauldin hengellinen ohjaaja, sanoi: "Kun Herramme elää sydämessä, hän antaa sille nämä tunteet, ja tämä sydän avautuu vähäisimpiä kohtaan. Sellainen oli Vincent de Paulin sydämen asenne [...] Kun Herramme elää papin sielussa, hän kääntää sen köyhien puoleen."[189] On tärkeää huomata, kuinka tätä isä Huvelinin kuvaamaa pyhän Vincentin hartautta ravitsi Kristuksen sydämen hartaus. Vincent kehotti ammentamaan "Herramme sydämestä joitakin lohdutuksen sanoja köyhälle sairaalle".[190] Jotta se toteutuisi, oman sydämen on oltava Kristuksen sydämen rakkauden ja lempeyden muuttama. Pyhä Vincent toisti usein tämän vakaumuksen saarnoissaan ja neuvoissaan, ja se korostui hänen sääntökuntansa säännöissä: "Kaikki pyrkiköot oppimaan tämän Jeesuksen opetuksen: 'oppikaa minulta, joka olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä', muistaen, että

186 Siteerattu René Voillaumen teoksessa *Les fraternités du Père de Foucauld*, Paris, 1946, 173.

187 *Méditation des saints Évangiles sur les passages relatifs à quinze vertus, Charité*, (Mt 20, 28) Nasaret 1897–1898.

188 Sama, Charité 90 (Mt 27,30).

189 H. Huvelin, *Quelques directeurs d'âmes au XVII siècle*, Paris 1911, 97.

190 *Conférences, Service au malades et soin de sa santé*, 11. marraskuuta 1657: pyhä Vincent de Paul, *Correspondance, Entretiens, Documents, II Entretiens*, t. 10, s. 334.

hän itse sanoi, että kärsivälliset perivät maan. Tässä hengessä toimimalla voitetaan ihmisten sydämet ja käännytetään ne Jumalan puoleen. Sitä ankarasti lähimmäisiä kohtelevat eivät saavuta."[191]

Hyvittäminen: raunioille rakentaminen

181. Kaiken tämän kautta voimme Jumalan sanan valossa ymmärtää, mikä merkitys on annettava Kristuksen sydämelle osoitetulle "hyvittämiselle" ja mitä Herra todella odottaa meidän "hyvittävän" hänen armonsa avulla. Siitä on kiistelty paljon, mutta pyhä Johannes Paavali II antoi selvän vastauksen, joka voi ohjata meitä nykyajan kristittyjä evankeliumin mukaisen hyvittämisen hengessä.

Kristuksen sydämelle osoitetun hyvittämisen sosiaalinen merkitys

182. Pyhä Johannes Paavali II selitti, että uskoessamme itsemme yhdessä Kristuksen sydämelle "vihan ja väkivallan raunioille voidaan rakentaa suuresti kaipaamamme rakkauden sivilisaatio, Kristuksen sydämen valtakunta". Tämä toki vaatii sitä, että "yhdistämme lapsenomaisen rakkauden Jumalaan ja lähimmäisenrakkauden". "Sitä on todellinen hyvitys, jota Pelastajan sydän pyytää."[192] Yhdessä Kristuksen kanssa meitä kutsutaan rakentamaan uutta rakkauden sivilisaatiota raunioille, joita syntimme jättävät tähän maailmaan. Sitä on hyvittäminen, jota Kristuksen sydän odottaa meiltä. Pahuuden jättämän tuhon keskellä Kristuksen sydän tahtoo yhteistyötämme hyvyyden ja kauneuden jälleenrakentamisessa.

191 Sama, *Règles communes*, II, 6.

192 Kirje Jeesuksen seuran yleisesimiehelle (Paray-le-Monial, 5. lokakuuta 1986): *L'Osservatore Romano* 6. lokakuuta 1986, s. 7.

183. On varmaa, että jokainen synti vahingoittaa kirkkoa ja yhteiskuntaa. Siksi ”jokaisella synnillä voi nähdä olevan […] sosiaalisen synnin luonne”, vaikka se päteekin erityisesti tiettyihin synteihin, jotka ”kohteeltaan ovat suora hyökkäys lähimmäistä vastaan”.[193] Pyhä Johannes Paavali II selitti, että näiden toisia vastaan tehtyjen syntien toistaminen usein lujittaa “synnin rakenteita”, jotka vaikuttavat kansojen kehitykseen.[194] Se kuuluu usein vallitsevaan ajattelutapaan, jossa pidetään normaalina tai järjellisenä sitä, mikä tosiasiassa on vain itsekkyyttä ja välinpitämättömyyttä. Tätä ilmiötä voidaan kuvata sosiaalisena vieraantumisena: ”Yhteiskunta vieraantuu, jos sen yhteiskuntajärjestys-, tuotanto- ja kulutusmuodot vaikeuttavat tätä ihmisen itsensä antamista ja ihmisten välisen solidaarisuuden syntymistä.”[195] Ei vain moraalinormi ohjaa meitä vastustamaan näitä vieraannuttavia yhteiskunnallisia rakenteita, paljastamaan ne ja edistämään sosiaalista toimintaa, joka palauttaa ja rakentaa hyvää, vaan ”sydämen kääntyminen” ”korostaa velvollisuutta”[196] korjata nuo rakenteet. Vastauksemme Jeesuksen Kristuksen rakastavaan sydämeen opettaa meitä rakastamaan.

184. Evankeliumin mukaisella hyvittämisellä on tämä vahva sosiaalinen merkitys. Jotta rakkauden, palvelemisen ja sovinnon tekomme olisivat todella hyvittäviä, niiden on siis oltava Kristuksen innoittamia, motivoimia ja mahdollistamia. Pyhä Johannes Paavali II sanoi, että rakentaakseen rakkauden si-

193 Pyhä Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Reconciliatio et Paenitentia* (2. joulukuuta 1984), 16: AAS 77 (1985), 215.

194 Vrt. sama, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis* (30. joulukuuta 1987), 36: *AAS* 80 (1988), 561–562.

195 Sama, kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 41: *AAS* 83 (1991), 844–845.

196 *Katolisen kirkon katekismus* 1888.

vilisaatiota nykyajan ihmiskunta tarvitsee Kristuksen sydäntä.[197] Kristillistä hyvittämistä ei voi ymmärtää vain joukkona ulkoisia tekoja, vaikka ne ovatkin välttämättömiä ja joskus ihailtavia. Se vaatii spiritualiteettia, sielua, merkitystä, joka antaa sille voimaa, into ja väsymätöntä luovuutta. Se tarvitsee elämää, tulta ja valoa, jotka tulevat Kristuksen sydämestä.

Haavoitettujen sydänten parantaminen

185. Vain ulkoinen hyvittäminen ei riitä maailmalle eikä Kristuksen sydämelle. Joka ajattelee omia syntejään ja niiden seurauksia toisille huomaa, että tälle maailmalle aiheutetun vahingon hyvittäminen merkitsee myös halua parantaa haavoittuneet sydämet, joihin on aiheutettu syvin vahinko, tuskallisin haava.

186. Hyvittämisen henki ”kutsuu meitä toivoon, että kaikki haavat voidaan parantaa, vaikka ne olisivat syviä. Täydellinen hyvittäminen näyttää joskus mahdottomalta, kun omaisuus tai rakas ihminen on lopullisesti menetetty tai kun tietyistä tilanteista on tullut peruuttamattomia. Mutta aikomus hyvittää ja tehdä se konkreettisesti on olennainen sovintoprosessissa ja rauhan paluussa sydämeen”.[198]

Anteeksipyytämisen kauneus

187. Hyvä aikomus ei riitä; tarvitaan välttämättä vahvaa sisäistä halua, joka ilmenee ulkoisina seurauksina. ”Edellytyksenä sille, että hyvittäminen on kristillistä, koskettaa loukatun

197 Vrt. katekeesi 8. kesäkuuta 1994, 2: *L’Osservatore Romano* 9. kesäkuuta 1994, s. 5.

198 Puhe kansainvälisen “Réparer l’irréparable” -konferenssin osallistujille 350 vuotta Jeesuksen ilmestymisistä Paray-le-Monialissa, 4. toukokuuta 2024: *L’Osservatore Romano* 4. toukokuuta 2024, s. 12.

ihmisen sydäntä eikä ole pelkkä tasaavan oikeudenmukaisuuden teko, on kaksi haastavaa asiaa: syyllisyyden tunnustaminen ja anteeksipyyntö. [...] Tästä rehellisestä veljille tai sisarille tehdyn pahan tunnustamisesta ja syvästä ja vilpittömästä tunteesta, että rakkautta on vahingoitettu, syntyy hyvittämisen halu."[199]

188. Ei pidä ajatella, että syntinsä tunnustaminen toisten edessä alentaisi tai vahingoittaisi inhimillistä arvokkuuttamme. Päinvastoin se merkitsee itsellemme valehtelemisen lopettamista ja historiamme tunnustamista sellaisena kuin se on, synnin leimaamana, erityisesti kun olemme tehneet pahaa veljillemme ja sisarillemme: "Itsesyytös kuuluu kristilliseen viisauteen. [...] Se on Herralle mieleen, koska Herra hyväksyy katuvan sydämen."[200]

189. Osa tätä hyvittämisen henkeä on tapa pyytää anteeksi veljiltä ja sisarilta. Se osoittaa suurta jaloutta heikkoutemme keskellä. Anteeksipyytäminen on tapa parantaa suhteet, koska se "avaa uudestaan vuoropuhelun ja osoittaa tahtoa palauttaa veljellisen rakkauden side ennalleen. [...] Se koskettaa veljen tai sisaren sydäntä, lohduttaa häntä ja herättää hänessä anteeksipyynnön hyväksymisen". "Vaikka korjaamatonta ei voida täysin hyvittää, rakkaus voi aina syntyä uudestaan ja tehdä haavasta siedettävän."[201]

---

199 Sama.

200 Saarna aamumessussa, Domus Sanctae Marthae, 6. maaliskuuta 2018: *L'Osservatore Romano* 5.–6. maaliskuuta 2018, s. 8.

201 Puhe kansainvälisen "Réparer l'irréparable" -konferenssin osallistujille 350 vuotta Jeesuksen ilmestymisistä Paray-le-Monialissa, 4. toukokuuta 2024, 4. toukokuuta 2024: *L'Osservatore Romano* 4. toukokuuta 2024, s. 12.

190. Sydän, joka pystyy tuntemaan piston, voi kasvaa veljeydessä ja solidaarisuudessa. ”Joka ei itke, taantuu, vanhenee sisäisesti, mutta joka saavuttaa yksinkertaisemman ja sisäisemmän rukouksen, joka koostuu palvonnasta ja liikutuksesta Jumalan edessä, kypsyy. Hän kiinnittyy yhä vähemmän itseensä ja yhä enemmän Kristukseen, ja hänestä tulee hengessään köyhä. Niin hän tuntee olevansa lähempänä köyhiä, jotka ovat Jumalalle rakkaita.”[202] Siitä syntyy aito hyvittämisen henki. ”Se, joka tuntee piston sydämessään, tuntee yhä enemmän olevansa maailman kaikkien syntisten veli, tuntee olevansa enemmän veli, ilman ylemmyydentunnetta tai ankaria tuomioita, haluten aina rakastaa ja hyvittää.”[203] Tämä pistosta syntyvä solidaarisuus tekee samalla mahdolliseksi sovinnon. Kun ihminen kykenee tuntemaan piston, ”hän ei vihastu ja loukkaannu veljien tekemän pahuuden takia, vaan itkee heidän syntiensä vuoksi. Hän ei loukkaannu. Tapahtuu tietynlainen vaihtuminen, jossa luonnollinen taipumus olla sallivia itseään kohtaan ja joustamattomia toisia kohtaan kääntyy päälaelleen ja Jumalan armosta tullaan lujiksi itseä kohtaan ja armahtaviksi toisia kohtaan”.[204]

Hyvittäminen: Kristuksen sydämen laajeneminen

191. On toinenkin, täydentävä tapa ymmärtää hyvittäminen, jossa se liitetään vielä suoremmin Kristuksen sydämeen, sulkematta pois konkreettista toimintaa veljiämme ja sisariamme kohtaan, josta puhuimme.

202 Saarna krismamessussa, 28. maaliskuuta 2024: *L'Osservatore Romano* 28. maaliskuuta 2024, s. 2.
203 Sama.
204 Sama.

192. Toisessa yhteydessä sanoin, että ”jollakin tavalla Jumala halusi rajoittaa itseään” ja ”monet pahana, vaarallisena tai kärsimyksen aiheuttajana pitämämme asiat ovat itse asiassa osa synnytystuskia, jotka innoittavat meitä yhteistyöhön Luojan kanssa”.[205] Yhteistyömme ansiosta Jumalan voima ja rakkaus voi levitä elämäämme ja maailmaan, kun taas kieltäytymisemme tai välinpitämättömyytemme voi sitä estää. Monissa raamatunkohdissa se ilmaistaan vertauskuvallisesti, kuten Herran sanoessa: ”Jos sinä käännyt, Israel, käänny minun puoleeni” (Jer. 4:1). Tai kansansa torjuessa hänet: ”Minun sydämeni heltyy, minut valtaa sääli” (Hoos. 11:8).

193. Vaikka ei voi puhua kirkastetun Kristuksen uudesta kärsimyksestä, ”Kristuksen pääsiäissalaisuus… kaikki se, mitä Kristus on, ja kaikki, minkä hän on tehnyt ja kärsinyt kaikkien ihmisten puolesta, osallistuu Jumalan iankaikkisuuteen ja on siten kaiken ajan yläpuolella ja tulee tässä ajassa läsnäolevaksi”.[206] Voimme sanoa, että hän itse salli ylösnousemuksensa laajenevan kirkkauden rajoittamisen, valtavan, palavan rakkautensa leviämisen hillitsemisen jättääkseen tilaa meidän vapaalle yhteistyöllemme hänen sydämensä kanssa. Se on niin todellista, että torjuntamme on este hänen lahjalleen, kun taas luottamuksemme ja itsemme antaminen avaa tilaa, avaa esteettömän kanavan hänen rakkautensa vuodattamiselle. Torjuntamme tai välinpitämättömyytemme rajoittavat hänen voimansa vaikutusta ja hänen rakkautensa hedelmällisyyttä meissä. Jos hän ei kohtaa minussa luottamusta ja avoimuutta, hänen rakkautensa estyy – koska niin hän itse tahtoi – leviämästä elämässäni, joka on ainutlaatuinen ja toistamaton, ja maailmassa, jossa hän kutsuu minua tekemään sen läs-

205 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 80: AAS 107 (2015), 879.
206 Katolisen kirkon katekismus 1085.

näolevaksi. Tämä ei johdu hänen heikkoudestaan, vaan hänen äärettömästä vapaudestaan, hänen paradoksaalisesta voimastaan ja hänen täydellisestä rakkaudestaan jokaista meitä kohtaan. Kun Jumalan kaikkivaltius ilmenee vapautemme heikkoudessa, ”usko yksin kykenee havaitsemaan sen”.[207]

194. Pyhä Margareta Maria kertoo, että Kristus puhui yhdessä ilmestyksistään sydämensä intohimoisesta rakkaudesta meitä kohtaan: ”se ei pysty enää pitämään sisällään palavan rakkautensa liekkejä, vaan tuntee tarpeen levittää niitä”.[208] Koska Herra, joka voi tehdä kaiken, on jumalallisessa vapaudessaan halunnut yhteistyötämme, hyvittäminen voidaan ymmärtää niiden esteiden poistamisena, joita asetamme Kristuksen rakkauden leviämiselle maailmassa, kun meiltä puuttuu luottamusta, kiitollisuutta ja antaumusta.

Uhrautuminen Rakkaudelle

195. Mietiskelläksemme paremmin tätä salaisuutta meitä auttaa jälleen pyhä Jeesus-lapsen Teresan loistava spiritualiteetti. Hän tiesi, että jotkut ihmiset olivat kehittäneet hyvittämisestä äärimmäisen muodon, joka perustui hyvään tahtoon antaa itsensä toisten puolesta ja joka koostui itsensä uhraamisesta jonkinlaisena ”ukkosenjohdattimena”, jotta toteutuisi Jumalan oikeudenmukaisuus: ”Ajattelin sieluja, jotka tarjoavat itsensä Jumalan oikeudenmukaisuuden uhreiksi ottaakseen päälleen rangaistukset, jotka on varattu syyllisille.”[209] Mutta vaikka tuo uhrautuminen saattaisi vaikuttaa ihailtavalta, hän ei ollut juurikaan vakuuttunut siitä: ”Mutta se ei houkutellut

207 Sama, 268.

208 *Autobiographie*, 53: Vie et œuvre de la bienheureuse Marguerite-Marie Alacoque, Paris 1915, s. 69.

209 Pyhä Jeesus-lapsen Teresa, Ms A, 84r°. Suom. *Pieni tie*, KATT 1997, s. 191.

minua vähääkään."[210] Tämä Jumalan oikeudenmukaisuuden korostaminen johti lopulta ajattelemaan, että Kristuksen uhri olisi epätäydellinen tai vain osittain vaikuttava tai hänen laupeutensa ei olisi kyllin suuri.

196. Hengellisellä intuitiollaan pyhä Teresa havaitsi, että on toinen tapa uhrata itsensä, jossa ei tarvitse tyydyttää Jumalan oikeudenmukaisuutta, vaan sallia Herran äärettömän rakkauden leviävän esteittä: "Jumalani, jääkö halveksittu rakkautesi omaan sydämeesi? Uskon, että jos löytäisit sieluja, jotka tarjoavat itsensä polttouhreiksi rakkaudellesi, liekkisi polttaisi ne poroksi hyvin nopeasti. Luulen, että olisit onnellinen, jos sinun ei tarvitsisi lannistaa niitä rajattoman hellyyden virtoja, jotka sinussa ovat."[211]

197. Ei ole mitään lisättävää Kristuksen ainoaan lunastusuhriin, mutta on totta, että vapaa kieltäytymisemme ei salli Kristuksen sydämen levittää tässä maailmassa "rajattoman hellyyden virtojaan". Ja niin on, koska Herra itse haluaa kunnioittaa tätä mahdollisuutta. Se häiritsi pyhän Jeesus-lapsen Teresan sydäntä enemmän kuin Jumalan oikeudenmukaisuus, sillä Teresalle oikeudenmukaisuus ymmärretään vain rakkauden valossa. Näimme, että hän palvoi Jumalan kaikkia täydellisyyksiä laupeuden kautta, ja siten näki ne kirkastettuina, rakkautta säteilevinä. Hän sanoi: "Jopa oikeudenmukaisuus… ehkä vieläkin enemmän kuin kaikki muu tuntuu verhoutuneen rakkauteen."[212]

---

210 Sama, s. 192.

211 Sama.

212 Sama, Ms A, 83v°: Pieni tie s. 191. Vrt. kirje 226 isä Roullandille 9. toukokuuta 1897: *Œuvres Complètes*, Paris 1996, s. 588.

198. Näin syntyi hänen uhrautumisensa ei Jumalan oikeudenmukaisuudelle, vaan laupiaalle rakkaudelle: ”Uhraan itseni polttouhriksi laupiaalle rakkaudellesi ja pyydän, että hukutat sieluni loputtomiin hellyyden aaltoihin, jotka kätkeytyvät sinuun, jotta minusta tällä tavalla tulisi rakkautesi marttyyri, Jumalani!”[213] On tärkeää huomata, että kyse ei ole vain siitä, että sallii Kristuksen sydämen levittää rakkautensa kauneutta sydämeemme täydellisen luottamuksen kautta, vaan myös siitä, että se oman elämän kautta saavuttaa toiset ja muuttaa maailman: ”Tulen olemaan rakkaus äitini, kirkon, sydämessä… niin unelmani vihdoin toteutuu.”[214] Nämä kaksi puolta ovat erottamattomasti yhtä.

199. Herra hyväksyi hänen uhrinsa. Vähän myöhemmin Teresa itse osoitti syvää rakkautta toisia kohtaan ja sanoi sen tulevan Kristuksen sydämestä ja leviävän hänen kauttaan. Niin hän sanoi sisarelleen Léonielle: ”Rakastan sinua tuhat kertaa hellemmin kuin tavalliset sisaret rakastavat toisiaan, koska voin rakastaa sinua taivaallisen Sulhasemme sydämellä”.[215] Myöhemmin hän sanoi Maurice Bellièrelle: ”Kuinka haluaisin saada sinut ymmärtämään Jeesuksen sydämen hellyyden, sen mitä hän teiltä odottaa!”[216]

Kokonaisuus ja sopusointu

200. Sisaret ja veljet, ehdotan, että kehitämme tällaista hyvittämistä, joka lopulta tarjoaa Kristuksen sydämelle uuden mah-

213 Sama, 2r°-2v°: Oman itseni vihkiminen polttouhrina Jumalan armeliaalle rakkaudelle, suom. *Pieni tie* s. 282-283.
214 Sama, Ms B, 3v°: suom. *Pieni tie* s. 204.
215 Sama, kirje 186 Léonielle 11. huhtikuuta 1896: *Œuvres Complètes*, Paris 1996, s. 535.
216 Sama, kirje 258 isä Maurice Bellièrelle, 18. heinäkuuta 1897, 2r°: s. 615.

dollisuuden levittää tähän maailmaan palavan hellyytensä liekit. Vaikka on totta, että hyvittäminen merkitsee halua korvata luomattomalle Rakkaudelle laiminlyönnin tai rikkomuksen kautta aiheutetut loukkaukset,[217] sopivin tapa siihen on se, että rakkautemme antaa Herralle levittämisen mahdollisuuden korvauksena kaikista niistä kerroista, jolloin hänet on torjuttu tai kielletty. Niin tapahtuu, jos menemme pitemmälle kuin pelkkä Kristuksen "lohduttaminen", josta puhuimme edellisessä luvussa, ja annamme sen muuttua veljellisen rakkauden teoiksi, joilla parannamme kirkon ja maailman haavat. Tällä tavalla annamme Kristuksen sydämen parantavalle voimalle uusia ilmenemistapoja.

201. Kieltäymykset ja kärsimykset, joita nämä lähimmäisenrakkauden teot edellyttävät, yhdistävät meidät Kristuksen kärsimykseen, ja kärsien Kristuksen kanssa "tässä mystisessä ristiinnaulitsemisessa, josta apostoli puhuu, saamme runsaita sovituksen ja hyvityksen hedelmiä itsemme ja toisten puolesta".[218] Vain Kristus pelastaa ristinuhrillaan, vain hän lunastaa, sillä "yksi on välittäjä Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus. Hän antoi itsensä lunnaiksi kaikkien puolesta" (1. Tim. 2:5–6). Hyvittämisemme on vapaasti hyväksyttyä osallistumista hänen lunastavaan rakkauteensa ja ainoaan uhriinsa. Siten "sen, mitä Kristuksen ahdistuksista vielä puuttuu, minä täytän omassa ruumiissani hänen ruumiinsa hyväksi, joka on kirkko" (Kol. 1:24), ja Kristus itse levittää meidän kauttamme täydellisen rakastavan uhrautumisensa vaikutuksia.

217 Vrt. Pius XI, kiertokirje *Miserentissimus Redemptor* (8. toukokuuta 1928): AAS 20 (1928), 169.

218 Sama.

202. Kärsimykset liittyvät usein haavoittuneeseen egoomme, mutta juuri Kristuksen sydämen nöyryys osoittaa meille alentumisen tien. Jumala halusi tulla luoksemme alentaen itsensä, tullen pieneksi. Sen opettaa jo Vanha testamentti eri vertauskuvilla, jotka näyttävät, kuinka Jumala tulee historian pienuuksiin ja antaa kansansa torjua hänet. Hänen rakkautensa sekoittuu rakastetun kansan jokapäiväiseen elämään ja kerjää vastausta, ikään kuin se pyytäisi lupaa osoittaa kirkkautensa. Silti ”ehkä vain kerran Herra Jeesus viittasi omin sanoin sydämeensä. Hän korosti vain tätä piirrettä: lempeyttä ja nöyryyttä. Ikään kuin sanoakseen, että vain tällä tavalla hän halusi voittaa omakseen ihmisen”.[219] Kun Kristus sanoi: ”katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä” (Matt. 11:29), hän näytti meille, että ”ilmaistakseen itsensä hän tarvitsee pienuuttamme, alentumistamme”.[220]

203. Siinä, mitä sanoimme, on tärkeää huomata useita erottamattomia ulottuvuuksia. Nämä lähimmäisenrakkauden teot kaikkine kieltäymyksineen, kärsimyksineen ja vaivoineen täyttävät tätä tehtävää vain jos niitä ravitsee Kristuksen itsensä rakkaus. Hän antaa meidän rakastaa niin kuin hän rakasti, ja niin hän itse rakastaa ja palvelee meidän kauttamme. Jos hän yhtäältä näyttää alentavan, nöyryyttävän itsensä, koska on halunnut osoittaa rakkautensa meidän tekojemme kautta, toisaalta yksinkertaisimmissa laupeudenteoissa hänen sydämensä kirkastetaan ja se ilmenee koko suuruudessaan. Ihmissydän, joka tekee tilaa Kristuksen rakkaudelle täydellisen luottamuksen kautta ja antaa sen tulen levitä elämäänsä, tulee

219 Pyhä Johannes Paavali II, katekeesi, 20. kesäkuuta 1979: *L'Osservatore Romano* 22. kesäkuuta 1979, s. 1.

220 Saarna aamumessussa, Domus Sanctae Marthae, 27. kesäkuuta 2014: *L'Osservatore Romano* 28. kesäkuuta 2014, s. 8.

kykeneväksi rakastamaan toisia niin kuin Kristus, tulemalla pieneksi ja kaikkien lähelle. Niin Kristus tyydyttää janonsa ja levittää kunniakkaasti meissä ja meidän kauttamme palavan hellyytensä liekit. Huomaamme tässä kaikessa suurenmoisen sopusoinnun.

204. Jotta ymmärtäisimme tätä hartautta koko rikkaudessaan, on – sen valossa, mitä sanoimme sen trinitaarisesta ulottuvuudesta – lisättävä, että Kristuksen ihmisenä tekemä hyvitystyö tarjotaan Isälle Pyhän Hengen toiminnan kautta meissä. Siksi hyvittämisemme Kristuksen sydämelle on lopulta suunnattu Isälle, joka iloitsee nähdessään meidät yhtyneinä Kristukseen, kun uhraamme itsemme hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä.

Saada maailma rakastamaan

205. Kristillinen sanoma on vetovoimainen, kun se eletään ja ilmaistaan kokonaisuudessaan: ei pelkkänä pakona hurskaisiin tunteisiin tai mahtaviin seremonioihin. Miten palvoisimme Kristusta, jos tyytyisimme yksilölliseen suhteeseen vailla kiinnostusta auttaa toisia kärsimään vähemmän ja elämään paremmin? Miellyttäisikö sydäntä, joka rakasti niin paljon, jos pitäytyisimme sisäiseen uskonnolliseen kokemukseen ilman veljellisiä ja sosiaalisia seurauksia? Olkaamme rehellisiä ja lukekaamme Jumalan sana kokonaisuudessaan. Mutta samasta syystä sanokaamme, että kyse ei myöskään ole yhteiskunnallisesta edistystyöstä vailla uskonnollista merkitystä – silloin lopulta haluaisimme ihmiselle vähempää kuin Jumala haluaa antaa hänelle. Siksi tämän luvun päätteeksi muistutamme, että rakkauteemme Kristuksen sydäntä kohtaan kuuluu myös missionaarinen ulottuvuus.

206. Pyhä Johannes Paavali II puhui Kristuksen sydämen hartauden sosiaalisesta ulottuvuudesta, mutta viittasi myös ”hyvitykseen, joka on apostolista yhteistyötä maailman pelastukseksi”.[221] Samalla tavalla Kristuksen sydämelle pyhittäminen ”on nähtävä suhteessa kirkon lähetystyöhön, koska se vastaa Jeesuksen sydämen haluun levittää maailmaan ruumiinsa jäsenten kautta hänen täysi omistautumisensa taivasten valtakunnalle”.[222] Kristittyjen kautta ”rakkaus vuodatetaan ihmisten sydämiin, jotta rakennetaan Kristuksen ruumista, joka on kirkko, ja rakennetaan myös oikeudenmukaista, rauhanomaista ja veljellistä yhteiskuntaa”.[223]

207. Kristuksen sydämen rakkauden liekit leviävät myös kirkon lähetystyössä, joka julistaa Kristuksessa ilmi tullutta Jumalan rakkautta. Pyhä Vincent de Paul opetti siitä hyvin kutsuessaan oppilaitaan pyytämään Herralta ”tätä sydäntä, tätä sydäntä, joka saa meidät menemään kaikkialle, tätä Jumalan Pojan sydäntä, Herramme sydäntä, […] joka valmistaa meidät menemään niin kuin hän menisi […] ja lähettää meidätkin kuten heidät [apostolit] tuomaan kaikkialle tulta”.[224]

208. Puhuessaan sääntökunnille, jotka levittävät pyhän sydämen hartautta, pyhä Paavali VI muistutti: ”epäilemättä pastoraalinen sitoumus ja lähetysinto palavat kirkkain liekein, jos papit ja uskovat halutessaan levittää Jumalan kunniaa katsele-

221 Viesti 100 vuotta ihmissuvun pyhittämisestä Jeesuksen jumalalliselle sydämelle, Varsova 11. kesäkuuta 1999, Jeesuksen pyhän sydämen juhlapyhänä: *L'Osservatore Romano* 12. kesäkuuta 1999, s. 5.

222 Sama.

223 Kirje Lyonin arkkipiispalle Paray-le-Monialin pyhiinvaelluksen yhteydessä, 100 vuotta ihmissuvun pyhittämisestä Jeesuksen jumalalliselle sydämelle, 4. kesäkuuta 1999: *L'Osservatore Romano* 12. kesäkuuta 1999, s. 4.

224 Répétition d'oraison, 22. elokuuta 1655: pyhä Vincent de Paul, *Correspondance, Entretiens, Documents* II, Entretiens, t. 11, s. 291.

vat Kristuksen meille näyttämää ikuisen rakkauden esimerkkiä ja suuntaavat ponnistuksensa tehdäkseen kaikki ihmiset osallisiksi Kristuksen tutkimattomista rikkauksista".[225] Pyhän sydämen valossa lähetystyöstä tulee rakkauden asia, ja suurin vaara tässä lähetystyössä on se, että sanotaan ja tehdään monia asioita, mutta ei pystytä saamaan aikaan iloista Kristuksen rakkauden kohtaamista, hänen, joka syleilee ja pelastaa.

209. Kun lähetystyö ymmärretään Kristuksen sydämen rakkauden säteilynä, se vaatii rakastuneita lähettiläitä, jotka ovat Kristuksen valloittamia eivätkä voi olla välittämättä toisille tätä rakkautta, joka on muuttanut heidän elämänsä. Heistä on tuskallista hukata aikaa toissijaisista kysymyksistä väittelemiseen tai totuuksien ja sääntöjen latelemiseen, koska heidän päähuolensa on välittää eteenpäin kokemaansa ja ennen kaikkea se, että toiset voisivat nähdä Rakastetun hyvyyden ja kauneuden heidän vaatimattomien toimiensa kautta. Eikö niin ole jokaisen rakastuneen laita? Kannattaa ottaa esimerkiksi sanat, joilla rakastunut Dante Alighieri pyrki ilmaisemaan tämän ajatuksen:

"Se kuulkaa, kun ma muistan arvoansa,
niin Amor syömen valtaa suloisesti,
jo että – sen jos laulun taito kesti –
rakastuis muutkin mua kuunnellessa."[226]

225 Kirje *Diserti interpretes* (25. toukokuuta 1965), 4: *Enchiridion della Vita Consacrata*, Bologna-Milano 2001, n. 3809.

226 *Vita Nuova*, XIX, 5–6: "Io dico che, pensando al suo valore / amor si dolce si mi si fa sentire, / che s'io allora non perdessi ardire / farei parlando innamorar la gente". Suom. Tyyni Haapanen-Tallgren 1920.

210. Sielujen lähettilään suurin halu on puhua Kristuksesta todistuksella tai sanoilla, sellaisella tavalla, että toisten ei ole vaikeaa rakastaa Häntä. Tässä rakkauden dynamiikassa ei ole proselytismia: rakastuneen sanat eivät häiritse, tyrkytä, pakota, vaan vain saavat toiset kysymään, kuinka tuollainen rakkaus on mahdollista. Kunnioittaessaan suuresti toisen vapautta ja arvokkuutta rakastunut yksinkertaisesti toivoo, että saisi kertoa ystävyydestä, joka täyttää hänen elämänsä.

211. Kristus pyytää sinulta, harkintaa ja kunnioitusta unohtamatta, ettet häpeäisi tunnustaa ystävyyttäsi hänen kanssaan. Hän pyytää, että sinulla on rohkeutta kertoa toisille, kuinka hyvää hänen kohtaamisensa on sinulle tehnyt: ”Joka tunnustautuu minun omakseni ihmisten edessä, sen minäkin tunnustan omakseni Isäni edessä taivaissa” (Matt. 10:32). Mutta rakastuneelle sydämelle se ei ole velvollisuus, vaan tarve, jota on vaikea hillitä: ”Voi minua, ellen evankeliumia julista!” (1. Kor. 9:16). ”Tuntui kuin sisimmässäni olisi palanut liekehtivä tuli ja luuni olisivat hehkuneet. Viimeiseen saakka minä yritin tätä kestää, mutta enää en jaksa” (Jer. 20:9).

Palvelemisen yhteydessä

212. Ei pidä ajatella tämän lähetystehtävän, Kristuksesta kertomisen olevan vain minun ja hänen välisensä asia. Sitä eletään yhteydessä yhteisön ja kirkon kanssa. Jos etäännymme yhteisöstä, etäännymme myös Jeesuksesta. Jos unohdamme sen emmekä huolehdi siitä, ystävyytemme Jeesuksen kanssa kylmenee. Tätä salaisuutta ei koskaan pidä unohtaa. Rakkaus oman yhteisön – sääntökunnan, seurakunnan, hiippakunnan – veljiä ja sisaria kohtaan on kuin polttoainetta, joka ruokkii ystävyyttämme Jeesuksen kanssa. Rakkaudenteot yhteisön

veljiä kohtaan voivat olla paras ja joskus ainoa mahdollinen tapa ilmaista toisille Jeesuksen Kristuksen rakkautta. Sen sanoi Herra itse: ”Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne” (Joh. 13:35).

213. Se on rakkautta, josta tulee yhteisön palvelemista. Muistutan väsymättä, että Jeesus sanoi hyvin selvästi: ”kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle” (Matt. 25:40). Hän haluaa kohdata sinut sielläkin, jokaisessa veljessä ja sisaressa, erityisesti köyhissä, halveksituissa ja yhteiskunnan hylkäämissä. Miten kaunis kohtaaminen!

214. Siksi se, että omistaudumme jonkun auttamiseen, ei merkitse Jeesuksen unohtamista. Me vain kohtaamme hänet toisella tavalla. Ja kun yritämme nostaa jonkun ylös ja parantaa, Jeesus on vierellämme. On hyvä muistaa, että kun hän lähetti opetuslapsensa lähetystyöhön, ”Herra toimi heidän kanssaan” (Mark. 16:20). Hän on siellä, työskentelee, taistelee ja tekee hyvää kanssamme. Salatulla tavalla hänen rakkautensa ilmenee palvelemisemme kautta, hän itse puhuu maailmalle kielellä, jolla joskus ei ole sanoja.

215. Hän lähettää sinut levittämään hyvää ja innoittaa sinua sisimmässäsi. Siksi hän kutsuu sinua palvelemisen kutsumuksessa: teet hyvää lääkärinä, äitinä, opettajana, pappina. Missä oletkin, voit tuntea, että hän kutsuu sinua ja lähettää sinut toteuttamaan tätä lähetystehtävää maan päällä. Hän itse sanoo sinulle: ”minä lähetän teidät” (Luuk. 10:3). Se on osa ystävyyttä hänen kanssaan. Jotta tuo ystävyys kypsyisi, sinun on annettava hänen lähettää sinut lähetystehtävään täs-

sä maailmassa luottavaisena, anteliaasti, vapaasti, pelotta. Jos sulkeudut mukavuuteesi, se ei anna sinulle turvaa. Pelot, surut ja ahdingot ilmenevät aina. Joka ei toteuta lähetystehtäväänsä täällä maan päällä, ei voi olla onnellinen, vaan turhautunut. On parempi, että annat hänen lähettää sinut, johdattaa sinut minne hän tahtoo. Älä unohda, että hän on kanssasi. Hän ei heitä sinua syvyyteen ja hylkää sinua omien voimiesi varaan. Hän innoittaa ja on kanssasi. Hän on sen luvannut ja niin hän tekee: ”minä olen teidän kanssanne kaikki päivät” (Matt. 28:20).

216. Jollakin tavalla sinun on oltava lähetystyöntekijä, niin kuin olivat Jeesuksen apostolit ja ensimmäiset opetuslapset, jotka lähtivät julistamaan Jumalan rakkautta, lähtivät kertomaan, että Kristus elää ja hänet kannattaa tuntea. Pyhä Jeesus-lapsen Teresa koki sen olennaisena osana uhrautumistaan laupiaalle rakkaudelle: ”Halusin antaa juotavaa rakastetulleni, ja tunsin itsekin sielujen janon kuluttavan itseäni kuin tuli.”[227] Tämä on sinunkin lähetystehtäväsi. Jokainen toteuttaa sitä tavallaan, ja tulet näkemään, kuinka voit olla lähetystyöntekijä. Jeesus ansaitsee sen. Jos sinulla on siihen rohkeutta, hän valaisee sinua. Hän kulkee kanssasi ja vahvistaa sinua, ja saat arvokkaan kokemuksen, joka tekee sinulle hyvää. Ei ole tärkeää, saatko nähdä tuloksia; jätä se Herralle, joka toimii salaa sydämissä, mutta älä lakkaa kokemasta iloa pyrkiessäsi välittämään Kristuksen rakkautta toisille.

227 *Ms A*, 45v°: suom. *Pieni tie* s. 99.

Päätös

217. Tämä asiakirja auttaa meitä näkemään, että se, mitä kirjoitin yhteiskunnallisissa kiertokirjeissäni *Laudato si'* ja *Fratelli tutti*, ei ole vierasta Jeesuksen Kristuksen rakkauden kohtaamisen kannalta. Juomalla tuota rakkautta pystymme solmimaan veljeyden siteitä, tunnistamaan jokaisen ihmisen arvokkuuden ja pitämään yhdessä huolta yhteisestä kodistamme.

218. Nykyään kaikkea ostetaan ja maksetaan, ja arvokkuuden merkitys näyttää riippuvan asioista, joita hankitaan rahan vallalla. Meitä ajetaan ostelemaan, kuluttamaan ja viihtymään, alentavan järjestelmän vankeina, joka estää meitä katsomasta välittömiä ja pikkumaisia tarpeita pitemmälle. Kristuksen rakkaus on tuon vääristyneen mekanismin ulkopuolella. Vain hän voi vapauttaa meidät tästä kuumeesta, jossa ei enää ole sijaa pyyteettömälle rakkaudelle. Hän pystyy antamaan sydämen tälle maalle ja elvyttämään rakkauden siellä, missä luulimme, että kyky rakastaa on lopullisesti kuollut.

219. Sitä tarvitsee myös kirkko, jotta Kristuksen rakkautta ei korvata vanhentuneilla rakenteilla, menneiden aikojen pakkomielteillä, oman ajattelutapamme palvonnalla tai fanaattisuudella – ne veisivät paikan Jumalan pyyteettömältä rakkaudelta, joka vapauttaa, tekee eläväksi, ilahduttaa sydämen ja ravitsee yhteisöjä. Kristuksen kyljen haavasta kumpuaa jatkuvasti virta, joka ei koskaan ehdy, ei kulu, vaan tarjoaa itsensä aina uudestaan sille, joka tahtoo rakastaa. Vain hänen rakkautensa mahdollistaa uuden ihmiskunnan.

220. Rukoilen Herraa Jeesusta, että hänen pyhästä sydämestään kumpuavat meille kaikille elävän veden virrat parantamaan aiheuttamamme haavat, vahvistamaan kykyämme rakastaa ja palvella, innoittamaan meitä, niin että opimme kulkemaan yhdessä kohti oikeudenmukaista, solidaarista ja veljellistä maailmaa. Aina siihen saakka, kunnes kerran onnellisesti yhdessä vietämme taivasten valtakunnan juhla-ateriaa. Siellä on ylösnoussut Kristus, joka saattaa sopusointuun kaikki eromme valolla, joka lakkaamatta virtaa hänen avatusta sydämestään. Olkoon hän aina siunattu!

Roomassa, pyhän Pietarin luona 24. lokakuuta 2024,
paaviuteni 12. vuonna.

Franciscus